При поддержке:

Одесский национальный морской университет
Московский государственный университет путей сообщения (МИИТ)
Украинская государственная академия железнодорожного транспорта
Научно-исследовательский проектно-конструкторский институт морского флота
Институт морехозяйства и предпринимательства
Луганский государственный медицинский университет
Харьковская медицинская академия последипломного образования
Бельцкий Государственный Университет «Алеку Руссо»
Институт водных проблем и мелиорации Национальной академии аграрных наук

Входит в международную наукометрическую базу
РИНЦ SCIENCE INDEX

Международное периодическое научное издание

International periodic scientific journal

МИР НАУКИ И ИННОВАЦИЙ

WORLD OF SCIENCE AND INNOVATION

Выпуск №2 (2), 2015
Issue №2 (2), 2015

Том 7
Педагогика, психология и социология
Юридические и политические науки

Иваново
«Научный мир»
2015

ISSN 2410-6941 (Print)
ISSN 2410-6615 (Online)

УДК 08
ББК 94
М 63

Главный редактор: ***Маркова Александра Дмитриевна***

Председатель Редакционного совета: ***Шибаев Александр Григорьевич,*** доктор технических наук, профессор, Академик

Научный секретарь Редакционного совета: ***Куприенко Сергей Васильевич,*** кандидат технических наук

Редакционный совет:

Величко Степан Петрович, доктор педагогических наук, профессор, Украина

Гавриленко Наталия Николаевна, доктор педагогических наук, доцент, Россия

Гилев Геннадий Андреевич, доктор педагогических наук, профессор, Россия

Дорофеев Андрей Викторович, доктор педагогических наук, доцент, Россия

Карпова Наталия Константиновна, доктор педагогических наук, профессор, Россия

Николаева Алла Дмитриевна, доктор педагогических наук, профессор, Россия

Сидорович Марина Михайловна, доктор педагогических наук, профессор, Украина

Смирнов Евгений Иванович, доктор педагогических наук, профессор, Россия

Фатыхова Алевтина Леонтьевна, доктор педагогических наук, доцент, Академик, Россия

Федотова Галина Александровна, доктор педагогических наук, профессор, Академик, Россия

Ходакова Нина Павловна, доктор педагогических наук, доцент, Россия

Чигиринская Наталья Вячеславовна, доктор педагогических наук, профессор, Россия

Чурекова Татьяна Михайловна, доктор педагогических наук, профессор, Россия

Демидова В.Г., кандидат педагогических наук, доцент, Украина

Могилевская И.М., кандидат педагогических наук, профессор, Украина

Лебедева Лариса Александровна, кандидат психологических наук, доцент, Россия

Хребина Светлана Владимировна, доктор психологических наук, профессор, Россия

Мальцева Анна Васильевна, доктор социологических наук, доцент, Россия

Стегний Василий Николаевич, доктор социологических наук, профессор, Россия

Тарасенко Лариса Викторовна, доктор социологических наук, профессор, Россия

Батыргареева Владислава Станиславовона, доктор юридических наук, Украина

Гетьман Анатолий Павлович, доктор юридических наук, профессор, Академик, Украина

Кафарский Владимир Иванович, доктор юридических наук, профессор, Украина

Кириченко Александр Анатольевич, доктор юридических наук, профессор, Украина

Степенко Валерий Ефремович, доктор юридических наук, доцент, Россия

Тонков Евгений Евгеньевич, доктор юридических наук, профессор, доктор педагогических наук, Россия ***Шепитько Валерий Юрьевич,*** доктор юридических наук, профессор, Академик, Украина

Шишка Роман Богданович, доктор юридических наук, профессор, Украина

Яровенко Василий Васильевич, доктор юридических наук, профессор, Россия

Латыгина Наталья Анатольевна, доктор политологических наук, профессор, Украина

Сирота Наум Михайлович, доктор политологических наук, профессор, Россия

М 63 **Мир науки и инноваций**. – Выпуск 2(2). Том 7. – Иваново: Научный мир, 2015 – 95 с.

Журнал предназначается для научных работников, аспирантов, студентов старших курсов, преподавателей, предпринимателей.
The journal is intended for researchers, graduate students, senior students, teachers and entrepreneurs. Published quarterly.

УДК 08
ББК 94

© Коллектив авторов, научные тексты 2015
© ООО «Научный мир», оформление 2015

ЦИТ: m215-005
УДК 378.046.4

Герасименко И.В.

ОСОБЕННОСТИ ПОВЫШЕНИЯ КВАЛИЦИКАЦИИ ЗА КАТЕГОРИЕЙ «ПРЕПОДАВАТЕЛИ-ТЬЮТОРЫ (ОРГАНИЗАТОРЫ) ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ ВУЗОВ III-IV У. А.»

Черкасский государственній технологический университет,
Черкассы, Шевченка 460, 18006

Gerasimenko I.V.

FEATURES OF TRAINING FOR THE CATEGORIES "TEACHER-TUNOR (ORGANIZERS) DISTANCE LEARNING UNIVERSITY III-IV LEVELS OF ACCREDITATION"

Cherkassy State Technological University,
Cherkassy, Shevchenka 460, 18006

Аннотация. В работе рассматриваются особенности повышения квалификации инженерно-педагогических работников в условиях дистанционного обучения на примере Черкасского государственного технологического университета.

Ключевые слова: ВУЗ, дистанционное обучение, повышение квалификации, преподаватели-тьюторы.

Abstract. The paper discusses the features of training engineering and teaching staff in distance learning from Cherkasy State Technological University.

Key words: University, distance learning, professional development, teacher-tutors.

Преподаватели ВУЗов, как никто другой, должны обладать своей профессией в совершенстве. При этом, учитывая стремительное развитие технологий, новые открытия, появление новых форм и методов обучения, необходимо постоянно обновлять свои знания, совершенствовать навыки и умения, чтобы иметь возможность передать их другим – своим студентам. Особенно важно этот вопрос постает в условиях дистанционного последипломного образования.

Организация повышения квалификации преподавателей в условиях дистанционного образования позволяет учесть специфику работы преподавателя при разработке и проведении дистанционного курса для педагогических работников; широко использовать разнообразные формы дистанционного обучения, учитывающих специфику профессиональной деятельности преподавателей; побудить преподавателей к активной самостоятельной работы с целью овладения новыми знаниями, методиками предметного обучения; моделировать и решать педагогические ситуации, способствующие совершенствованию эмоциональной и волевой сфер личности преподавателя, его педагогической техники, педагогических умений и личностных качеств; выполнить психолого-педагогическое обоснование методов и форм дистанционного обучения.

Именно поэтому, перед руководством Черкасского государственного

технологического университета (ЧГТУ) возник вопрос: «Как сократить время и средства при обучении преподавателей за счет использования современных технологий, а именно технологий дистанционного обучения?». Очень легко – рассмотреть вариант дистанционного повышения квалификации.

Термин «дистанционное обучение» (distance education) еще до конца не устоялся как в украинской так и в англоязычной педагогической литературе. Встречаются такие варианты как «дистантного образование» (distant education), «электронное обучение» (e-learning) и другие. Но все же наиболее часто употребляется термин «дистанционное обучение».

Сегодня дистанционное обучение в Черкассах, хотя и не совсем популярное, но уже частично используется некоторыми ВУЗами, ЧГТУ не является исключением. Понятно, что выбрав дистанционную форму повышения квалификации преподавателей, необходимо найти организацию, которая позволит не просто учиться дистанционно, но составит наиболее эффективную программу обучения, предоставит возможность своим слушателям усвоить предложенный курс обучения наиболее полно и глубоко.

Примером такого образовательного учреждения может служить Государственное высшее учебное заведение «Университет менеджмента образования» национальной академии педагогических наук Украины, работники которого проводят краткосрочные курсы повышения квалификации преподавателей за категорией «Преподаватели-тьюторы (организаторы) дистанционного обучения вузов III-IV у.а.» Для слушателей данных курсов была развернута виртуальная образовательная среда на платформе e-Front.

Повышение квалификации за категорией «Преподаватели-тьюторы (организаторы) дистанционного обучения вузов III-IV у.а.» Было ориентировано на получение новых знаний по вопросам дистанционного образования и навыков внедрения технологий дистанционного обучения в образовательный процесс. В процессе обучения слушатели получили знания и практические навыки по проблемам: открытое образование и дистанционное обучение, психологические особенности внедрения технологий дистанционного обучения, основы деятельности преподавателя-тьютора, внедрение технологий дистанционного обучения в образовательный процесс ВУЗа. Полученные на занятиях ИТ-компетенции слушатели курсов сразу реализовывали на практике, работая в мини-группах над собственными проектами.

В целом реализация программ повышения квалификации преподавателей основана на использовании комплектов учебно-методического обеспечения в цифровом формате, которые в дальнейшем могут использоваться слушателями в профессиональной практике. По завершению обучения слушателям, успешно сдав экзамен и защитив выпускной проект, выдается свидетельство о повышении квалификации.

Хочется отметить преимущества дистанционных курсов повышения квалификации преподавателей ВУЗов:

- это одна из форм обучения, которая стоит наравне с очным и заочным обучением;

- в современном обществе дистанционное обучение становится все более востребованным;

- независимо от местонахождения, каждый может учиться на дистанционных курсах, при этом выбрав определенный курс и ознакомившись с подробной программой обучения.

На фоне сказанного, вполне логично, что и дистанционные курсы повышения квалификации преподавателей – это полноправный компонент системы образования.

Положительное внедрение дистанционного обучения к повышению квалификации переподавателей оказывается в высокой интерактивности слушателей, их адаптивности к темпу занятий; мобильности и гибкости в выборе места, времени и темпа обучения; возможности обучения большого количества лиц и т.

Недостатки использования дистанционного обучения: ограниченность прямого контакта с преподавателем и коллегами-слушателями; отсутствие развития чувства эмпатии, умение слышать и понимать партнера, проявлять толерантность и деликатность в отношениях; недостаточный уровень владения компьютерной техникой, навыками работы в Интернете, использования интерактивных технологий обучения; несформированность навыков самообразования, саморазвития, саморегуляции, профессиональной рефлексии; сложность в разработке учебных программ, учебников, пособий, недостаточная вариативность; значительное сопротивление преподавателей внедрению дистанционного обучения. Это свидетельствует о недостаточном уровне применения дистанционного обучения к развитию предметных компетенций упреподавателей.

Литература:

1. Информационный сайт лаборатории систем открытого образования УМО НАПН Украины [Электронный ресурс] – Режим доступа: https://sites.google.com/site/openeducationppo/novini-i-ogolosenna

2. Виртуальная образовательная среда на базе e-Front. [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://borzna.imodo.kiev.ua/www/index.php

Статья отправлена: 08.10.2015г.

© Герасименко И.В.

ЦИТ: m215-008
УДК 339.13

Арефьева Т.С., Лобанова Е.И., Стрижова Е.В., Нисилевич А.Б., Андросова И.Г.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЭЛЕМЕНТОВ ОТКРЫТОГО И ДИСТАНЦИОННОГО ОБРАЗОВАНИЯ В ЗАОЧНОЙ ФОРМЕ ОБУЧЕНИЯ

Российский экономический университет им. Г.В. Плеханова

Aref'yeva T.S., Lobanova Ye.I. , Strizhova Ye.V. ,
Nisilevich A.B., Androsova I.G.

USE OF ELEMENTS OF OPEN AND REMOTE EDUCATION IN ABSENTIA TRAINING

Российский экономический университет им. Г.В. Плеханова

Аннотация. Данная работа призвана проиллюстрировать насущную потребность в применении информационных технологий в заочном образовании. Тема особенно актуальна в связи с возрастающей потребностью в заочном образовании и необходимостью его структурирования.

Ключевые слова: новые формы образования; эволюционное внедрение элементов технологии; интерактивные виртуальные работы; выполнение заданий самостоятельной работы.

Abstract: This paper aims to show the urgent need in application of information technologies in distance education. The subject has become a modern trend due to growing demand for this type of education and the necessity in its structuring.

Key words: new forms of education; step-by-step introduction of technology elements; interactive on-line operations; tasks for self-studies.

Переход от энергетических к информационным технологиям в постиндустриальном обществе вызвал к жизни новые для России формы образования, в том числе дистанционное и открытое. За последние годы появились центры, институты, академии дистанционного (ДО) и открытого образования (ОО) муниципального, регионального и федерального уровней. Общепринятым лидером в области разработки и апробации образовательных технологий нового типа в России являются Международная академия открытого образования и Московский государственный университет экономики, статистики и информатики. Дальнейшее развитие система открытого образования находит в планируемом создании Российского открытого университета, Открытого инженерного института и других вузов.

По сравнению с гуманитарным инженерное образование (как и медицинское) имеет очевидные особенности, в силу которых только дистанционное инженерное образование вряд ли возможно, за и вряд ли необходимо. С учетом реалий сегодняшнего дня, в особенности - слабой развитости инфраструктуры телекоммуникаций в сибирском регионе России, в ИДО ТПУ ставится задача эволюционного внедрения элементов технологии ДО в традиционное заочное образование, чтобы в ближней перспективе оно все более отвечало принципам ДО и корпоративно согласованного открытого образования. При этом поддерживается инициатива профилирующих кафедр по подготовке ряда специальных дисциплин, спец- практикумов, интерактивных виртуальных работ к их экспорту в складывающуюся систему открытого образования. В качестве примера, можно привести цикл компьютерных лабораторных работ по дисциплине «Теория информации», выполняемых в режиме «on-line» с неоднократными обращениями к ним и продолжением работ с места ее предшествующего прерывания.

В настоящее время ИДО ТПУ ведет подготовку по 29 направлениям и

специальностям, в институте обучается 6640 студентов, из них 3180 по инженерным направлениям. Информационно- образовательная среда заочного и дистанционного образования ИДО создается с применением кейсовой технологии. С этой целью? Увеличивается число внутривузовских изданий (рабочих программ, учебных пособий, конспектов лекций, компьютерных практикумов, рабочих тетрадей и других материалов), учитывающих требования нового поколения государственных образовательных стандартов, создается система контроля качества методического, информационного и технологического сопровождения ДО. За последние три годы издано более 180 наименований пособий при среднем тираже 400- 500 экземпляров. Они распространяются через абонемент учебно-методической литературы (семестровыми пакетами).

В составе ИДО имеются лаборатория электронных учебных пособий, видеостудия «Грани» и сервер дистанционного образования. Разработаны и тиражируются электронные пособия по общенаучным, естественнонаучным и специальным дисциплинам (математика, физика, химия, концепции современного естествознания, философия, история России, материаловедение и др.). В качестве основной программной среды для электронных учебников выбран E ToolBook II Instuctor, имеющий в своем составе полный набор средств для создания обучающих систем любой степени сложности. Интерфейс и навигация по учебникам - типовые, оригинальными являются компьютерные анимации и тестовые задания. Разрабатываются также варианты электронных пособий на основе языка HTML и других средств, применяемых в сети Internet. Как правило, для разработки электронного пособия создаются творческие группы, состоящие из опытных преподавателей-предметников и квалифицированных программистов ИДО, работающих на контрактной основе. Руководство работами ведет отделение методического и технологического обеспечения ИДО. Практический опыт подготовительной работы и создания электронных пособий показывает, что это трудоемкая в методическом и организационно-техническом аспектах деятельность, требующая учета иной психологии восприятия учебных материалов, чем при чтении традиционных учебников или конспектов лекций. При большой свободе студентов в выборе темпа и порядка знакомства с пособиями, здесь требуется внедрение элементов скрытого или явного управления познавательной деятельностью обучаемых. С этой целью структурируется и видоизменяется учебный материал, обязательными компонентами являются подробные методические указания и советы по практическому использованию предоставляемых материалов. Типичная автоматизированная обучающая система (например, АОС по дисциплине Теория автоматического управления) содержит разделы: «Обучение», «Проверка знаний», «Лабораторная работа», «Данные и результаты», «Помощь», объединенные общей программной оболочкой. Предусмотрена постановка контрольных вопросов или контрольных заданий, сдаваемых преподавателю по электронной почте, по сети Internet и в периоды экзаменационной сессии.

Видео-лекция и видеоматериалы сопровождения учебной дисциплины

преследуют пропедевтическую цель и создаются по дисциплине в целом или по ее отдельным, наиболее трудным для усвоения разделам. Они являются техническим средством активизации, организации и управления познавательной деятельностью студентов. Повышение эффективности учебного процесса здесь достигается за счет:

- виртуального присутствия на предприятиях и в учреждениях по профилю будущей специальности, в научных лабораториях, экспедициях и т.п.
- показа уникальных или быстропротекающих явлений, процессов, событий, «эффекта присутствия» при демонстрации «живых», реальных явлений или их виртуальных моделей,
- зрительного соучастия в предъявляемых реальных (или специально поставленных) ситуациях выбора решения управленческой или производственной проблемы.
- перемены видов деятельности, переключения внимания , использования как рационально-логического, так и эмоционально-образного мышления.

В видеостудии ИДО подготовлены видеолекции по информатике, физике, аналитической химии, философии, культурологии, истории России, политологии, английскому языку. Длительность видеолекций - 3 часа.

Технология дистанционного обучения, реализуемая в ИДО Томского политехнического университета, включает в себя понедельный план-график работы по всем дисциплинам данного семестра: знакомство с электронными пособиями, размещенными на сервере ИДО, выполнение заданий самостоятельной работы, проведение чат-конференций и консультаций в режиме реального времени и по электронной почте, пересылку выполненных заданий (файлами приложений). Проводятся также контрольные работы по электронным формам, подготовленным преподавателем-предметником, не проводимыми координатором курса на территории филиала или представительства ИДО. Ведется работа по созданию корпоративной распределенной базы учебно-методических материалов дистанционного обучения, с участием ресурсов Web-серверов кафедр вычислительной техники, прикладной физики, инженерной графики, лаборатории информатизации и других подразделений Томского политехнического университета. Практически апробирован экспорт образовательных услуг при изучении курсов английского языка, культурологии, математики.

Приказом ректора университета утверждена структура и примерный состав учебно-методического комплекса по дисциплинам дистанционного обучения. Он включает в себя паспорт учебной дисциплины, рабочую программу, учебное пособие, рабочую тетрадь, электронный учебник (пособие), материалы аудио- и видеосопровождения, хрестоматию и (или) справочную книгу. Естественно, что создание подобного комплекса по всем дисциплинам требует не только организационно-технических мероприятий, но и значительных финансовых и временных затрат. Тем не менее, постепенно учебно-методический комплекс ИДО внедряется в учебный процесс.

Например, по новой для технических университетов дисциплине «Концепции современного естествознания» в ИДО изданы 2 учебных пособия,

рабочие программы с методическими указаниями и контрольными заданиями, рабочие тетради, тиражируется на CD электронное пособие, расширенное учебное пособие с компьютерными работами размещено на сервере ИДО.

Для максимального использования того небольшого количества лекционных занятий, которые предусмотрено учебными планами заочного обучения, преподавателями ИДО начато освоение относительно новой формы представления учебного материала - компьютерного конспекта лекций. Он позволяет программно объединить в себе слайд-шоу текстового и графического сопровождения с компьютерной анимацией, численным моделированием изучаемых процессов, показом записей натурного эксперимента. В отличие от электронного учебника электронный конспект лекций ориентирован на лектора, на его индивидуальные предпочтения в выборе материала, манеру изложения и т.д. Его практическое применение предполагает наличие TV-выхода в используемом компьютере (или внешнего TV-кодера) и телевизора с достаточно большим экраном (в зависимости от численности аудитории). Вместе с фрагментами видеосопровождения (демонстрируемых с помощью видеоплейера) лекция-презентация может быть реализована практически во всех Филиалах и представительствах ИДО.

В качестве иллюстраций доклада будут использованы фрагменты видеоматериалов, электронных пособий и руководств, размещенных на сервере ИДО.

Литература:

1. Преимущества и недостатки использования информационных технологий в обучении иностранному языку и культуре в высшей школе. Лобанова Е.И., Стрижова Е.В., Нисилевич А.Б., Зенина Л.В., Жидкова О.Н. Филологические науки. Вопросы теории и практики. 2014. № 2-2 (32). С. 121-124.

2. Another approach to education Нисилевич А.Б., Стрижова Е.В., Харитонова О.В., Каменева Н.А. Филологические науки. Вопросы теории и практики. 2013. № 8. С. 3.

3. Информационно-образовательные технологии в преподавании иностранных языков. Стрижова Е.В., Нисилевич А.Б. В сборнике: Инновационное развитие российской экономики Материалы конференции, VI Международный научно-практический форум. 2013. С. 392-396.

4. Информационные технологии как неотъемлемая часть развития современного общества. Волегжанина И.С., Головата Ю.Б., Гутак Е.В., Зеберг В.А., Копыстинский Л.А., Лобановская С.Ю., Львович И.Я., Нисилевич А.Б., Пиганов М.Н., Преображенский А.П., Семенцов Г.Н., Стрижова Е.В., Харитонова О.В., Чопоров О.Н., Чусовлянова С.В., Шкурина Г.Л. Одесса, 2014.

5. Лингводидактический дискурс преподавателя неродного языка в новой образовательной среде. Нисилевич А.Б., Стрижова Е.В., Харитонова О.В. В мире научных открытий. 2013. № 7.2 (43). С. 192-207.

6. Формирование иноязычной коммуникативной компетенции в информационно-обучающей среде вуза и принципы социального конструктивизма. Нисилевич А.Б., Стрижова Е.В., Харитонова О.В. Экономика, статистика и информатика. Вестник УМО. 2014. № 1. С. 20-22.

7. Мотивация самостоятельной работы студентов в учебных курсах на основе веб-технологий. Зенина Л.В., Нисилевич А.Б., Стрижова Е.В. Сборник научных трудов Sworld. 2013. Т. 20. № 4. С. 89-93.

Статья отправлена: 05.10.2015г.

ЦИТ: m215-044

Серегина Л.Н.

ОПЫТ ОРГАНИЗАЦИИ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА

Балтийская государственная академия рыбопромыслового флота,
г. Калининград, Россия

Seregina L.N.

EXPERIENCE OF ACADEMIC ACTIVITY ORGANIZATION

Baltic Fishing Fleet State Academy
Kaliningrad, Russia

В статье рассматривается роль научно-исследовательской деятельности студентов в условиях учебного процесса.

Ключевые слова: научно-исследовательская деятельность, организация практических занятий, индивидуальные задания.

The article deals with the role of research activity of students in the educational process.

Keywords: research activities, organization of practical training, individual tasks.

С переходом на новую систему образования основными задачами преподавателя становятся: научить студента оперировать полученными знаниями, развить у него интерес к самостоятельной деятельности, использовать полученные знания на практике. Поэтому актуальной проблемой является усиление практической направленности высшего профессионального образования.

Одним из способов решения данной проблемы является возможность применения в образовательном процессе высших учебных заведений инновационных педагогических технологий.

Инновационные технологии в преподавании повышают эффективность самостоятельной работы и дают возможность для творчества. Причинами появления в образовательном процессе новых возможностей и поиск принципиально новых форм и методов обучения стал растущий объем информации, небольшое количество часов, отведенное на лекции и практическая направленность высшего профессионального образования.

Как уже отмечалось в статье [1] в Федеральном государственном образовательном стандарте высшего профессионального образования (ФГОС ВПО) по направлению подготовки «Техносферная безопасность», профиль

подготовки: «Защита в чрезвычайных ситуациях» увеличено часов на практику и самостоятельную работу. Область профессиональной деятельности специалистов данного направления будет включать в себя обеспечение безопасности человека в современном мире и его готовность к применению профессиональных знаний для минимизации техногенного воздействия на природную среду, сохранение жизни и здоровья человека за счет использования современных технических средств, методов контроля и прогнозирования. Таким образом, ФГОС ВПО по направлению подготовки «Техносферная безопасность» в максимальной степени ориентирует вузы и студентов на практическую подготовку к одному из видов профессиональной деятельности - научно-исследовательскую.

В соответствии с данным видом профессиональной деятельности, выпускник должен будит уметь решать следующие профессиональные задачи:

– участие в выполнении научных исследований в области безопасности в составе коллектива;

– выполнение экспериментов и обработка их результатов;

– анализ опасности техносферы;

– участие в исследованиях воздействия антропогенных факторов и стихийных явлений на промышленные объекты;

– умение оформлять отчеты по научно-исследовательским работам [2].

Основными формами научно-исследовательской работы студентов на кафедре выбраны следующие формы:

-участие в выполнении плановых научно-исследовательских работ кафедры в рамках работы секций;

- выполнение заданий исследовательского характера в период практики на предприятиях;

- разработка научных докладов, сообщений и рефератов по актуальным вопросам техносферной безопасности в период самостоятельной работы или под руководством преподавателя при подготовке к практическим занятиям.

Наиболее эффективной формой организации практических занятий являются занятия по индивидуальным исследовательским заданиям. По каждой теме студенты получают индивидуальные задания, которые они обязаны выполнить самостоятельно (частично используется время, запланированное расписанием, а частично за счет времени, отведенного на самостоятельную работу). В обязательном порядке проводится инструктаж, где определяется цель данной ситуационной задачи, в обязательном порядке предлагается учебная литература, рассматриваются примеры выполнения индивидуального задания, предлагаются требования к выполнению задания. Особо приветствуются работы, выполненные в виде докладов и рефератов с применением мультимедийных презентаций (повышается степень наглядности, обогащается представление об изучаемом объекте), так как усиливается интерес студентов к данной проблеме и в целом к учебе.

Выполнение индивидуальных заданий с применением научных исследований являются эффективным средством повышения образовательного

уровня, способствуют развитию исследовательской деятельности. Они позволяют студентам начать полноценную научную работу в научных секциях и поделиться результатами своих исследований на межвузовских и международных конференциях. Работа над индивидуальным заданием, рефератом невозможна без проведения пусть самых простых исследований, а выступление с докладом по теме развивает важные для будущего исследователя качества, такие как творческое мышление. Стало необходимым формирование умений работать с огромным массивом информации и выбирать необходимые знания, сгруппировать и обобщить их посредством развития исследовательской деятельности. И эта сложная работа решается при организации практических занятий по индивидуальным заданиям (самый первый шаг в научной работе), результатом которых являются подготовка рефератов и докладов, лучшие из которых потом заслушиваются на заседаниях научных секций и конференциях.

Проведение занятий такого вида имеет ряд преимуществ перед традиционными занятиями. К ним можно отнести следующее: повышается самостоятельность, обеспечивается индивидуализация, проявляется активность и мотивация студента. Сами студенты отмечают, что тот материал, который рассказываешь другим, лучше усваивается самим докладчиком и слушателями, которые участвуют в обсуждении.

Чтобы выполнить вышеперечисленные работы, студенту необходимо уметь: выбрать тему и разработать план исследования; определить оптимальные методы исследования; отыскивать научную информацию и работать с литературой; собирать, анализировать и обобщать научные факты; теоретически проработать исследуемую тему, аргументировать выводы, обосновывать предложения и рекомендации; оформить результаты научной работы [1].

В результате научно-исследовательской деятельности выпускник направления подготовки «Техносферная безопасность» приобретает следующие профессиональные компетенции:

- способность ориентироваться в основных проблемах техносферной безопасности (ПК-19);
- способность принимать участие в научно-исследовательских разработках по профилю подготовки: систематизировать информацию по теме исследований, принимать участие в экспериментах, обрабатывать полученные данные (ПК-20);
- способность решать задачи профессиональной деятельности в составе научно-исследовательского коллектива (ПК-21) [2].

Таким образом, научно-исследовательская работа студентов является необходимым элементом при подготовке выпускника по направлению подготовки «Техносферная безопасность». В результате усиления практической направленности образования студенты приобретают профессиональные компетенции, которые пригодятся им в течение их дальнейшей деятельности.

Занимаясь научными исследованиями, студент приобретает навыки самостоятельного анализа явлений техносферной безопасности с

использованием научных методик, творческое мышление, умение отстаивать свою точку зрения, приобретает навыки ораторского мастерства. Процесс исследования становится ценностью для личности, так как происходит переход от усвоения готовых знаний к овладению методами получения новых знаний.

Таким образом, научно-исследовательская деятельность студентов превращается в один из основных компонентов профессиональной подготовки.

Литература:

1. Серегина Л.Н. Роль научно-исследовательской работы в современном процессе обучения будущих бакалавров.//Сборник научных трудов Sword. - Выпуск 4.Том 27. – Одесса: Куприенко СВ, 2013. – ЦИТ: 413-0565 – С.36-41

1. Приказ Министерства образования и науки Российской Федерации от 14 декабря 2009 г. N 723 об утверждении и введении в действие Федерального государственного образовательного стандарта высшего профессионального образования по направлению подготовки 280700 «Техносферная безопасность» (квалификация (степень) «бакалавр»)

Статья отправлена: 28.10.2015г.

© Серегина Л.Н.

ЦИТ: m215-050
УДК 378.147.091.33:629.083:004.032.6

Хворост О.Г.

ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ МУЛЬТИМЕДІА ДЛЯ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ІЗ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ ТЕХНОЛОГІЇ РЕМОНТУ АВТОМОБІЛІВ»

Відокремлений структурний підрозділ Національного авіаційного університету Слов'янський коледж Національного авіаційного університету, м.Слов'янськ Донецької області, вул. К.Маркса, 27, 84100

Khvorost O.G.

USE OF MULTIMEDIA FOR TRAINING OF STUDENTS WITH DISCIPLINE «FUNDAMENTALS OF TECHNOLOGIES OF REPAIR CARS»

Slovyansk College of National Aviation University Donetsk Region, Slovyansk, Karl Marks Street, 27, 84100

Статтю присвячено ролі мультимедійних технологій у досягненні триєдиної мети заняття; формам та методам, які використовують у процесі навчальної діяльності під час викладання курсу «Основи технології ремонту автомобілів» через застосування сучасних інформаційних технологій, зокрема мультимедійних.

Ключові слова: мультимедіа, інформаційні технології, форми, методи.

The article is devoted to the role of multimedia technologies in achieving the threefold purpose of employment; forms and methods used in the training activities in teaching the course «Fundamentals of technology of repair cars» through the use of modern information technology, multimedia in particular.

Keywords: multimedia, information technology, forms, methods.

Ринок праці XXI ст. вимагає від спеціаліста компетентності, ерудованості, конкурентноспроможності, обізнаності не лише у відповідній професії, а й у сучасних тенденціях суміжних галузей знань, зокрема інформаційних технологіях.

Тому одним із першочергових завдань, яке повинен поставити перед собою викладач, є підготовка студентів, готових скласти конкуренцію на ринку праці за своїм фахом. При цьому педагог повинен і сам постійно самовдосконалюватися й повсякчас підвищувати свій інтелектуальний рівень та йти в ногу із часом.

Інформаційні технології сьогодення пропонують широкий спектр різних засобів, приладів та пристроїв, які стануть у нагоді педагогові під час викладацької діяльності в навчальних закладах різних рівнів.

Однією зі спеціальностей, яку отримують у Слов'янському коледжі Національного авіаційного університету, є «Обслуговування та ремонт автомобілів та дивгунів». У межах навчання за цим фахом студентам викладають таку дисципліну, як: «Основи технології ремонту автомобілів». На нашу думку, у процесі надання й отримання освіти за цим курсом є обов'язковим використання сучасних засобів мультимедіа, що вимагає від викладача знань щодо нових підходів до навчання, які є підґрунтям розвитку комунікативних, фахових знань.

Сучасні педагоги досить часто звертаються до питання застосування мультимедійних технологій у процесі навчання різних закладів освіти, зокрема цьому присвячено праці Міщенко О.А. [2], Пінчук Г.Г., Титар О.В. [4], Пінчук О. [5], Риженко С.С. [6] та ін.

У науці XXI ст. існує кілька визначень поняття «мультимедіа». Як основну для себе ми обрали дефініцію, запропоновану дослідниками О.О. Петрушенко, І.С. Делик, Т.Д. Веленчук. Учені наголосили, що ««...мультимедіа – це спеціальна інтерактивна технологія, яка за допомогою технічних і програмних засобів забезпечує роботу з комп'ютерною графікою, текстом, мовленнєвим супроводом, високоякісним звуком, статичними зображеннями й відео» [3].

Г.А. Суміна, Н.Ю. Ушакова зауважили, що «Використання мультимедійних технологій у навчанні реалізує декілька основних методів педагогічної діяльності, які, традиційно, поділяють на активні й пасивні принципи взаємодії того, кого навчають, із комп'ютером» [8]. При цьому автори наукової розвідки зазначили, що пасивні – це лекції, презентації, практикуми, а активні – це інтерактивні засоби мультимедіа, що пропонують активну діяльність студента, який самостійно обирає підрозділи в межах якоїсь теми, визначаючи послідовність їхнього вивчення [8]. Цінним у праці названих авторів є те, що вони подають для розгляду основні види сценаріїв педагогічної діяльності, а саме:

1. «Метод лінійного подання інформації. Цей метод подання мультимедійної інформації послідовно знайомить студента із навчальним матеріалом, використовуючи можливості лінійної навігації в межах цього ресурсу...».

2. «Метод нелінійного подання інформації. Це метод організації в

мультимедійних засобах навчання нелінійних засобів зв'язування інформації та використання структурованої системи навігації між мультимедійними ресурсами на основі гіперпокликань. У цьому методі використовуються активні методи педагогічної діяльності, які дозволяють тому, хто навчається, виявляти самостійність під час вибору матеріалу для вивчення» [8].

Викликає схвалення те, що автори статті називають при цьому переваги й недоліки кожного із названих ними методів, що, безумовно, допоможе викладачеві правильно підійти до вибору методу під час конкретної теми названої нами дисципліни.

Говорячи про найбільш доцільні засоби мультимедіа на кожному конкретному занятті з дисципліни «Основи технології ремонту автомобілів», варто пам'ятати й про те, що всі мультимедійні засоби «...поділяються на апаратні (комп'ютер з процесором, мультимедіа-монітором із вбудованими стерео-динаміками, TV-тюнери, звукові плати) та програмні (програми та проблемно орієнтовані мови програмування, що враховують особливості ММ)» [7, с. 420]. Вибір конкретного засобу залежить, передусім, від технічних можливостей навчального закладу, а також типу заняття.

Зрозуміло, що викладач, готуючись до конкретної теми такої дисципліни як «Основи технології ремонту автомобілів», як і будь-якого іншого навчального курсу, повинен мати уявлення щодо наявних видів мультимедійних засобів навчання. Відомий вітчизняний педагог О.А. Міщенко зауважила, зокрема, на таких: «...(за призначенням і виконуваними операціями): засоби зберігання і відтворення навчальної інформації; засоби моделювання (геометричні, фізичні й математичні моделі); засоби контролю/самоконтролю; засоби самонавчання; аудіо-комунікативні засоби; візуально-спостережні засоби; читально-письмові засоби (текстові)» [2]. При цьому науковцем наголошено, що «Кожен із вказаних видів сприяє більш раціональній діяльності вчителя на певному етапі навчального процесу, розширюючи її можливості, а за умови методично правильного використання – й економії часу, інтенсифікуючи тим самим весь педагогічний процес» [2].

Під час професійної діяльності, викладаючи названу дисципліну в Слов'янському коледжі Національного авіаційного університету, ми дійшли висновку, що вибір певного виду мультимедійного засобу залежить від теми, мети, завдань, типу заняття, а також від індивідуальності педагога й специфіки особистості кожного студента. Зрозуміла річ, що певні корективи у вибір виду мультимедійного засобу вносить і ступінь забезпеченості того чи того навчального закладу різними видами технічних засобів.

Досвід викладання в названої категорії студентів довів, що під час застосування мультимедійних засобів навчання відбувається краще засвоєння матеріалу, підвищується ступінь зацікавленості. Щодо навичок самостійної роботи, то студенти коледжу виявляли більше захоплення підготовкою завдань саме такого характеру, коли треба було застосувати свої знання сучасних інформаційних технологій.

Враховуючи особливості спеціальності «Обслуговування та ремонт автомобілів та дивгунів», власне дисципліни «Основи технології ремонту

автомобілів»,найбільш продуктивним виявився такий вид мультимедійної діяльності як візуально-спостережні засоби. Студенти краще розуміли та запам'ятовували матеріал, поданий їм через візуалізацію за допомогою слайдів чи відеороликів.

Зауважимо також, що, зважаючи на технічне спрямування спеціальності, під час стандартних занять у студентів не завжди є можливість виявити свою творчість чи показати креативність мислення. Заняття ж, які вимагали від молоді самостійності із залученням засобів мультимедіа, дали змогу студентам виявити себе особами із досить неординарним мисленням.

На жаль, ще потребує вдосконалення мультимедійне програмне забезпечення названої нами навчальної дисципліни, вимагають перегляду й редагування підручники й посібники за названою конкретною професією, у яких варто окрему увагу приділити засобам мультимедіа. Певною проблемою на сьогодні залишається й рівень забезпеченості навчальних закладів, у яких готують фахівців технічних спеціальностей, найновітнішими інформаційними технологіями, що потребує вирішення на державному рівні.

Ми повністю підтримуємо думку про те, що «Удосконалення діяльності вишів щодо використання НІТ – копітка й безперервна робота, але без такої роботи неможливо задовольнити інформаційні потреби керівників, викладачів і студентів, сформувати в них необхідний рівень інформаційної культури, забезпечити сучасний рівень якості освітніх послуг, досягти необхідного рівня академічної мобільності, забезпечити гармонійне поєднання наукової й навчальної діяльності» [1]. Адже, основною складовою сильної, прогресивної країни є потужне технічне оснащення, компетентні фахівці й великий науковий потенціал. Усе це безпосередньо залежить від навчальних закладів держави, де готують спеціалістів із різних спеціальностей, забезпечуючи конкурентноспроможність України.

Література:

1. Адаменко О.В. Використання нових інформаційних технологій – необхідна умова входження вишів України у світовий освітній простір / Адаменко О.В. // [Електронний ресурс] Режим доступу: http://nvd.luguniv.edu.ua/ – Заголовок з екрану .

2. Міщенко О.А. Види мультимедійних засобів навчання / Міщенко О.А. // [Електронний ресурс] Режим доступу: http://www.rusnauka.com/25_DN_2008/Pedagogica/28714.doc.htm – Заголовок з екрану.

3. Петрушенко О.О. та ін. Застосування мультимедійних засобів навчання у процесі вивчення іноземної мови у вищих навчальних закладах економічного профілю / Петрушенко О.О., Делик І.С., Веленчук Т.Д. // [Електронний ресурс] Режим доступу: http://undip.org.ua/ – Заголовок з екрану.

4. Пінчук Г.Г, Титар О.В. Мультимедійні засоби навчання як вирішальний фактор ефективності навчального процесу / Пінчук Г.Г, Титар О.В. // [Електронний ресурс] Режим доступу: http://osvita.ua/ – Заголовок з екрану.

5. Пінчук О. Проблема визначення мультимедіа в освіті: технологічний

аспект / О. Пінчук // Нові технології навчання. – К., 2007. – Вип. 46. – С. 55–58.

6. Риженко С.С. Про досвід використання мультимедійних технологій у навчальному процесі (у ВНЗ) / Риженко С.С. // [Електронний ресурс] Режим доступу: http:// www.ime.edu-ua.net/em.html. ISSN 2076-8184 – Заголовок з екрану.

7. Синиця М.О. Використання мультимедійних технологій у навчальному процесі ВНЗ як засіб формування педагогічних знань / Синиця М.О. // Професійна педагогічна освіта: становлення і розвиток педагогічного знання: монографія / за ред. проф. О.А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – С. 418-438.

8. Сумина Г.А., Ушакова Н.Ю. Использование мультимедийных технологий в учебном процессе вуза / Сумина Г.А., Ушакова Н.Ю. // [Електронний ресурс] Режим доступу: http://www.uran.donetsk.ua – Заголовок з екрану.

Статтю відправлено: 29.10.2015 р.

© Хворост О.Г.

ЦИТ: m215-051
УДК 378 : 147

Потапюк Л.М., Потапюк І.П.

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ У ТЕХНІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Луцький національний технічний університет,
Луцьк, Львівська, 75, 43018
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка,
Полтава, пр. Першотравневий, 24, 36011

Potapiuk L.N., Potapiuk I.P.

THE STUDENTS' INDIVIDUAL WORK AT THE TECHNICAL UNIVERSITY

Lutsk National Techical University,
Lutsk, st. Lvovskaia, 75, 43018
Poltava National Technical Yurij Kondratyuk University
Poltava, av. Pershotravnevyi, 24, 36011

Анотація. У статті здійснюється аналіз організації самостійної роботи студента, виділено основні складові її управління. Акцентується увага на наявність та якість її методичного забезпечення, зокрема значна увага приділяється специфіці розробки електронних підручників у технічному ВНЗ.

Ключові слова: самостійна робота студента, складові управління, планування, самопідготовка, методичне забезпечення, електронний підручник, принцип наочності, модульний контроль.

Abstract. The analysis of independent work of the student that is identified as the main components of its management was analized in the article. Attention is focused on the availability and quality of its methodological support, including much

emphasis on the specifics of the development of electronic textbooks in a technical University.

Keywords: independent work of student components of management, planning, self-study, methodological support, electronic textbook, clarity principle, modular control.

Вступ. Удосконалення і підвищення якості кваліфікації фахівців є необхідним засобом, що дозволяє зберегти існуючий діловий рівень у будь-якій галузі і вчасно підвищувати його згідно зі зростаючими соціальними, економічними та культурними вимогами, які висуває суспільство для забезпечення свого розвитку. Однак традиційний спосіб навчання та самонавчання не повністю відповідає сучасним вимогам, оскільки ґрунтується на засвоєнні людиною стереотипних поглядів, методів і правил.

Одним із основних завдань навчально-виховного процесу у технічному ВНЗ є вміння навчити студента здобувати знання самостійно. Діяти самостійно – означає знаходити правильні акценти у великому розмаїтті точок зору, що є дуже важливим у сучасному суспільстві. Тому значну увагу в навчанні варто приділяти самостійній роботі студента (далі СРС) [4, с. 248].

Однією зі складових управління СРС є її планування, яке охоплює усі види навчальної діяльності, визначає обсяг, зміст і час проведення. Важливо, щоби при підготовці навчального плану одночасно розроблялись навчальні програми, зміст і обсяг СР з кожної дисципліни. Процес має коригуватися відповідними адміністративними підрозділами ВНЗ (деканами, дирекціями інститутів тощо). Варто забезпечити максимально рівномірний розподіл часу на СР: матеріал дисципліни розбити на модулі, які студент має успішно скласти.

Основний стимул для СРС створюється на лекціях: змістом лекції і постановкою проблем на ній. Постановка проблеми активізує мислення студента, спонукає працювати з навчально-методичною та додатковою літературою. Роль викладача полягає у тому, щоб замітити і розвинути кращі якості студента як майбутнього висококваліфікованого фахівця, навчити його користуватися різними джерелами інформації, допомогти ефективно організовувати СРС.

Водночас організація СРС потребує чіткого узгодження з цілями навчання, виховання і самопідготовки, а ефективність залежить від наявності та якості методичного забезпечення, яке, на наш погляд, має включати три аспекти. На кафедрах у належній якості й достатній кількості має бути методологічне забезпечення: підручники, навчальні та методичні посібники. Другою умовою є методичні засади проведення поточного і підсумкового контролю: тести, пакети контрольних завдань, реферати, тощо. Третій обов'язковий аспект – аналіз результатів СР кожного студента.

Найбільш ефективним засобом організації СРС є електронний підручник (далі ЕП). Його розробка дозволяє зробити серйозний крок на шляху переходу від пізнавальної до прагматичної моделі освіти, збільшити кількість користувачів, підвищити наочність представлення матеріалу, використовувати ЕП тривалий час, звести до мінімуму витрати на пошук і підбір літератури, здійснювати контроль отриманих знань. ЕП мають створюватись так, щоб

студент міг легко перейти від діяльності під керівництвом викладача до СР, до заміни викладацького контролю самоконтролем. Аби ЕП щонайкраще відповідав певним вимогам, необхідно, щоб він об'єднував функції підручника і викладача, довідково-інформаційного посібника і консультанта, тренажера і контролюючого знання програми.

Існує певна низка загальних вимог щодо створення ЕП. Зокрема, дослідники стверджують, що ЕП дозволяє вивчити курс, користуючись тільки книгою і програмним забезпеченням, що додається; забезпечує студенту оптимальне поєднання різних способів його вивчення; усі інструкції з використання програмного забезпечення (якщо потрібні) мають бути зазначені в тексті підручника у відповідних місцях; кожен елемент програмного забезпечення відповідає усім вимогам щодо програм відповідного типу [2].

Погоджуючись з думкою науковців, вважаємо, що у найбільш повному варіанті ЕП повинен включати методичні рекомендації з вивчення курсу, теоретичний матеріал, практикум для вироблення умінь і навичок застосування теоретичних знань із прикладами виконання завдань і аналізом найчастіше вживаних помилок, віртуальний лабораторний практикум, довідковий матеріал, глосарій, систему тестування і контролю знань [3]. Модульний контроль здійснюється в інтерактивному режимі. Обравши відповідь на запитання, відразу на екрані монітора можна отримати результат. ЕП мають зручну навігацію – завжди можна швидко перейти у потрібний розділ.

Основними принципами організації СРС при розробці ЕП слід вважати методологічну змістовність матеріалу, що відбирався; відповідність завдань «зоні найближчого розвитку» студентів; послідовність викладання матеріалу з урахуванням логіки предмету та психології засвоєння; відповідність обсягу матеріалу навчальним можливостям студентів; діяльнісну організацію СР.

Важливе значення при розробці ЕП надається принципу наочності. Наочність підтримує увагу, полегшує ясність сприйняття, сприяє кращому запам'ятовуванню і міцному засвоєнню знань, навичок й умінь, допомагає встановлювати зв'язок теорії з практикою, запобігає формалізму у навчанні, формує уявлення про зв'язок теоретичних знань із реальною практикою.

ЕП мають включати в себе детальний опис раціональних прийомів, описаних видів діяльності, критеріїв правильності рішень, рекомендації з ефективного використання консультацій. ЕП відкриває великі перспективи і в методиці викладання матеріалу. Він має ряд позитивних властивостей, що відрізняють його від традиційних підручників. Зокрема: 1. Текст ЕП супроводжується великою кількістю слайдів і відео-фрагментів, які підсилюють емоційно-особистісне сприйняття студентом досліджуваного матеріалу, формування уявлення про територію. Слайди супроводжуються текстом, що випливає при наведенні курсору. Наявні динамічні моделі, котрі демонструють найбільш складні для студента процеси і явища. 2. Структурно програма включає кілька компонентів (мультимедіа розділи з текстом аудіо- і відео-фрагментами, практичними завданнями, тестами; словник; підтримку роботи з використанням Інтернет), що дозволяє розвивати навички СР з декількома джерелами інформації. 3. Контрольно-практичний розділ створює умови для

первинного закріплення отриманих на занятті знань і умінь, проведення практичних робіт, тематичного контролю і корекції знань. 4. Форма організації навчального матеріалу у вигляді активних посилань на ресурси з Інтернету спонукає до активної позиції студента при вивченні будь-якої теми. 5. Підтримка Інтернету дозволяє реалізувати можливості дистанційного навчання.

Висновки. Таким чином, організація СРС потребує кардинальних змін у науково-методичній, навчально- і організаційно-методичній роботі як викладачів і студентів, так і різних державних керівних інституцій країни.

Література:

1. Анан'єва Н.В. Самостійна робота як засіб формування спеціальної компетенції майбутніх інженерів-педагогів / Н. Анан'єва // Сборник научных трудов SWorld. – Выпуск 4. – Том. 18. – Серия: Педагогика, психология и социология. – Иваново: МАРКОВА АД, 2013. – ЦИТ.: 413-0751. – С. 28–32.

2. Арский Ю.М. Инфосфера: Информационные структуры, системы и процессы в науке и обществе / Ю.М. Арский, Р.С. Гиляревский, И.С. Туров, А.И. Чёрный. – М.: ВИНИТИ. – 1996. – 489 с.

3. Крегман Д.Л. Мультимедиа своими руками / Д.Л. Крегман. – С.-Пб. – 1999. – 528 с., ил.

4. Потапюк Л.М. Болонський процес і вища освіта в Україні та Європі: проблеми й перспективи / Л.М. Потапюк, І.П. Потапюк // Матеріали ІІ Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми впровадження кредитно-модульної системи очима студентів та викладачів». – Харків: ХДТУБА. – С. 247–249.

Дата відправки: 17. 10. 2015 р.

© Потапюк Л.М., Потапюк І.П.

ЦИТ: m215-069
УДК 378

Марченко Д.Д., Баранова О.В., Корнійчук В.О., Богомол В.І.

МОДЕЛЬ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПРОЕКТНО-КОНСТРУКТОРСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-МЕХАНІКІВ В АГРАРНИХ ВНЗ

Миколаївський національний аграрний університет,
Миколаїв, Паризької комуни 9, 54020

Marchenko D.D., Baranova O.V., Korniychuk V.O., Bogomol V.I.

MODEL TO IMPROVE THE QUALITY OF DESIGN PREPARATION OF FUTURE MECHANICAL ENGINEERS IN AGRICULTURAL UNIVERSITIES

Mykolayiv National Agrarian University,
Mykolayiv, Paryzka Komuna 9, 54020

Анотація. В статті розглядається модель підвищення якості проектно-конструкторської підготовки майбутніх інженерів-механіків в аграрних ВНЗ з використанням модульного навчання. Розглянуто та обґрунтовано

компоненти моделі та проаналізовано етапи кожного з компонентів моделі.

Ключові слова: модель, компонент, модульне навчання, проектно-конструкторська підготовка, якість, критерії, елемент, інженер-механік.

Abstract. In the article the model improving the quality of the design of training future mechanical engineers in agricultural universities using modular training. Considered and reasonably components of the model and the stages of each component of the model.

Keywords: model, component, module training, design training, quality criteria element mechanical engineer.

Вступ. У результаті приєднання до Болонського процесу перед українською системою вищої інженерної освіти постають глобальні завдання.

Центральною ідеєю реформування системи вищої освіти України за принципами Болонської конвенції є переорієнтація навчального процесу на пріоритетність форм інноваційного навчання, а саме модульне навчання. Такий акцент повинен забезпечити реалізацію завдання вищої освіти – підготовка майбутнього інженера-механіка, здатного до постійного оновлення наукових знань, професійної мобільності та швидкої адаптації до змін у соціально-економічній сфері, системі управління та організації праці в умовах ринкової економіки.

Огляд літератури. У вузах нашої країни ведеться експериментальна робота з організації навчального процесу із застосуванням різних варіантів модульного навчання (А. Алексюк, О. Дубіна, Ю. Жидецький, М. Лазарєв, К. Михайлов, П. Сікорський, О. Тамаркіна, П. Юцявичине та інш.). У літературі виділяють наступні особливості модульного навчання: а) модульна побудова змісту навчального курсу й організації його вивчення; б) акцент на самостійну роботу студентів; в) наявність чітких критеріїв оцінки різних видів навчальної діяльності та їх результатів; г) постійний контроль і самоконтроль результатів навчальної діяльності.

Враховуючи ці концептуальні ідеї, ми вважаємо актуальним запровадження моделі підвищення якості проектно-конструкторської підготовки майбутніх інженерів-механіків в аграрних ВНЗ з використанням модульного навчання.

Вхідні дані та методи. Мета статті – розглянути та обґрунтувати компоненти моделі підвищення якості проектно-конструкторської підготовки майбутніх інженерів-механіків в аграрних ВНЗ з використанням модульного навчання, а також проаналізувати етапи кожного з компонентів моделі.

Модель у педагогіці – це створена або обрана дослідником система, що відтворює для мети пізнання характеристики (компоненти, елементи, блоки, властивості, відносини, параметри та інш.) досліджуваного об’єкта і внаслідок цього знаходиться з ним в такому відношенні заміщення і подібності, що її дослідження служить опосередкованим способом одержання знання про цей об’єкт і дає інформацію, однозначно перетворену в інформацію про пізнаваний об’єкт та експериментальну перевірку, що допускає [1].

У рамках нашого дослідження ми виділяємо три етапи моделювання: 1) підготовчий етап; 2) етап розробки моделі; 3) етап перевірки її якості. *Перший*

етап спрямований на визначення мети, об'єкта, методів і засобів моделювання. *Другий етап* пов'язаний з розробкою моделі, її описом і характеристикою. *Третій етап* пов'язаний з експериментальною перевіркою її педагогічних умов, методики в практиці вузу й оцінкою їх ефективності.

Ціль модульного навчання деталей машин – це підвищення якості проектно-конструкторської підготовки майбутніх інженерів-механіків в аграрних ВНЗ. На нашу думку, дана ціль може бути досягнута через рішення наступних завдань: 1. Формування у студентів позитивного відношення к проектуванню та конструюванню в професійній діяльності. 2. Формування у студентів проектно-конструкторських знань. Студент демонструє знання в теоретичних положеннях типових деталей машин та вузлів, особливості їх конструкцій і функціонування, методиці розрахунку та конструювання деталей машин та вузлів, вимоги ЕСКД, в основах систем автоматизованого проектування і методів оптимізації проектування. Знає положення та вимоги конструкторської документації, правила побудови робочих креслень деталей, виконує ескізи деталей машин та вузлів. Читає креслення загального вигляду: в побудові складальних креслень, демонструє здібності в системі позначення креслень, в побудові робочих креслень деталей. 3. Формування у студентів проектно-конструкторських умінь у ході організації проектно-конструкторської діяльності. Студент демонструє спеціальні вміння аналізувати технічне завдання на проект машини, складати кінематичні схеми механізмів, розрахункові та компонувальні схеми деталей та вузлів, виконувати перевірочні розрахунки, розробляти складальні і робочі креслення, оформлювати всю конструкторську документацію згідно вимог ЕСКД, ЕСДП. 4. Формування у студентів розвитку самоаналізу та самооцінки своєї проектно-конструкторської діяльності та її результатів, дозволяє осмислити і оцінити ступінь реалізації бажаних цілей проектно-конструкторської діяльності, спрямованої на розкриття професійно-значущих знань, умінь і навичок.

Розглядаючи компоненти модульного навчання, ми виділили етапи проектування модульної програми: а) розробка структури модульної програми і формування змісту кожного модуля; б) етапи застосування рейтингової оцінки: кількісне вираження запланованої якості навчання, набір студентами кумулятивного рейтингу за результатами поточного контролю і корекція навчального процесу, обчислення підсумкового рейтингу.

Проаналізувавши етапи кожного з компонентів модульного навчання, ми визначили, що етапами виступають: *перший етап* – проектування модульної програми; *другий етап* – впровадження рейтингової оцінки і корекція навчального процесу; *третій етап* – обчислення рейтингу і підсумкова атестація.

Перший етап проектування модульного навчання – полягає в розбивці семестрового курсу навчальної дисципліни на 3 навчальних модулів, запланована якість кожного модуля кількісно виражається в балах. Потім, навчальний матеріал структурується на чотири елементи: теоретичний модуль, практичний модуль, творчий модуль і діагностичний модуль.

Протягом *другого етапу* рейтингової оцінки і корекції навчального

процесу студенти накопичують кумулятивний рейтинг. Це відбувається шляхом оцінювання в балах усіх видів їхньої навчальної діяльності: а) відвідувань лекцій; б) виконання та звіт лабораторних робіт; в) виконання завдань на практичних занять; г) виконання курсового проекту згідно графіку; д) контрольні процедури. Відзначимо, що величина кумулятивного рейтингу не може перевищувати встановлений на *першому етапі* максимальний бал модуля. По завершенню вивчення студентами всіх модулів обчислюється кумулятивний рейтинг семестрового курсу як сума рейтингів кожного модуля.

На *третьому етапі* обчислення рейтингу і підсумкової атестації відбувається підрахунок рейтингу кожного студента як процентного відношення отриманої якості навчання до запланованого, виражених у балах.

У нашому дослідженні ми розглядаємо модульне навчання як педагогічний засіб, підставою для цього служить те, що ця оцінка організує навчальний процес, структурує його на модулі, і використовує рейтингову оцінку, як інструмент засвоєння студентами професійно-значущих знань, умінь і навичок, придбання ними досвіду проектно-конструкторської діяльності.

Перейдемо до опису *другого етапу* моделювання: розробці структури і змісту моделі підвищення якості проектно-конструкторської підготовки майбутніх інженерів-механіків з використанням модульного навчання.

Модель підвищення якості проектно-конструкторської підготовки майбутніх інженерів-механіків з використанням модульного навчання представлена трьома взаємозалежними компонентами: 1) нормативно-цільовим, до складу якого входять соціальне замовлення, мета, завдання, а також принципи; 2) змістовно-процесуальним, що вбирає модульну програму курсу «Деталі машин», комплекс педагогічних умов, етапи модульного навчання, методи, засоби і форми; 3) результативним, що включає критерії, рівні і результат.

Модель відображає вимоги, що пред'являє суспільство до якості інженерної підготовки студентів вищого аграрного навчального закладу, основні ідеї дослідження, організацію процесу (ціль, зміст, основні етапи модульного навчання, педагогічні умови, результат) і критерії оцінки його ефективності.

Розглянемо компоненти представленої моделі більш детально. Першим компонентом моделі виступає *нормативно-цільовий компонент*, тому що ми вважаємо за необхідне визначити мету розглянутого процесу, перш ніж приступитися до його реалізації. У завершенні процесу досягнутий результат ми зрівняємо з поставленою метою, тим самим визначимо його ефективність. До складу нормативно-цільового компонента ввійшли: соціальне замовлення, мета, завдання і принципи. Виявлення соціального замовлення (підвищення якості інженерної підготовки фахівців в системі вищої аграрної освіти) визначило мету розроблювальної моделі як підвищення якості проектно-конструкторської підготовки майбутніх інженерів-механіків.

Дана мета може бути досягнута через рішення наступних завдань: 1) формування у студентів позитивного відношення до проектування та конструювання в професійній діяльності; 2) формування у студентів проектно-

конструкторських знань; 3) формування у студентів проектно-конструкторських умінь у ході організації проектно-конструкторської діяльності; 4) формування у студентів розвитку самоаналізу та самооцінки своєї проектно-конструкторської діяльності та її результатів. Дані завдання вирішувалися на основі реалізації принципів модульного, контекстного, особистісно-орієнтованого і діяльнісного підходів, а саме принципів: модульності, структуризації, відповідальності, свідомості, диференційованого, індивідуального підходу, рефлексивної активності, послідовності і наступності у представлені завдань, які становлять основу нормативно-цільового компонента моделі.

Введення наступного, *змістовно-процесуального компонента* моделі пов'язане з необхідністю визначити зміст розглянутого процесу, його етапи, комплекс організаційно-педагогічних умов, і методів, засобів, форм. Елемент «зміст» містить модульну програму курсу «Деталі машин» напрямку підготовки 6.100102 «Процеси, машини та обладнання агропромислового виробництва». Впровадження модульного навчання деталей машин здійснювалося нами в три етапи: 1) проектування модульної програми; 2) впровадження рейтингової оцінки і корекція навчального процесу; 3) обчислення рейтингу і підсумкова атестація; а також була доповнена комплексом організаційно-педагогічних умов підвищення ефективності модульного навчання деталей машин.

Визначивши мету розглянутого процесу, його зміст, етапи і організаційно-педагогічні умови, ми визначили складові його реалізації, а саме: а) методи (тестування, анкетування, пояснення, аналіз, синтез, спостереження, рефлексивні методи); б) засоби (*основний* – модульне навчання; *додаткові* – завдання, дискусії, тести, схеми, креслення, атласи, бесіди, питання, технічні та електронні засоби); в) форми (лекції, лабораторні та практичні заняття, курсовий проект, консультації, групова дискусія, самостійна робота, залік, іспит).

Далі, для того, щоб оцінити ефективність підвищення якості проектно-конструкторської підготовки майбутніх інженерів-механіків в аграрних ВНЗ з використанням модульного навчання нами були виділені критерії і показники оцінки розглянутого процесу, а також визначені рівні.

Тому, останній *компонент* моделі, *результативний*, містить у собі обґрунтовані нами критерії, показники, діагностичні методики і результат. Проаналізував точки зору різних авторів (Л. Балашов, В. Беліков, В. Загвязінський та інш.) ми прийшли до висновку, що критерії – це якості, властивості, ознаки досліджуваного об'єкта, які дають можливість судити про його стан і рівні функціонування та розвитку. Показники – це кількісні або якісні характеристики сформованості кожної якості, властивості, ознаки досліджуваного об'єкта, тобто міра сформованості того чи іншого критерію [2]. У рамках нашого дослідження критерій розглядається як ознака, на підставі якого робляться висновки про рівень якості проектно-конструкторської підготовки майбутніх інженерів-механіків. Показник визначається як характеристика (кількісна або якісна) сформованості критерію. При такому

підході критерії та показники співвідносяться як загальне і приватне. Визначаючи критерії оцінки якості проектно-конструкторської підготовки майбутніх інженерів-механіків ми використовували критеріальний та рівневий підходи, керуючись наступним, що дані підходи є найбільш плідними, оскільки: а) критерії фіксують діяльнісний стан суб'єкта, несуть інформацію о характері діяльності, про мотиви і ставлення до її виконання; б) розглядають процес як перехід від одного рівня до іншого, більш складного й якісно відмінному; в) в педагогічній літературі виділені й обґрунтовані рівні навченості, оцінка якої є важливою складовою контролю якості проектно-конструкторської підготовки майбутніх інженерів-механіків.

Заключення та висновки. Розроблена нами авторська модель підвищення якості проектно-конструкторської підготовки майбутніх інженерів-механіків в аграрних ВНЗ з використанням модульного навчання має певну закономірність. Усі її компоненти розташовані в порядку послідовності: від нормативно-цільового до результативного. Однак зв'язок прослідковується не тільки між трьома компонентами моделі, але й усередині кожного з них, забезпечуючи просування від одного елемента до іншого по зазначеному напрямку. Визначений нами зв'язок усіх структурних складових компонентів і елементів у моделі створює її цілісність.

Література:

1. Брушлинский А.В. Мышление и прогнозирование / А.В. Брушлинский. – М.: Мысль,1979. – 230 с.

2. Загвязинский В.И. Идея, замысел и гипотеза педагогического исследования / В. И. Загвязинский, А. Ф. Закирова // Методология педагогики. – М.: Педагогика, 1997. – С. 50-57.

Стаття відправлена: 26.10.2015р.

© Марченко Д.Д., Баранова О.В., Корнійчук В.О., Богомол В.І.

ЦИТ: m215-102
УДК 378.147.88

Журавель К.І.

ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМ КОМП'ЮТЕРНОЇ МАТЕМАТИКИ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ ТЕОРІЇ НЕЧІТКИХ МНОЖИН

Черкаський державний технологічний університет,
Черкаси, бул. Шевченка 460, 18006

Zhuravel K.I.

THE USE OF COMPUTER MATHEMATICAL SYSTEMS FOR SOLVING TASKS OF FUZZY SETS THEORY

Cherkassy State Technological University,
Cherkassy, Shevchenko blvd. 460, 18006

Анотація. В роботі розглядаються особливості використання систем комп'ютерної математики для розв'язування задач теорії нечітких множин. На прикладі СКМ Mathematica розглядаються вбудовані функції для роботи з

нечіткими множинами.

Ключові слова: нечітка множина, нечітке відношення, системи комп'ютерної математики, Matlab, Mathcad, Mathematica, FuzzyTech.

Abstract. In this paper we consider features of application of computer mathematics for solving problems of the fuzzy sets theory. As the example we described the functions of Mathematica for working with fuzzy sets and fuzzy relations.

Key words: fuzzy set, fuzzy relations, computer mathematics systems, Matlab, Mathcad, Mathematica.

Системи комп'ютерної математики (СКМ) надають широкі можливості для вдосконалення освіти на всіх його етапах: від цілеспрямованого навчання до комплексної підготовки студентів. З використанням СКМ полегшується розв'язування складних задач, також вони надають можливість реалізувати основні принципи дидактики: «від простого до складного» й «максимальна наочність та зручність роботи». Це є актуальним для навчання студентів ВНЗ, зокрема комп'ютерних спеціальностей. При виборі того чи іншого програмного засобу для використання його у освітньому процесі, викладач повинен проаналізувати переваги одного над іншим.

Метою дослідження є аналіз СКМ, які мають інструменти для роботи з нечіткими множинами та нечіткою логікою.

1. Огляд можливостей СКМ щодо розв'язування задач теорії нечітких множин

Роботу з нечіткими множинами та нечіткою логікою підтримують такі СКМ як Matlab [1] (надбудова Fuzzy Logic Toolbox), FuzzyTech [2], Mathematica [3] та Mathcad [4]. Найбільш універсальними з них є пакет Matlab. Надбудова Fuzzy Logic Toolbox надає можливість створювати системи нечіткого логічного виведення і нечіткої класифікації в рамках середовища MatLab. До складу програмних засобів Fuzzy Logic Toolbox входить редактор нечіткої системи виведення Fuzzy Interference System Editor (Fis Editor), що надає можливість працювати в режимі графічного інтерфейсу. Разом з допоміжними модулями: Membership Function Editor – редактор функцій приналежностей, Rule Editor – редактор правил, Rule Viewer – перегляд правил виведення, Matlab надає можливість вводити функції приналежності різних типів та виконувати певні операції над ними. На відміну від системи Matlab, Пакет Mathcad надає можливість будувати функції приналежності нечітких множин та нечітких відношень за допомогою вбудованих інструментів даного пакету. Програма FuzzyTech є спеціалізованим засобом, за допомогою якого можна розробляти та досліджувати різноманітні нечіткі моделі в графічному режимі. Пакет Mathematica надає можливість наочного представлення нечітких множин, нечітких відношень та нечіткої кластеризації.

В таблиці 1 наведено дані про можливості вище згаданих СКМ щодо розв'язування деяких класів задач теорії нечітких множин.

Таблиця 1

Порівняльна таблиця СКМ щодо розв'язування деяких класів задач теорії нечітких множин

№ п/п	СКМ / Задачі теорії нечітких множин	Matlab	Mathcad	Mathematica	FuzzyTech
1.	Побудова нечіткої множини	м	+	+	м
2.	Графічне представлення нечіткої множини	м	+	+	м
3.	Виконання операцій над нечіткими множинами	+	+	+	–
4.	Побудова нечіткого відношення	+	+	+	–
5.	Графічне представлення нечіткого відношення	+	+	+	–
6.	Виконання операцій над нечіткими відношеннями	+	+	+	–

Примітка: В таблиці 1 використані наступні позначення:
«+» – функція, яка забезпечує розв'язування задачі, вбудована в ядро програми;
«–» – розв'язування задачі не підтримується програмою;
«м» – розв'язування задачі забезпечується додатковим модулем.

2. Загальна характеристика пакету Mathematica

Особливе місце серед систем комп'ютерної математики займає система Mathematica. Система Mathematica є однією з найбільш потужних універсальних обчислювальних систем в світі. Перша офіційна версія системи Mathematica була опублікована в 1988 році, її розробник Стівен Вольфрам. Вона зробила великий вплив на спосіб використання комп'ютерів в технічних та інших галузях науки та техніки. В 2007 році система зазнала значних змін і з 2008 року продовжила інноваційний прогрес, постійно додаючи до свого інтегрованого середовища нові галузі застосування. В наш час система розробляється компанією Wolfram Research. Окрім того, що Mathematica є потужним обчислювальним середовищем, в неї вбудований також додатковий функціонал, який охоплює багато технічних сфер людської діяльності, від обчислювальної біології і фінансових обчислень до хвильового аналізу і геоінформаційних систем [3].

Використання Mathematica у різних сферах людської діяльності умовно можна розділити на наступні категорії (рис. 1).

3. Особливості використання пакету Mathematica для розв'язування задач теорії нечітких множин

Можливості роботи з нечіткими множинами та нечіткими відношеннями у пакеті Mathematica реалізуються за допомогою модуля Fuzzy Logic, який доступний для всіх версій Mathematica починаючи з 5.0. У своєму дослідженні ми будемо використовувати 10 версію пакету Mathematica.

В таблиці 2 наведено перелік основних вбудованих функцій модуля Fuzzy Logic, які можна використовувати для розв'язування задач теорії нечітких множин, в пакеті Mathematica 10 [3].

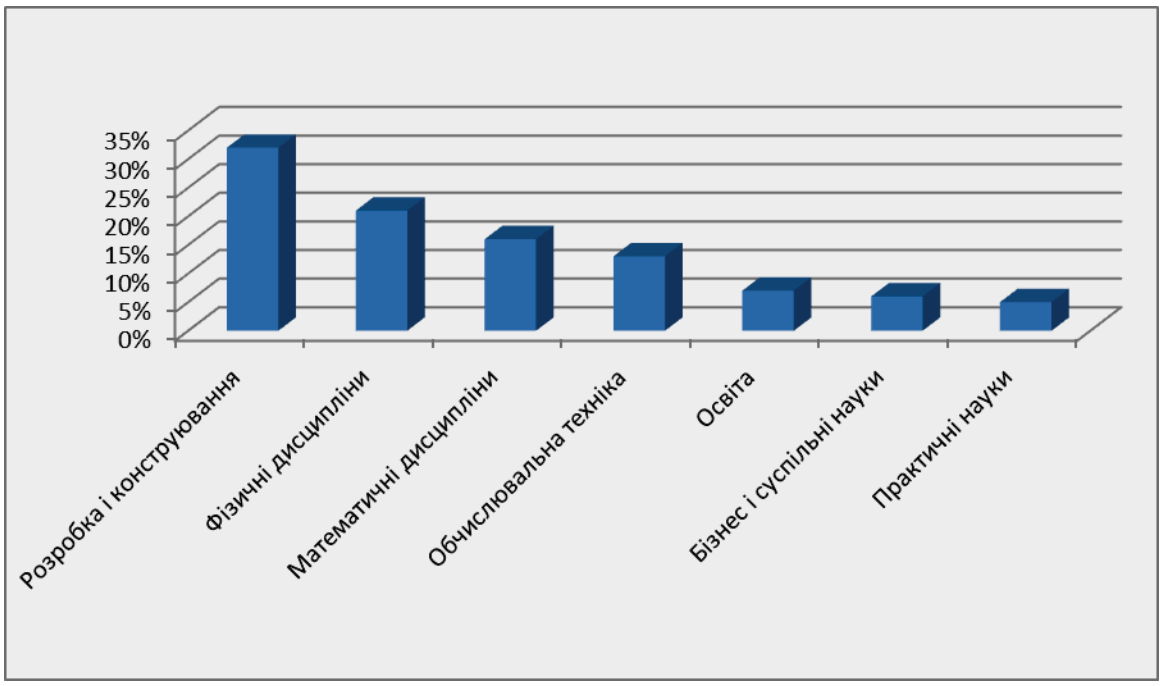

Рис. 1. Використання Mathematica у різних сферах людської діяльності

Таблиця 2

Перелік вбудованих функцій в пакеті Mathematica 10 для розв'язування задач теорії нечітких множин

Побудова нечіткої множини		
1.	*FuzzyTrapezoid [a,b c,d,h]*	створює нечітку множину з трапецієвидною функцією приналежності, де параметри a та d – визначають носій нечіткої множини, *b* та *c* – її ядро, *h* – висота (для задання нечіткої множини з трикутною функцією приналежності параметри *b* та *c* задаються однакові)
2.	*FuzzyGaussian[mu, sigma, opts]* *Fuzzy(Two)Gaussian[mu1, sigma1, mu2, sigma2, opts]*	створення нечітких множин з П-видними функціями приналежності
3.	*FuzzySigmoid[c, s, opts]*	створення нечіткої множини з S-видною функцією приналежності
4.	*CreateFuzzySet [func,{a,b,c}]*	створення нечіткої множини з функцією приналежності *func*, на проміжку [*a; b*] і кроком *c*
5.	*RandomFuzzySet[{a, b}]*	створення випадковим чином нечіткої множини з універсального простору *[a ,b]*
6.	*FuzzyPlot [A]*	побудова функцій приналежності нечіткої множин *A*
Операції над нечіткими множинами		
7.	*Height [A]*	повертає найбільше значення функції приналежності нечіткої множини *A*
8.	*Cardinality [A]*	повертає суму всіх значень функцій приналежності елементів нечіткої множини *A*
9.	*CenterOfArea [A]*	повертає значення центру носія нечіткої множини *A*
10.	*MeanOfMax [A]*	повертає елементи нечіткої множини *A*, з максимальним значенням функції приналежності
11.	*SmallestOfMax [A]*	повертає елементи нечіткої множини *A*, з

		мінімальним значенням функції приналежності
12.	*LargestOfMax[A]*	повертає елементи нечіткої множини *A*, з максимальним значенням функції приналежності
13.	*Support [A]*	повертає носій нечіткої множини *A*
14.	*Core [A]*	повертає ядро нечіткої множини A
15.	*EquilibrumSet [A]*	повертає всі елементи нечіткої множини, для яких значення функції приналежності рівне 0.5
Побудова нечіткого відношення		
16.	*FuzzyTrapezoid [{ax, bx, cx, dx},{ay, by, cy, dy} h]*	повертає нечітке відношення з трапецієвидною функцією приналежності
17.	*SetsToRelation[func, A, B]*	повертає нечітке відношення, з елементів декартового добутку нечітких множин *A і B*. Функція приналежності утворюється функцією *func*
18.	*FromMembershipMatrix [mat,{{va,vb}, {wa,wb}}]*	повертає нечітке відношення, зі значеннями функції приналежності в рядку від *va* до *vb* та в стовпці від *wa* до *wb*. Якщо діапазон не вказано, то «команда» повертає матрицю використовуючи значення від 1 і до *m* (*m* – залежить від розмірності матриці)
19.	*CreateFuzztRelation [func,{{va,vb,c}, {wa,wb,d}}]*	створює нечітке відношення з функцією приналежності *func*
20.	*RandomeFuzzyRelation [{{a1,b1}, {a2,b2}}]*	створює нечітке відношення з трапецієвидною функцією приналежності випадковим чином на універсальній множині

Практичне використання даних функцій в пакеті Mathematica та додаткові функції модуля Fuzzy Logic наведені в [3].

В результаті проведеного дослідження було виявлено, що СКМ Mathematica10 можна використовувати для навчання основ теорії нечітких множин студентів комп'ютерних спеціальностей у ВНЗ. Простота графічного подання нечітких множин, нечітких відношень та виконання операцій над ними надає можливість кращого засвоєння знань з теорії нечітких множин.

Результати дослідження можуть бути використані для навчання теорії нечітких множин і нечіткої логіки. Отримані результати не вичерпуються даним дослідженням і будуть продовжені в наступних публікаціях.

Література:

1. Mathworks. [Electronic resource] // Matlab – Mode of access: http://www.mathworks.com/

2. FuzzyTECH [Electronic resource] // FuzzyTECH – Mode of access: http://www.fuzzytech.com/

3. Wolfram Alpha [Electronic resource] // Wolfram Alpha – Mode of access: https://www.wolfram.com

4. Mathcad [Electronic resource] // Mathcad – Mode of access: http://mathcad.com.ua/

Науковий керівник: д.п.н., проф. Триус Ю.В.

Стаття надіслана: 29.10.2015р.

© Журавель К.І.

ЦИТ: m215-240
УДК 378.1

Савельева Л.А., Ганиева Л.Ф.

КОМПЕТЕНТНОСТНЫЙ ПОДХОД В ПРЕПОДАВАНИИ КУРСА «ИНФОРМАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ОБРАЗОВАНИИ»

Магнитогорский государственный технический университет им. Г.И. Носова
Магнитогорск, пр. Ленина 114, 455043

Savelyeva L.A., Ganieva L.F.

COMPETENCE APPROACH IN TEACHING THE COURSE «INFORMATION TECHNOLOGIES IN EDUCATION»

Magnitogorsk, Nosov Magnitogorsk State Technical University, Magnitogorsk, Lenina 114, 455043

Аннотация. В статье рассмотрены актуальные педагогические вопросы использования компетентностного подхода, а также формирования у студентов вуза профессиональных компетенций, согласно педагогической инноватике. Рассмотрены вопросы подготовки будущих учителей к использованию новых образовательных технологий, таких как интерактивные технологии, технологии проектного обучения, компьютерные технологии, технологии дистанционного обучения, образовательные технологии и технологии тестирования и контроля. Показаны условия эффективного формирования профессиональных компетенций по работе с информационными технологиями, разработке и применению образовательных ресурсов в своей будущей профессиональной деятельности.

Ключевые слова: компетентностный подход, системно-деятельностный подход, профессиональные компетенции, информационные технологии, образовательные технологии.

Abstract. The article deals with current pedagogical issues of competence approach, as well as the formation of students professional competency, according to pedagogical innovation. Reviewed the preparation of future teachers to the use of new educational technologies such as interactive technologies, technology project-based learning, computer technology, distance learning technology, educational technology and technology testing and verification. The conditions for the effective formation of professional competencies for work with information technologies, the development and use of educational resources in their future careers.

Keywords*: competence approach, the system-activity approach, professional competence, information technology, educational technology.*

Состояние окружающего мира таково, что произошедшая техническая революция потребовала от человека владение современными электронными техническими средствами, такими как компьютер и всеми его дополнительными устройствами: принтер, сканер, проктор, интерактивная доска, лего-конструкторы и др. Все вновь появившееся, новое необходимо освоить – это школа и вуз (в 1985 г в школах и вузах появился новый предмет – информатика). Стремительность в модернизации технологий увеличивается и,

как следствие изменяется концепция, интенсивность, методы и формы обучения.

Возросло значение информации и ее роли в обществе, появилось больше профессий связанных с обработкой информации в различных сферах, а, следовательно, образование должно обеспечить студентов такими профессиональными качествами как владение средствами информационных технологий, которые позволяют ввести, обработать и передать информацию. Становятся важными умения информационного поиска – использовать коммуникационные технологии для поиска, анализа и синтеза информации, представить (презентовать, прорекламировать) наглядно информацию в различных видах (текстовую, графическую, числовую, звуковую и пр.), защитить свою информацию и не нарушить законы авторского права и многое другое. В свете новых образовательных стандартов умения, навыки и знания становятся компетенциями.

На современном этапе в профессиональном обучении широко используется компетентностный подход, преимущество которого заключается в подготовке специалиста к практическому использованию полученных знаний. Компетентностный подход призван организовать процесс обучения, который имеет своей целью и результатом формирование ключевых компетентностей – способностей решать проблемы в любой учебной и жизненной ситуации [1].

Федеральные государственные образовательные стандарты третьего поколения предусматривают требования к результатам освоения основных образовательных программ подготовки в виде компетенций и предполагают метапредметные требования к результатам освоения образовательных программ. К ним относятся регулятивные, коммуникативные, познавательные. При этом должно измениться целеполагание в учебной деятельности (приоритеты, перевод теоретической задачи в практическую плоскость, обоснованный выбор путей и средств), рефлексия, адекватность оценивания, учебное сотрудничество (планирование, распределение ролей, координация позиций, аргументация, разрешение конфликтов ИКТ-компетентность, информационная безопасность).

Метапредметные результаты, это те способы деятельности, которые освоены студентами по различным учебным дисциплинам и которые могут ими применяться для решения задач и проблем, встречающихся в быту, учебе, социуме. В преподавании курса «Информационные технологии в образовании» широко задействованы метапредметные связи и используются различные образовательные технологии при их обеспечении.

Концепция компетентностного подхода в образовании строится на новых формах и методах обучения, основанных на формировании способностей, позволяющих решать задачи разной сложности и профессиональные проблемы на основе имеющихся компетенций.

Опыт преподавания курса «Информационные технологии в образовании» для студентов, обучающихся по направлению «Педагогическое образование» различных профилей показывает, что компетентностный подход основан на системно-деятельностном подходе, который направлен на стратегию

социального проектирования и конструирования (требования к результату и условиям) и подготовку к жизни в современных условиях (гражданское общество, информационное общество, инновационная экономика).

Деятельностный подход, работает на результат через взаимосвязанные процессы целеполагания, мотивации и передачи содержания особыми методами стимулирующими интерес, собственные идеи и мыслеформы, сознание и действие, что формирует и развивает компетенции и профессиональное сознание, направленное на подготовку компетентных специалистов, ориентированных на результат. Результат ранее измерялся знаниями, а на современном этапе – способностью применять эти знания в профессии.

В этой связи главное условие компетентностного подхода в современном высшем образовании обусловлено непосредственно использованием интерактивного взаимодействия. Другие не мене значимые условия это создание и использование опорных конспектов и моделирования в учебном процессе, что существенно влияет на результат обучения и формирование компетенций.

Системный подход работает на создание внутренних связей и зависимостей между элементами данной системы и позволяющих получить представление о внутренней организации (строении) системы, имеющих выход (цель), вход (ресурсы), связь с внешней средой, обратную связь.

Специфика системного подхода в образовательной деятельности заключается в том, что формирование различных компетенций строится с учетом принципа дополнительности, который позволяет упорядочить знания и изменить угол зрения в рассмотрении довольно большого круга проблем.

В ФГОС третьего поколения прописаны общекультурные компетенции (ОК), профессиональные компетенции (ПК), которые в свою очередь делятся на общепрофессиональные (ОПК) и компетенции в области педагогической деятельности (ПК), а так же специальные компетенции (СК).

С точки зрения педагогического образования, формируются компетенции связанные с будущей профессиональной деятельностью: профессиональные компетенции педагога, отражающие специфику работы в школе и преподавание конкретного предмета, личностные качества и профессиональные компетенции, необходимые педагогу для осуществления развивающей деятельности и профессиональная педагогическая ИКТ-компетентность. Структура и содержание, методики и технологии информационной деятельности студента рассмотрены в работах Мовчан И.Н., Белоусовой И.Д., Бобровой И.И., Ефимовой И.Ю. и Варфоломеевой Т.Н. [7, 8, 9, 10, 17, 20].

В процессе профессиональной подготовки по данному курсу, согласно педагогической инноватике, происходит подготовка будущих учителей к использованию новых образовательных технологий, таких как интерактивные технологии, технологии проектного обучения, компьютерные технологии, технологии дистанционного обучения, здоровьесберегающие образовательные технологии, а также соответствующие им методы обучения, моделирование, тренинг, микроисследование, кейс-метод, стратегия «электронный портфолио», Интернет-тестирование, Интернет-экзамен, рейтинговая система контроля

знаний, мониторинг качества образования и другие. Вопросы организации контроля и мониторинга информационной деятельности студентов рассмотрели И.Н. Мовчан, Л.А. Савельева [11, 12, 13, 14, 16, 18, 22].

Педагогический контроль информационной деятельности, как пишет в своих работах Мовчан И.И., базируется на совокупности системного, личностно-деятельностного, модульного и рефлексивного подходов и позволяет прогнозировать целевые ориентиры, ход этапов контроля, особенности их протекания, показатели результативности на основе разнообразного и объективного учета, проверки и оценки образовательных и личностных достижения студентов в рассматриваемой деятельности [11, 21].

Эффективность процесса обучения во многом зависит от качества выполнения самостоятельных работ студентов и контроля за выполнением этих работ. Для усиления эффекта используется контроль и оценкой, диагностикой и коррекцией знаний студентов. В этом случае применяется мониторинг и рейтинговая система обучения.

Мониторинг самостоятельной работы студентов дополняет рейтинговую систему оценки знаний, умений и навыков студентов, представляющую собой интегральную оценку результатов всех видов деятельности студента за семестровый период обучения [13, 19]. Студентам полезно знать и уметь использовать информационные технологии при проведении тестирования, контроля качества знаний и мониторинга, что пригодится им в дальнейшем, в их профессионально-образовательной деятельности.

С практической точки зрения, готовность использовать в своей профессиональной деятельности соответствующие технические средства, такие как мультимедийное и телекоммуникационное оборудование, соответствующие информационные технологии, а также инновационные, интерактивные технологии и самостоятельная разработка цифровых образовательных ресурсов осуществляется в ходе выполнении лабораторных и практических работ при изучении курса «Информационные технологии в образовании».

Данный курс тесно взаимосвязан с педагогическими и психологическими вопросами, а так же с результатами, которые были достигнуты в таких научно-технических направлениях, как информационные, дистанционные и телекоммуникационные технологии, сети, компьютерные системы обработки, визуализации информации и взаимодействия с человеком [2, 3, 4, 5]

Лабораторный практикум раскрывает главную мысль курса, которая состоит в реализации принципа педагогической целесообразности: использовать информационные технологии в тех случаях, когда они дают возможность получить такой дидактический эффект, который невозможно достичь без их применения с помощью традиционных средств обучения [22, 23]. Разработка студентами своих цифровых образовательных ресурсов дает устойчивый опыт применения всевозможных информационных технологий и закрепляет педагогический опыт по предмету, лежащему в основе обучения [24, 25]. Методика применения лабораторного практикума в преподавании курса «Информационные технологии в образовании описана в рабате Аскаровой Н.А. и Савельевой Л.А [15].

В результате использования компетентностного подхода и условий его применения при изучении студентами курса «Информационные технологии в образовании» формируются устойчивые компетенции по работе с информационными технологиями, разработке и применению образовательных ресурсов в своей будущей профессиональной деятельности.

Литература

1. Савельева Л.А. Компетентностный подход в обучении будущих учителей информатики /Л.А.Савельева // Перспективные инновации в науке, образовании, производстве и транспорте 2013: Сборник научных трудов Sworld. – 2013. Т. 21. – № 4. – С. 86-89.

2. Педагогические технологии дистанционного обучения: учеб. пособие для высш. учеб. заведений / Е.С. Полат, М.В. Моисеева, А.Е. Петров и др. Под ред. Е.С.Полот. – М. : Издательский центр «Академия», – 2006. – 400 с.

3. Хуторской А.В. Дистанционное обучение и его технологии / А.В. Хуторской // Компьютерра. – 2002. – №36. – С. 26-30.

4. Боброва И.И. Некоторые проблемы дистанционного образования России / И.И. Боброва // Сборник научных трудов Sworld. – 2013. Т. 27. – № 4. – С. 11-14.

5. Мовчан И.Н. К вопросу об использованнии технологий дистанционного обучения в ВУЗе // Современные научные исследования и инновации. 2014. № 9 [Электронный ресурс]. URL: http://web.snauka.ru/issues/2014/09/37153 (дата обращения: 14.12.2014).

6. Ганиева Л.Ф.. Новикова И.Н. Перспективы использования электронного портфолио преподавателя на примере создания портфолио на CMS WORDPRESS // Гуманитарные научные исследования. 2015. №7-1 (47). С. 51-56

7. Мовчан, И.Н. Структура и содержание информационной деятельности студентов вуза/И.И. Мовчан//Информатика и образование. – 2009. – № 6. – С. 112-114

8. Белоусова И.Д., Солдатенкова Ю.Б. Разработка учебного курса на основе MOODLE Современные научные исследования и инновации. 2014. № 6-3 (38). С. 8.

9. Боброва И.И., Трофимов Е.Г. Информационные технологии в образовании: практический курс / Москва, 2014. (2-е издание, стереотипное)

10. Ефимова И.Ю., Варфоломеева Т.Н. Методика и технологии преподавания информатики в учебных заведениях профессионального образования: учебно-методическое пособие / Москва, 2014. (2-е издание, стереотипное)

11. Мовчан И.Н. Педагогический контроль информационной деятельности студентов вуза Сборник научных трудов Sworld. 2009. Т. 18. № 4. С. 30-32.

12. Савельева Л.А. Мониторинг профессионального самоопределения : Научно-методическое пособие / Л.А. Савельева. – Магнитогорск : МаГУ, 2008. – 141 с.

13. Савельева Л.А. Мониторинг самостоятельной работы студентов по

информатике / Савельева Л.А. // Сборник научных трудов Sworld. – 2010. Т. 26. – № 4. – С. 47-49.

14. Савельева Л.А. Вопросы подготовки будущих учителей информатики к использованию инновационных технологий // Современная педагогика. 2015. № 3 (28). С. 100-103

15. Аскарова Н.А., Савельева Л.А. Разработка лабораторного практикума по дисциплине «Информационные технологии в образовании» // II Международной научной конференции Информационные технологии в науке, управлении, социальной сфере и медицине (19 - 22 мая 2015 года, г. Томск) [Электронный ресурс]. URL: itconference15.csrae.ru

16. Савельева Л.А. Роль информационных технологий в педагогическом мониторинге // Информационные технологии в науке, образовании, искусстве: Сб. науч. ст. – СПб.: Изд-во РГПУ им. А.И. Герцена, 2005. – С. 143-146.

17. Савельева Л.А. Философско-культурологичкские аспекты процесса формирования профессиональных компетенций у студентов современных вузов // Современная педагогика. 2015. № 3(28). С.100-103

18. Савельева Л.А. Фактор инновации в подготовке будущих учителей информатики к профессиональной деятельности // Труды Международной научно-практической конференции, посвященной 80-летию АГТУ, 13-15 октября 2010 года/ Астрахан. Гос. Техн. Ун-т. – Астрахань: Изд-во АГТУ, 2010. – Т.1. – С. 250-252.

19. Савельева Л.А. Мониторинг профессионального самоопределения старшеклассников в общеобразовательной школе. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата педагогических наук. / Магнитогорский государственный университет. Магнитогорск, 2005.

20. Савельева Л.А. Аспекты культурологического подхода в методике преподавания информатики // Новые информационные технологии в образовании: материалы VII междунар. науч.-практ. конф. Екатеринбург // ФГАОУ ВПО «Рос. гос. проф.-пед. ун-т». 2014.– С. 585-589.

21. Мовчан И.Н. Педагогический контроль информационной деятельности студента вуза в процессе профессиональной подготовки : дис. … канд. пед. наук / Мовчан Ирина Николаевна; Магнитогорский ГУ. – Магнитогорск, 2009, – 205 с.

22. Савельева Л.А. Информационные технологии и проблемы развития информационной компетентности учащихся // Информационные технологии в науке, управлении, социальной сфере и медицине: Сборник научных трудов II Международной конференции. Национальный исследовательский Томский политехнический университет. Томск, 2015. С. 755-759

23. Мовчан И.Н. Инфонрмационно образовательная среда образовательного учреждения // Электротехнические системы и комплексы. 2015. №3 (28). С. 55-58.

24. Чусавитина Г.Н. Опыт применения информационно-коммуникационных технологий на факультете информатики МаГУ / Вестник Московского государственного областного университета. Серия: Педагогика. 2007. Т. 2.№ 2. С. 84-89.

25. Чусавитина Г.Н. Подготовка будущих учителей к использованию автоматизированных информационных технологий в педагогической диагностике [Текст] / Г.Н. Чусавитина, Е.В. Гридина. - Магнитогорск, 2005.- 242 с.

Статья отправлена: 07.11.2015г.
© Савельева Л.А, Ганиева Л.Ф.

ЦИТ: m215-112
УДК 376.3

Масленникова А.И.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ ОБУЧЕНИЯ ТРАДИЦИОННОМУ И КЛАВИАТУРНОМУ ПИСЬМУ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ С НЕДОРАЗВИТИЕМ РЕЧИ

Северный (Арктический) федеральный университет имени М.В. Ломоносова, Архангельск, наб. Северной Двины 17, 163002

Maslennikova A.I.

THEORETICAL PROBLEMS OF TRAINING OF TRADITIONAL AND KEYBOARD LETTER YOUNGER SCHOOLBOYS WITH SPEECH UNDERDEVELOPMENT

Northern (Arctic) Federal University (NArFU), Arkhangelsk, the embankment of the Northern Dvina 17, 163002

Аннотация. В статье рассматривается проблема обучения детей традиционному и клавиатурному письму, так как мы находимся в информационном обществе, в котором всё больше пользуемся напечатанными текстами. Раскрывается содержание понятий «традиционного и клавиатурного письма», обосновывается необходимость изучения готовности к овладению клавиатурным письмом школьников с недоразвитием речи.

Ключевые слова: «клавиатурное письмо», «традиционное письмо», «недоразвитие речи».

Abstract. In this paper we describe the problem of children's education the traditional and keyboard letter, as we are in the information society, where more and more use printed text. The content of the concepts of "traditional and keyboard letters", the necessity of studying readiness for mastering keyboard letter pupils with speech underdevelopment.

Key words: «traditional letter», «keyboard letter», «speech underdevelopment».

Введение.

Федеральный государственный образовательный стандарт общего образования говорит о необходимости осознанного использования речевых средств в соответствии с задачей коммуникации: для выражения своих чувств, мыслей и потребностей; планирования и регуляции своей деятельности; владения устной и письменной речью. Общество, в котором решающую роль играют информационные процессы, свойства информации, информационные и коммуникационные технологии – реальность настоящего времени. Умение использовать информационные и коммуникационные технологии в качестве

инструмента в профессиональной деятельности, обучении и повседневной жизни во многом определяет успешность современного человека. Каждый учебный предмет вносит свой вклад в получение результата обучения в начальной школе, включающего личностные качества учащихся, освоенные универсальные учебные действия, опыт деятельности в предметных областях и систему основополагающих элементов научного знания, лежащих в основе современной картины мира. С 2016 года в начальной школе предполагается одновременное обучение традиционному и клавиатурному письму.

Письмо – один из видов письменной речи. Традиционное письмо рассматривается с разных позиций. С лингвистической точки зрения под процессом письма понимается знаковая система фиксации речи, позволяющая с помощью графических элементов передавать речевую информацию на расстоянии и закреплять ее во времени [4]. Корневым А.Н. письмо рассматривается как набор правил перехода от звукового языка к письменному [1].

В свою очередь, клавиатурное письмо подразумевает под собой создание текста с помощью компьютера и его клавиатуры, обычной или виртуальной.

Традиционное письмо включает в себя такие операции как: анализ звукового состава слова, подлежащего записи (определение последовательности звуков в слове, уточнение звуков, т.е. превращение слышимых в данный момент звуковых вариантов в четкие обобщенные речевые звуки — фонемы), перевод фонем в графемы, «перешифровка» зрительных схем букв в кинетическую систему последовательных движений, необходимых для записи (графемы переводятся в кинемы) [2].

Клавиатурное письмо включает в себя такие операции, как акустический анализ и синтез, перевод фонем в графемы, припоминание расположения графемы на клавиатуре, выполнение моторного акта при нажатии на кнопки. При традиционном письме зрительный контроль осуществляется сразу, а в клавиатурном – после того, как произошел перевод в графему на уровне буквы, слова, предложения или текста.

Заключение.

Вопрос о том, как происходит овладение этими видами письма у детей с нормальным речевым развитием и с недоразвитием речи, очень актуален. Это и станет предметом дальнейшего нашего исследования.

Литература:

1. Корнев, А.Н. Нарушения чтения и письма у детей. – СПб.: Речь, 2003. – 336 с.

2. Лурия А.Р. Очерки психофизиологии письма. М.: Академия, 2002. – С. 10-77.

3. Федеральный государственный образовательный стандарт начального общего образования от 6.10.2011, № 373.

4. Лингвистический энциклопедический словарь [Электронный ресурс]. - Режим доступа: http://tapemark.narod.ru/les/375c.html (дата обращения: 15. 10. 2015)

Научный руководитель: доцент, к.п.н., Мочалова Л.Н.
Статья отправлена: 31.10.2015г.
© Масленникова А.И.

ЦИТ: m215-115
УДК 376.3

Епуре А.В

ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ ПРОБЛЕМЫ ТРАНСФОРМАЦИОННОЙ ПЕРЕРАБОТКИ ТЕКСТОВОГО МАТЕРИАЛА ШКОЛЬНИКОВ С НЕДОРАЗВИТИЕМ РЕЧИ

Северный (Арктический) федеральный университет имени М.В. Ломоносова, Архангельск, наб. Северной Двины 17, 163002

Epure A.W

THE THEORETICAL ASPECT OF THE PROBLEM TRANSFORMATIONAL PROCESSING OF TEXTUAL MATERIAL BY SCHOOLCHILDREN WITH SPEECH DISTURBANCE

Northern (Arctic) Federal University (NArFU), Arkhangelsk, the embankment of the Northern Dvina 17, 163002

Аннотация. В статье рассмотрен один из актуальных вопросов современной логопедии: трансформационная переработка текстового материала школьниками с недоразвитием речи. Раскрыто содержание понятия трансформация, приведены особенности и описаны типы и виды трансформаций.

Ключевые слова: «трансформационная переработка», «недоразвитие речи».

Abstract. The article considers a topical issue of modern speech therapy: transformational processing of textual material by students with speech and language disorders. The concept of transformation, the features, and describes the types and kinds of transformations.

Keywords: "transformation processing", "speech deficiency".

Вступление.

Текстовая деятельность – это одно из базовых универсальных учебных действий. В ней важное место занимает трансформационная переработка текста. Актуальность темы заключается в том, что данная проблема на сегодняшний период времени мало изучена на нормально развивающихся детях и на детях с речевыми нарушениями. Кроме того, отсутствие методических рекомендаций, разработанных для таких детей, обостряет важность данной темы.

О. С. Ахманова под трансформацией понимает «один из методов порождения вторичных языковых структур, состоящий в закономерном изменении основных моделей (или ядерных структур)»[1]. В «Словаре лингвистических терминов» Ж. Марузо под трансформацией понимается «закономерное изменение основной языковой модели (ядерной структуры), приводящее к созданию вторичной языковой структуры»[5].

Ряд исследователей (Г.В. Бабина, О.Е. Грибова, Н.С.Озерова) занимались изучением проблемы трансформационной переработки текстового материала школьниками с недоразвитием речи.

Бабина. Г.В под трансформацией понимает когнитивный механизм преобразования смыслов, выраженных вербальными средствами языка[2]. Она установила, что увеличение количества трансформаций приводит к нарастанию ошибок в продуцировании собственных связных высказываний.

Озерова.Н.С выявила, что для детей с недоразвитием речи наиболее характерными являются трансформации в рамках речевых единиц более низких уровней (например, фразы). Для речевых высказываний школьников свойственен скрытый характер нарушений лексико-семантического оформления и грамматического структурирования. Наиболее отчетливо эти нарушения проявляются при использовании трансформаций в рамках более крупных речевых единиц.

Н.И.Жинкин в своих трудах писал о механизме эквивалентных смысловых замен, который непосредственно связан с феноменом трансформации. Мо мнению Н.И. Жинкина, суть механизма эквивалентных смысловых замен, заключается в умении воспринимающего приводить одни словесные и наглядные структуры к другим словесным и наглядным структурам[4].

В психолингвистике под текстовым действием понимаются такие действия, которые направлены на порождение текстов, их восприятие, интерпретацию и понимание[3].

Текстовые действия, обеспечиваемые механизмом трансформации чаще всего называются типами трансформаций.

1)Непродуктивные трансформации :

а) отсечение части фразы;

б) отсечение микротемы или части микротемы;

в) реструктуризация фразы;

г) объединение речевых отрезков;

д) привнесение оценочных элементов;

2) Продуктивные трансформации:

а) частичная синонимическая замена на уровне слова или словосочетания;

б) полная синонимическая замена;

3) Комбинаторные трансформации:

а) привнесения концептуально значимой информации в сочетании с реструктуризацией фразы;

б) отсечение речевого отрезка в сочетании с привнесениями концептуальной информации

в) отсечение микротемы в сочетании с реструктуризацией фразы [2].

По данным Г.В.Бабиной и Н.С.Озеровой для детей с тяжелыми нарушениями речи характерны следующие особенности: ограниченность использования синонимической замены, трудности отбора слов, неполнота конструкций. Для детей с тяжелыми нарушениям речи наиболее характерны непродуктивные трансформации, к ним относится отсечение части фразы, отсечение микротемы или части микротемы, реструктуризация фразы.

Заключение и выводы.

В статье мы рассмотрели теоретический аспект проблемы трансформационной переработки текста школьниками с недоразвитием речи. Так как проблема очень актуальна, то в дальнейшем мы собираемся заняться ее изучением.

Литература:

1) Ахманова, О. С. Словарь лингвистических терминов / О. С. Ахманова. — М.: Советская энцикл., 1969. — 607 с.

2) Бабина, Г.В.Трансформационная переработка текстового материала школьниками с нарушениями речи// Специальное образование. - 2011.- № 3.- С. 6-11.

3) Дридзе, Т. М. Интерпретационные характеристики и классификация текстов /Т. М. Дридзе //Смысловое восприятие речевого сообщения (в условиях массовой коммуникации).-М.:1976.-С.34-45.

4) Жинкин, Н.И. Механизмы речи.-М.: Издательство Академии педагогических наук, 2008. – С. 352-360.

5) Марузо, Ж. Словарь лингвистических терминов.- М.: Издательство иностранной литературы, 1960. - 436 с.

Научный руководитель: доцент,к.п.н Мочалова. Л.Н

Статья отправлена: 31.10.2015

© Епуре. А.В

ЦИТ: m215-116
УДК 376.3

Саранцева А. С.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ ИЗУЧЕНИЯ ПРОБЛЕМЫ ОВЛАДЕНИЯ СМЫСЛОВОЙ СТОРОНОЙ ЧТЕНИЯ МЛАДШИМИ ШКОЛЬНИКАМИ С ДИСЛЕКСИЕЙ

Северный (Арктический) федеральный университет имени М.В. Ломоносова, Архангельск, наб. Северной Двины 17, 163002

Sarantseva A.S.

THE THEORETICAL ASPECT OF THE STUDY OF THE PROBLEMS OF MASTERING OF THE SEMANTING SIDE OF READING YANGER SCHOOL STUDENTS WITH DISLEXIA.

Northern (Arctic) Federal University (NArFU), Arkhangelsk, the embankment of the Northern Dvina 17, 163002

Аннотация. В статье рассмотрен один из актуальных вопросов современной логопедии: овладение смысловой стороной чтения младшими школьниками с дислексией. Раскрыто содержание понятий «чтение», «смысловая сторона чтения».

Ключевые слова: «чтение», «смысловая сторона чтения».

Summary. The article considers one of the topical issues of the modern therapist: mastering the semantic side of reading for primary school children with

dyslexia. The content of the concepts "reading", "the semantic side reading", "dyslexia".

Key words: "reading", "the semantic side reading".

Вступление.

Проблема нарушений письменной речи у учащихся общеобразовательной школы является одной из самых актуальных проблем современной логопедии.

Нарушения чтения представляют собой одну из распространённых форм речевой патологии детей школьного возраста. В последние годы отмечается значительный рост количества детей с трудностями овладения навыками чтения. В современной литературе нарушения чтения именуются термином дислексия.

Основная часть.

Вопросами неуспеваемости младших школьников и проблемой развития читательской деятельности учащихся занимались многие отечественные авторы: П.П. Блонский, Д.Б. Эльконин, Т.Г. Егоров, Г.Н. Кудина, Г.А. Цукерман., М.Е. Хватцев , Р.Е. Левина , А.Н. Корнев , Р.И. Лалаева и др.

А.Н. Корнев определяет чтение, во – первых, как процесс декодирования графической (буквенной) модели слова в устноязыковую форму и, во – вторых, как процесс понимания письменных сообщений[2].

Процесс чтения начинается со зрительного восприятия, различения и узнавания букв. В дальнейшем происходит соотнесение букв с соответствующими звуками и осуществляется воспроизведение звукопроизносительного образа слова, его прочитывание. И наконец, вследствие соотнесения звуковой формы слова с его значением осуществляется понимание читаемого[2]. Таким образом, в этом процессе можно условно выделить две стороны: техническую(соотнесение зрительного образа написанного слова с его произношением) и смысловую, которая является основной целью чтения. Между ними существует тесная связь.

Смысловая сторона чтения – это совокупное понимание читающим:

- значений большей части слов, употребленных в тексте как в прямом, так и в переносном значении;
- содержания каждого из предложений, входящих в состав текста, уяснение смысловой связи между предложениями;
- предметного плана содержания отдельных частей текста (абзацев, эпизодов, глав) и смысла этих частей;
- основного смысла всего содержания текста, то есть осознание этого содержания и своего отношения к прочитанному.

Нарушение способности к овладению навыком чтения называется дислексией[3].

Достаточно актуальным является вопрос: при всех ли формах дислексии нарушается смысловая сторона чтения? По исследованиям А.Н. Корнева, в большинстве случаев у детей с разными дислексиями в определенной степени нарушено полноценное понимание прочитанного[2]. А.Г. Иншакова также проводила исследование смысловой стороны чтения у детей с различными дислексиями и выявила, что она будет нарушаться в той или иной степени[1].

Тем не менее исследований по этой теме недостаточно, не определена степень нарушения смысловой стороны чтения при различных формах дислексии, не разработаны методические рекомендации по коррекции нарушения данного компонента процесса чтения.

Заключение и выводы.

В статье был рассмотрен вопрос проблемы овладения смысловой стороной чтения младшими школьниками с дислексией. Мы проанализироали источники и выявили, что этим вопросом практически никто не занимался, а значит он остается актуальным, и в дальнейшем мы собираемся заняться его изучением.

Литература:

1 Иншакова, А.Г. Различные типы дислексии и их взаимосвязь с нарушениями речевого развития у младших школьников//Вестник Костромского государственного университета им. Н.А. Некрасова. – 2008. - №4.- С.190-196.

2 Корнев, А.Н. Нарушения чтения и письма у детей: учебно – методическое пособие. - СПб.:МиМ, 1997. - С.21,188.

3 Лалаева, Р.И. Нарушение чтения и пути их коррекции у младших школьников. – М.:Союз, 2002. – 224 с.

Научный руководитель: доцент, к.п.н., Мочалова Л.Н.

Статья отправлена: 31.10.2015

© Саранцева А.С.

ЦИТ: m215-138
УДК 39:395.3

Кубрак О.В.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ЕВРОПЕЙСЬКОГО ЕТИКЕТУ В ЕПОХУ СЕРЕДНЬНЬОВІЧЧЯ

Сумський національний аграрний університет
Суми, Г. Кондрат'єва,160, 40000

Krak O.V.

SOME ASPECTS OF THE FORMATION OF EUROPEAN ETIQUETTE IN THE MIDDLE AGES

Sumy National Agrarian University
Sumy, G. Kondrat'yeva,160, 40000

Аннотація. У статті дається характеристика формування европейського етикету у добу Середніх віків як важливої складової життя нобілитету (вищих верств суспільства.) Генеза етикетних норм у добу Середньовіччя поклала основу у подальшому розвитку суспільних відносин між представниками панівних прошарків, які формували новітній клас у розвитку европейського буття – буржуа.

Ключові слова: етикет, лицар, куртуазність, «борг честі», «кулачне право», церемонімейстер, трувери, трубадури.

Abstract. The article describes the formation of European etiquette day Middle

Ages as an important part of life nobilytetu (higher strata of society.) Genesis etiquette norms in the Middle Ages laid the foundation for further development of social relations between the ruling strata, which formed the new class in the development of European life - bourgeois.

Key words: etiquette, Knight, kurtuaznist, "debt of honor", "club law" tseremonimeyster, trouvère, troubadours.

Одним з найбільш хвилюючих моментів історії середньовічного лицарства залишається міфологізована "лицарське" ставлення до жінки як до "Прекрасної Дами". Любовне служіння, культ дами були свого роду релігією лицарства. Любові надавалося виняткове значення. Вона повинна була облагороджувати лицаря, надихати його на подвиги. Щоб завоювати прихильність своєї коханої, лицар мав демонструвати самозречення, відданість, самовідданість у служінні. Він повинен був вміти володіти собою, приборкувати свої пориви. Такий тип любовних відносин до Прекрасної Дами отримав назву "куртуазної любові" (від старофранц. Court - "двір") - вишукано ввічливої, витонченої, люб'язно-галантної. У реальному ж середньовічному житті все виглядало аж ніяк не настільки райдужним.

Турбота і зітхання про Даму, що сидить десь на балконі під час поєдинків лицарів, були скоріше винятком, ніж правилом життя. А взагалі-то мова йшла про любов аж ніяк не платонічну, і, найчастіше, з чужою дружиною. Що стосується звабленої "Прекрасної Дами", то романтичне захоплення закінчувалося іноді дуже сумно: спаленням на вогнищі. У середньовічній Франції, яка прославилася куртуазним служінням благородної дамі, де заради погляду і жесту красуні билися на турнірах, де любов і поклоніння оспівувалися трубадурами і труверами, чоловік міг піддати лише тільки запідозрену в невірності дружину покаранню батогом, міг занурити її у воду в клітці, міг заслати її в монастир.

У період зміцнення абсолютної монархії, коли замість сотень маленьких князівств на території Європи починають виникати і мужніти великі держави, змінюється і побут придворного життя. Це вже не "лицарські пиятики" часів короля Артура з їх грубуватою простотою і невибагливістю. Це вже строго канонізована, пишна, манірна церемонність.

У цей час з'являються різні посібники з етикету, який стає настільки складним, що при дворах з'являються спеціальні люди, які знають всі його тонкощі і стежать за їх безумовним виконанням - церемоніймейстери.

У свою чергу читання куртуазної літератури і проектування її сюжетів на буденну поведінку людей поступово втягнули у сферу гри незаміжніх дівчат - з кінця XII ст. у Франції куртуазні звичаї стають частиною ритуалу, що передує вступу в шлюб. У гру включалися і одружені чоловіки. Вони тепер також могли вибирати собі серед жінок "друга", якому служили, як молоді лицарі. Всі лицарське суспільство цілком стало куртуазним. Куртуазні звичаї перетворилися в норму, і те, що поети колись оспівували як небезпечний і майже недосяжний подвиг, стало тепер звичайною вимогою хорошого тону.

У цей історичний період доблесть і чеснота полягали не в тому, щоб бути людиною моральною, гармонійною, по-своєму унікальною і несхожою на

інших, але, навпаки, в тому, щоб відповідати жорстким зразкам, стандартам, авторитетам.

Однією з особливостей даного етапу розвитку культури, що спричинило за собою значні зміни в нормах поведінки людей, стало те, що ця культура припускала не просто хорошу матеріальну основу життя панівного стану, але багатство і розкіш як умови життя двору. Це життя було орієнтоване на бенкети і розваги й об'єктивно вимагала зміни системи норм, що регламентують звичаї двору.

Епоха Відродження залишила нам цікавий трактат Л.Б. Альберті "Про сім'ю", написаний у формі бесіди між батьком і п'ятьма його синами. Сім'я, на думку Альберті, повинна бути великою, всі покоління повинні бути разом. У родині панують патріархальні відносини і тому незаперечний авторитет батька, а також влада і право старших. Альберті перераховує основні моральні заповіді, що зберігають сім'ю: працьовитість, справедливість, миролюбність, самовладання, скромність. Ще один важливий момент виділяє автор, що нехай витрати будуть рівними доходам або менше доходів. Головної жіночої чеснотою (після невинності до моменту шлюбної ночі) Альберті вважає вміння вести домашнє господарство (не розраховуючи на допомогу чоловіка) і ... мовчати, слухаючи його повчання і настанови [1]. Тож як поведінка в сімейному побуті простолюдинів, так і поведінка феодального двору в цей час не надають можливості вільного виявлення своїх бажань та емоцій.

Поза сумнівом, багато правил поведінки, видозмінюючись, пристосовуючись щораз до виникаючих умов, продовжували своє життя. У середні століття народився новий соціальний інститут людей, залежних від могутньої особи. Лицарі, придворні художники, дипломати мали свій соціальний статус і свої суворі норми і правила поведінки. Придворний етикет цікавий, в тому числі, й тому, що сформовані тоді норми і правила галантної поведінки багато в чому збереглися і лежать в основі сучасного етикету.

Двір вимагав насамперед особливих особистісних зразків, так як професійні заняття людини повинні були бути непомітні, не на виду. Не слід було виявляти особливих зусиль для їх виконання - все легко, невимушено, між іншим. Єдиним гідним заняттям для придворного раннього середньовіччя вважалося заняття лицаря, але в той же час лицар повинен був добре вміти робити все, за що не візьметься. При дворі людина оцінювалася по тому, що вона вносила в придворну культуру з її орієнтацією на бенкети і розваги. Турніри, змагання, полювання заповнювали ранкові години, а ввечері давалися маскаради та бали. Головним стимулом було бажання блиснути, виділитися, прагнення до помпезності.

Існувало тільки одне правило, яке не можна було порушувати дворянину - клятву честі (хоча при відступі від цієї клятви честь могла бути відновлена дуеллю). Був тільки один борг, який вимагав обов'язкової оплати - борг картковий, званий боргом честі; інші борги можна було зовсім не платити - лицарська честь від цього абсолютно не страждала. При цьому почуття честі було настільки загостреним, що порушення етикету вважалося смертельною образою. Правда, зачеплену честь можна було досить легко відновити. Для

цього кодекс лицарської честі передбачав кілька варіантів дій, описаних у книзі А. Шопенгауера "Афоризми життєвої мудрості" [2].

По-перше, публічно завдану образу могло бути публічно взяти назад. Можна було вибачитися, після чого образа вважалася якби не нанесеною і честь дворянина не страждала (незалежно від того, наскільки щирими були вибачення).

По-друге, найнадійнішим і радикальним засобом була дуель. З її допомогою можна було скоро і цілком відновити ображену честь. Якщо ображений не належав до стану, що сповідає кодекс лицарської честі, то при образі словом, а тим паче дією доводилося вдаватися до серйозної операції: вбити його тут же на місці, якщо є при собі зброя, або не пізніше, ніж через годину - і честь врятована.

По-третє, якщо дуель з якихось причин була скрутна або небажана для ображеного, то для нього є ще один вихід: якщо образник був з ним грубий, то треба вчинити по відношенню до нього ще грубіше: якщо при цьому лайки недостатньо - можна побити його; для порятунку честі в таких випадках існує ряд рецептів: ляпас зцілюється ударом палиці, цей останній - батогом; для лікування ударів батогом рекомендувався як відмінний випробуваний засіб - плювок в обличчя.

Таким чином, основним принципом всього кодексу лицарської честі, був принцип "кулачного права" ("правий той, хто грубіше, сильніше"). Почасти, мабуть цими суворими законами честі пояснюється те наполегливе прагнення знаті слідувати формальностям етикету, букві етикету буквально завжди і у всьому, що нерідко перетворювалося на своєрідне змагання в чемності: деколи по чверті години тривали сперечання про те, кому у тому чи іншому випадку повинно бути надано першість. І чим довше при цьому відмовлялися від пріоритету учасники цієї сцени, тим більше задоволення отримували присутні. Відповіддю на ці соціальні потреби і з'явився етикет, організуючий поведінку придворних таким чином, щоб возвеличити царюючу особу і затвердити придворну ієрархію. Саме поняття "етикет" позначало строго встановлений порядок і форми обходження при дворі монарха. Вперше це слово було використано в цьому значенні на одному з пишних і вишуканих прийомів у короля Людовика XIV, де гостям були запропоновані картки з переліком правил поведінки. Призначення етикету обмежувалося вузьким колом людей, що належали до вищого стану суспільства, і за межі цього стану не виходило.

Етикет пронизував усі сфери життя вищого стану, буквально до дрібниць регламентуючи життя двору. Члени сім'ї монарха повинні були в певну годину вставати. Точно вказувалося, хто зобов'язаний бути присутнім при одяганні монарха, хто повинен тримати і подавати одяг, предмети туалету і т.д. Етикет носив характер закону і мав дуже сильний вплив на вище суспільство. Порушення норм етикету розглядалося як злочин. Придворна честь - це вираження інтересу до власного образу в очах оточуючих (а не внутрішня потреба). І людина повинна говорити правду тільки тому, що людина, що звикла говорити правду, здається сміливою і вільною, і бути ввічливою не тому, що не може інакше, а тому, що ввічливість свідчить, що вона не низького

звання.

Література:

1. Альберти Л. Б. Книги о семье [Электронный ресурс] / Л. Б. Альберти. – Режим доступа: http://bookz.ru/authors/leon-battista-al_berti/knigi-o-_197/1-knigi-o-_197.html

2. Шопенгауер А. Избранные произведения / А. Шопенгауэр - М., Просвещение, 1992. – 480 с.

Стаття відправлена: 03.11.2015 р.

© О.В. Кубрак

ЦИТ: m215-166
УДК 376.016-056.36:91

Одинченко Л.К., Конюшенко І.А.

ДО ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ УЧНІВ З ВАДАМИ РОЗУМОВОГО РОЗВИТКУ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ГЕОГРАФІЇ

ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
Слов'янськ, Г. Батюка 19, 84116

Odynchenko L.K., Konyushenko I.A.

BASIC DIRECTIONS OF ORGANIZATION OF INDEPENDENT WORK OF PUPILS SUFFERING FROM THE DEFECTS IN THEIR MENTAL DEVELOPMENT IN THE PROCESS OF STUDYING OF GEOGRAPHY

State Higher Educational Establishment "Donbassky state pedagogic university",
Slovyans'k, G. Batyuka 19, 84116

Анотація. В статті з'ясовано значення самостійної роботи учнів у процесі вивчення географії в спеціальних навчальних закладах освіти для розумово відсталих дітей. На основі аналізу наукових джерел і вивчення досвіду роботи вчителів-практиків визначені вимоги до організації самостійних робіт учнів на уроках географії.

Ключові слова: самостійна робота, урок географії, учні з вадами розумового розвитку, спеціальна школа.

Abstract. In the article revealed the value of independent work of pupils in the study of geography in the special education schools for intellectually backward children. On the basis of analysis of scientific sources and study the experience of practical teachers-workers requirements are certain to organization of independent works of pupils at lessons of geography.

Key words: independent work, lesson of geography, pupils suffering from the defects in their mental development, special school.

Вступ. Проблема міцності засвоєння знань і розвитку самостійного мислення учнів з інтелектуальними вадами займає важливе місце в спеціальній методиці географії. Тому організація самостійної пізнавальної діяльності учнів є невід'ємним елементом процесу навчання географії в спеціальній загальноосвітній школі. Під час вивчення шкільного курсу географії учні

виконують різноманітні самостійні роботі – мета яких полягає не тільки у поглибленні навчальних знань і умінь, але й формуванні в них прагнення до самостійної пошукової діяльності, готовності до вирішення завдань практичного та творчого характеру у подальшому сучасному житті.

Метою статті є розкриття питань організації самостійних робіт у процесі вивчення географії в спеціальних навчальних освітніх закладах для розумово відсталих дітей на основі аналізу педагогічної діяльності вчителів-практиків.

Огляд літератури. Обґрунтування значення, змісту та системи організації самостійних робіт на уроках географії в загальноосвітній школі найбільш детально простежується в публікаціях сучасних вітчизняних дослідників: С.Г.Коберніка, Р.Р.Коваленка, В.П.Корнєєва, Л.І.Круглік, Г.О.Ламекіної, О.Ф.Надтоки, М.П.Откаленка, Л.Б.Паламарчук, Л.П.Пасько, І.П.Половиної, А.Й.Сиротенка, О.Я.Скуратовича, О.М.Топузова тощо.

Шкільний курс географії в спеціальній загальноосвітній школі для дітей з вадами розумового розвитку надає вчителеві значні можливості для розвитку в учнів пізнавальної активності та самостійності. В спеціальній методиці географії самостійна робота на уроках географії розглядається як важливий засіб корекційно-розвивального навчання. У наукових працях вчених-дефектологів (Т.М. Головіна, С.О. Дубовський, І. Г. Єременко, В.С.Ликий, В.О.Липа, О.І.Липецька, Л.К. Одинченко, Т.І. Пороцька, В.М.Синьов та ін.) переконливо доведено, що самостійна робота у процесі вивчення географії сприяє розвиткові розумових здібностей і пізнавальних інтересів розумово відсталих школярів, корекції недоліків їхнього мислення, чуттєвого сприймання, уваги, пам'яті, уяви, просторового орієнтування, мовленнєвої діяльності, позитивно впливає на вдосконалення важливих особистісних якостей – самостійності, творчої активності, ініціативи, цілеспрямованості, наполегливості, допитливості, старанності, впевненості у власних можливостях.

Основний текст. Вивчення досліджуваної проблеми в шкільній практиці відбувалося на основі спостереження за навчальним процесом на уроках з географії, аналізу поурочних планів, анкетування вчителів спеціальних загальноосвітніх шкіл-інтернатів для дітей з вадами розумового розвитку Дніпропетровської області.

Відзначимо, що всі вчителі географії спеціальних загальноосвітніх шкіл-інтернатів правомірно визнають значущість самостійних робіт на уроці в активізації навчального процесу, розвитку пізнавальної діяльності учнів, а також у формуванні в них навичок застосування знань на практиці.

Уроки географії плануються вчителями за чітко відпрацьованою схемою: опитування, вивчення нового матеріалу, закріплення. Але не завжди спостерігається прагнення до використання різноманітних видів самостійних робіт на різних етапах уроку географії. Самостійні роботи передбачені, в основному, на етапі закріплення вивченого на уроці матеріалу. Частіше в практиці навчання географії розумово відсталих школярів використовуються самостійні роботи з текстом підручника, контурними картами, настільними географічними навчальними картами, у меншій мірі - моделювання географічних об'єктів, самостійні роботи з дидактичним матеріалом

(запитаннями, пізнавальними завданнями, малюнками, схемами тощо). Під час організації самостійної пізнавальної діяльності розумово відсталих учнів у процесі вивчення фізичної географії (7 клас) та географії світу (8 клас) вчителями активно використовуються робочі зошити на друкованій основі [1; 2], в яких містяться різнорівневі пізнавальні запитання та завдання. Робочі зошити з географії педагоги вважають важливими та необхідними засобами як для самостійного закріплення, узагальнення та контролю знань учнів з предмету, так і для успішної реалізації на уроках індивідуального та диференційованого підходу у навчанні учнів із вадами розумового розвитку. Варіанти завдань надають можливість розумово відсталим учням тією чи іншою мірою виявити самостійність: від виконання завдань з повною розгорнутою характеристикою чи коментарем до здійснення ними самостійного творчого пошуку. Багатоваріантні завдання й способи їх виконання дозволяють забезпечити розвивальний аспект особистості учня з інтелектуальними порушеннями.

Самостійні роботи успішно виконуються розумово відсталими школярами й досягають мети в тому випадку, якщо учні добре розуміють завдання, уявляють основні етапи роботи, знають, якими прийомами вони будуть користуватися, володіють ними. Прийоми навчальної роботи формуються у школярів-олігофренів у процесі виконання ними завдання тільки в умовах активної допомоги з боку педагога. Нами встановлено, що вчителі географії спеціальних шкіл-інтернатів приділяють недостатньо уваги навчанню учнів прийомам виконання завдань, не готують належною мірою них до виконання певної самостійної роботи на уроці. Більшість педагогів акцентують увагу на самостійному виконанні завдання розумово відсталими учнями, відводячи незначне місце навчанню прийомам роботи, аналізу допущених помилок і кінцевого результату.

Не спостерігається єдиної точки зору серед учителів географії відносно керівної ролі педагога в процесі проведення самостійної роботи на уроці. Половина вчителів до самостійної роботи учнів включають такі завдання, які виконуються учнями без усякої допомоги з його боку. У цих випадках розумово відсталі школярі не одержуючи напрямної, уточнюючої допомоги педагога, зазнають труднощів у процесі самостійного виконання завдань, що призводить до серйозних помилок у роботі, заважає досягненню поставленої мети. Помилки, що допускаються учнями при самостійній роботі, не будучи вчасно виправленими, впливають на якість географічних знань і вмінь.

Для деяких вчителів характерна тенденція, що виражається в надмірній опіці розумово відсталих школярів при виконанні ними самостійної роботи. Педагогами недооцінюються або ігноруються потенційні можливості учнів із вадами інтелектуального розвитку. У цих випадках, навіть при нескладних, цілком доступних для самостійного виконання роботах, з боку вчителів спостерігаємо багаторазові втручання в хід виконання дітьми пізнавальних завдань, використання на всіх етапах навчання максимально розчленованої докладної інструкції. І хоча помилки учнів у таких умовах виправляються вчасно, але робиться це, як правило, без достатнього активного відношення

дітей до власних помилок, без спроб стимулювати їх до самостійних пошуків правильних рішень.

Важливість реалізації принципу індивідуального підходу до учнів у процесі корекційного навчання особливо підкреслюється педагогами. В анкетах майже всі вчителі географії стверджують, що до підбора завдань для самостійної роботи вони підходять індивідуалізовано. Однак, практично ця індивідуалізація завдань виявляється лише в деякому зниженні обсягу й спрощенні змісту завдань, які пропонуються окремим учням класу.

Висновки. На основі аналізу наукових джерел і вивчення досвіду роботи вчителів-практиків встановлені вимоги до організації самостійних робіт учнів на уроках географії в спеціальній школі, а саме: відповідність змісту навчальної програми; застосування чіткої системи завдань із поступовим їхнім ускладненням; чіткий, небагатослівний інструктаж учнів про мету роботи і послідовність виконання; безпосереднє спостереження педагогом за ходом виконання розумово відсталими учнями самостійної роботи і надання відповідної допомоги під час виникнення певних труднощів; диференціація запропонованих завдань й органічне сполучення індивідуального підходу до школярів із фронтальною роботою класу; обов'язкова перевірка виконання учнями самостійних робіт.

Література:

1. Одинченко Л.К. Географія: посібник для 8 класу допоміжної школи /Л.К. Одинченко. - Київ: Неопалима купина, 2007. – 160 с.

2. Одинченко Л. Робочий зошит з географії для 7 класу допоміжної школи / Л.К. Одинченко, Л.С. Дробот. - Київ: РВЦ Проза, 2006. – 64 с.

Дата відправки: 02.11.2015 г.

© Одинченко Л.К., Конюшенко І.А.

ЦИТ: m215-186
УДК 316.3

Шипелик О.В.

ОТЧУЖДЕНИЕ И ЕГО ВИДЫ

Южный федеральный университет
Ростов-на-Дону, ул. Большая Садовая, 105/42, 344006

Shipelik O.V.

ALIENATION AND ITS FORMS

Southern Federal University,
Rostov-on-Don, Large gardens St., 105/42, 344006

Аннотация. В работе рассматривается отчуждение в сфере трудовой занятости и производного от него личного (физиологического) потребления современной России. Показано, что они является следствием социального расслоения общества в результате неолиберальных реформ.

Ключевые слова: отчуждение, труд, деиндустриализация, деинтеллектуализация, бедность, потребительская корзина.

Abstract. The paper deals with alienation in the sphere of employment and a derivative of it personal (physiological) consumption of modern Russia. It is shown that they are a consequence of the social stratification of society as a result of neo-liberal reforms.

Key words: alienation, labor, deindustrialization, deintellectualization, poverty, consumer basket.

Отчуждение является в настоящее время одной из важнейших социальных проблем. Современные отечественные исследователи Я.И. Кузьминов, Э.С. Набиуллина, В.В. Радаев, Т.П. Субботина дают следующее определение отчуждения: «*Отчуждение труда* существует, когда в процессе и в результате своей деятельности работник воспроизводит внешние, не контролируемые им материальные силы и отношения, которые в дальнейшем противостоят ему как чужие, навязанные ему условия труда и жизни» [1, с 22]. Ф.И. Минюшев рассматривает типы отчуждения: социально-экономическое отчуждение, политическое, этническое, отчуждение и самоотчуждение в духовной сфере [2]. Отчуждение в настоящее время справедливо характеризуется как главный фактор современного капиталистического общества. Гиганты «коммерческой сферы несут миру уже в большей степени зло, чем добро, усиливая отчуждение человека от общества» [3, с. 12]. Рассмотрим виды отчуждения в современном российском обществе: отчуждение в сфере трудовой занятости и отчуждение в сфере личного (физиологического) потребления.

Отчуждение в сфере трудовой занятости предполагает массовые сокращения и увольнения работающих, но не в связи с реорганизацией производства, а по причине его банкротства или остановки. Отчуждение в сфере личного (физиологического) потребления является следствием бедности или нищеты, когда человек балансирует на грани выживания, отказывая себе в необходимых продуктах питания, заменяя их суррогатами.

Общество живет до тех пор, пока производит необходимые ему средства к жизни. Производство и потребление, как производительное, так и непроизводительное, диалектически взаимосвязаны. Зависимость между ними прямо пропорциональная: во сколько раз сокращается производство, настолько же сокращается потребление (в том числе и физиологическое). В ходе реформ, деиндустриализации «контингент промышленных рабочих сократился вдвое на 10 млн человек. Значительная часть их опустилась на «социальное дно» [4, с. 11]. Также в 90-е г. XX в. были разрушены колхозы и совхозы. С 2013 г. в России происходят процессы, которые можно назвать «деинтеллектуализацией». Глава Министерства образования и науки Д. Ливанов проводит политику сокращения (или оптимизации) преподавательского состава вузов. В сфере высшего образования разработан способ снижения зарплаты под названием «оптимизация». В вузах руководство увеличивает «горловую» нагрузку, ликвидируя остальные. В результате количество часов у преподавателя сокращается и его переводят на долю ставки. Концепция Федеральной целевой программы развития образования на 2016-2020 гг. требует закрыть 40% российских вузов и 80% их филиалов.

Что представляет собой отчуждение в сфере личного (физиологического

потребления)? Согласно Государственной политике сокращения бедности в России границей бедности является уровень прожиточного минимума. Критерий этот, безусловно не совершенен, но он используется на практике. Сравним потребительские корзины по основным продуктам питания в 1990 г. и в 20015 г. и соотнесем их с рекомендуемыми нормами потребления. В 1990 г. потребительская корзина допускала употребление в год хлеба и хлебобулочных изделий 119 кг. в год, а в 2015 – 126,5 кг. Рекомендуемая норма потребления хлеба составляет 117 кг. В 1990 г. картофеля можно было употреблять 106 кг в год, в 2015 г. норма снизилась до 100,4 кг. Рекомендуемая же нора употребления картофеля такая же, как у хлеба – 117 кг. в год. Поэтому хлеба мы переедаем, картофеля недоедаем. Следует отметить, что хлеб и изделия из него часто не отличаются качеством (длительные сроки хранения, наличие многих консервантов и др.). Сахара и кондитерских изделий в 1990 г. в потребительской корзине было 47 кг. в год, а в 2015 г. только 23,8 кг. при норме 47 кг. В 1990 г. мясопродуктов в потребительской корзине было 72 кг, в 2015 – только лишь 58,6 кг. при рекомендуемой норме 78 кг. Из этих данных можно сделать вывод, что рацион большей части населения не отвечает потребностям в биологически активных веществах. Попросту говоря, человек недоедает, именно потому, что беден. Таким образом, отчуждение в труде порождает отчуждение от индивидуального (физиологического) потребления. Потребительская корзина не учитывает питание иждивенцев семье. Поскольку почти в каждой семье есть дети (иждивенцы), то отчуждение от личного потребления только усиливается. Следовательно, стандарты потребления продуктов питания в России ухудшились, а учитывая нарастающую безработицу (увольнения, «оптимизацию») в дальнейшем диспропорция в питании между стандартом потребления, реальным потреблением и рекомендуемым потреблением будет только нарастать. Поэтому справедлив вывод автора, что поддерживать «достигнутый в советские времена достаточно приемлемый уровень жизни населения российскому государству оказалось не под силу»[5, с. 18.]

Рассмотренные виды отчуждения имеют, в конечном счете, экономические причины. Но не следует забывать, что политика, как составляющая общественного сознания обладает относительной самостоятельностью и активно воздействует на экономику. Пока в России сохраняется двухслойная экономика, а она будет сохраняться при условии либеральной политики, до тех пор будет существовать и развиваться отчуждение и в труде, и в личном (физиологическом) потреблении. Выход только один – отказ от политики, приводящей общество в состояние стагнации.

Литература:

1. Кузьминов Я.И., Э.С. Набиуллина, В.В. Радаев, Т.П. Субботина Отчуждение труда: история и современность. – М.: Экономика. 1989. – 287 с.

2. Минюшев Ф.И. Социальное отчуждение: опыт нового прочтения // Социологические исследования. – 2011. - № 4. – С. 3-13.

3. ЦИТ: 313-0428 Чистов Р.С. Отчуждение как главный фактор

современного капиталистического общества // Сборник научных трудов SWorld. – Выпуск 3. Том 27. – Одесса: КУПРИЕНКО С.В, 2013. – С. 11-14.

4. Кара-Мурза С.Г. Россия: кризис мировоззренческой основы общества // Социально-гуманитарные знания. – 2008. - № 5. – С.3-16 .

5. Роик В. Бедность: причины, следствия, пути преодоления // Человек и труд. – 2010. - № 1. С. 17-21.

Статья отправлена: 3.11.2015г.

© Шипелик О.

ЦИТ: m215-202
УДК 316.3

Шипелик О.В.

ПРЕКАРИАТ: ПРИЧИНЫ ПОЯВЛЕНИЯ, ОСОБЕННОСТИ СУЩЕСТВОВАНИЯ

Южный федеральный университет
Ростов-на-Дону, ул. Большая Садовая, 105/42, 344006

Shipelik O.V.

PREKARIAT: CAUSES APPEARANCE FEATURES EXISTENCE

Southern Federal University,
Rostov-on-Don, Large gardens St., 105/42, 344006

Аннотация. Статья посвящена причинам появления и особенностям нового социального класса – прекариата. Показано каким образом возникновение гибких форм труда влияет на человека, приводит к безработице, отсутствию гарантий постоянного дохода и воспроизводства трудовых навыков.

Ключевые слова: прекариат, гибкие формы труда, отчуждение, безработица

Abstract. Article is devoted to the cause of the appearance and characteristics of a new social class - prekariata. It is shown how the emergence of flexible forms of work affects a person, leading to unemployment, lack of guarantee of steady income and reproduction of labor skills.

Key words: prekariat, flexible forms of work, alienation, unemployment

Изменения трудовой деятельности имели место всегда в истории человечества. Особенно глобальные трансформации происходят в труде современного капиталистического общества. Гибкие формы труда – отличительная особенность современного общества. Как оценивать дестандартизацию занятости? Как формы занятости или как формы безработицы? Такие вопрос задают авторы книги «Введение в социологию труда и занятости» [1]. Они обращают внимание на неустойчивую занятость гибких форм труда. Люди не имеют гарантии стабильного дохода и круг этих людей стремительно расширяется. Однако эту неустойчивую занятость авторы предпочитают называть комбинированными формами занятости, поскольку они несут в себе и труд, и безработицу. Другие авторы [2] сущность гибких форм труда связывают с трансформациями в сфере технологии, внедрением

инноваций. распространение сферы услуг, расширение масштабов малого бизнеса, виртуализация рабочих мест, в связи с информатизацией отраслей экономики.

Наиболее подробное описание новых гибких форм труда и положение человека в них дает Г. Стэндинг [3]. Причины появления новых форм труда, по Г. Стэндингу, многообразны: вовлечение женщин в производство, экономический кризис, теневая экономика, возросшие в мировом масштабе трудовые ресурсы, решения неолиберально настроенных экономистов повышать соревновательность и конкуренцию. В результате всех названных причин возник новый класс общества – прекариат.

Термин «прекариат» происходит от латинского слова precarium – сомнительный, негарантированный, нестабильный. У представителей прекариата главной чертой является отсутствие: постоянной занятости. Временные рабочие обходятся капиталу дешевле, у них меньше прав на пособия и другие выплаты. Даже если представители прекариата временно работают (или работают по совместительству), то у них отсутствуют гарантии: рабочего места, занятости, защиты от несчастных случаев, возможность приобретать трудовые навыки, получения дохода и уверенность в стабильном доходе, стабильной жизненной ориентации, гарантии представительства. Прекариату не полагаются премии, медицинская страховка, детские сады, оплачиваемый отпуск, различного рода доплаты. Они занимают по службе менее престижные должности. Нестабильность дохода – это главное, что отличает прекариат, поэтому они первые кандидаты в безработные.

Впервые прекариат появился в Италии в 1989 г. в г. Прато (недалеко от Флоренции). Туда мигрировали китайские рабочие с подпольными фабриками. Через 19 лет китайские рабочие составляли уже одну пятую населения города. Итальянские фирмы не выдерживали конкуренцию, вырос уровень временной работы, выросло число безработных.

Всего в настоящее время в мире 47,8% имеют нестабильную занятость. В Германии временных рабочих миллионы. В Японии к 2010 г. третья часть трудящихся занимали временные рабочие места. В США на временных работах занято 30 миллионов человек, в Южной Корее и в Испании - половина занятых на временной работе. Частью жизни прекариата является безработица, которая имеет тенденцию к росту. Так в 2013 г. в мире было 202 млн. безработных, в 2014 г. – 205,2 млн человек. К 2018 г. ожидается, что безработных будет 215 млн. человек. Растет и молодежная безработица. В 2012 г. безработных от 15 до 24 лет было 73,5 млн. человек, в 2013 г. уже было на 1 млн. человек больше. Универсальной товарной формой при капитализме становится сама фирма. Финансовый капитал владеет фирмой, корпорацией. Акционеры «не несут ответственности за преступления, совершаемые корпорацией, имея возможность отчуждать собственность»[4, с. 13]. Поэтому жизнь становится нестабильной не только для прекариата, но и для людей с постоянной занятостью.

В современном производстве наука является непосредственной производительной силой. Научные знания воплощаются в технике, которая не

действует без участия человека. Научные знания должны сегодня воплощаться не только в технике, но и в умениях, знаниях, способностях трудящихся. Именно это содержание включено в понятия интеллектуального, человеческого, социального капитала. Но у прекариата нет гарантий воспроизводства трудовых навыков через обучение и переобучение по специальности. Поскольку средний класс постепенно переходит в прекариат, то на него тоже нельзя рассчитывать при формировании интеллектуального, человеческого и социального капитала. Новые формы труда можно квалифицировать как новые формы отчуждения человека позднего капитализма. В таком случае у капитализма больше нет ресурсов получения прибыли.

Литература:

1. Попов Ю.Н., Шевчук А.В. Введение в социологию труда и занятости: Учеб. пособие. -– М.: Дело. 2005. – 200 с.

2. Токарская Н.М., Карпикова И.С. Социология труда: Учебное пособие / Под ред. М.А. Винокурова. – М.: Университетская книга. Логос. 2006. – 208 с.

3. Стэндинг Г. Прекариат: новый опасный класс. М.: Ад Маргинем Пресс, 2014. - 328 с.)

4. ЦИТ: 313-0428 Чистов Р.С. Отчуждение как главный фактор современного капиталистического общества // Сборник научных трудов SWorld. – Выпуск 3. Том 27. – Одесса: КУПРИЕНКО С.В. 2013. С. 11-14.

Статья отправлена: 4.11.2015г.

© Шипелик О.В.

ЦИТ: m215-225
УДК 316.3

Шипелик О.В.

ДИНАМИКА И ПРИЧИНЫ БЕДНОСТИ В РОССИИ

Южный федеральный университет
Ростов-на-Дону, ул. Большая Садовая, 105/42, 344006

Shipelik O.V.

DYNAMICS AND CAUSES OF POVERTY IN RUSSIA

Southern Federal University,
Rostov-on-Don, Large gardens St., 105/42, 344006

Аннотация. В работе рассматривается проблема бедности в мире и в России. Рассмотрены показатели и динамика бедности. Показано, что у бедных в России жизненный уровень за последнее десятилетие ухудшился. Названы причины бедности.

Ключевые слова: бедность, бедные «по доходам», бедные «по лишениям», причины бедности.

Abstract. The paper deals with the problem of poverty in the world and in Russia. Are considered indicators and dynamics of poverty. It is shown that the poor standard of living in Russia in the past decade has deteriorated. Named the causes of

poverty.

Key words: Poverty, poor "income" poor "to deprive" the causes of poverty

Бедность является одной из глобальных проблем человечества. В качестве понятия «бедность» отражает уровень удовлетворения минимальных жизненных стандартов. Общемировой критерий абсолютной бедности (нищеты) еще недавно составлял 1 доллар в день и ниже. В 2015 г. Всемирный банк увеличил черту бедности до 1,9 дол. в день.

Каков показатель уровня бедности для России? В течение 90-х г. XX в. в результате экономических реформ происходил спад производства и падение реальных доходов 80% населения России. В этот период в России были созданы условия для установления нынешней ресурсно-сырьевой экономики. Доля населения с доходами ниже прожиточного минимума резко подскочив в 1992 г., все последующие годы устойчиво удерживалась на уровне 25%. По данным Госкомстата, в 2002 г. доходы ниже прожиточного минимума в России имели 25% населения. В 2013 г. доходы ниже среднемесячного душевого дохода в семье имеют 23% россиян [1].

Каковы причины и показатели бедности в России по оценкам исследователей? Проблема бедности является предметом анализа В. Бобкова, М.К. Горшкова, Н. Римашевской, А. Сперанского, Н.Е. Тихоновой. Все исследователи отмечают специфику российской бедности – ее «трудоспособное лицо». В. Бобков причины бедности видит в низкой зарплате работающих, а низкая заработная плата обусловлена, в свою очередь, «периферийными» рабочими местами с точки зрения качества и социальной защиты. Кроме того, как считает автор, нужно «динамику заработной платы и производительности труда» [2, с. 9]. Н.Е. Тихонова подробно исследовала бедных «по доходам» и бедных «по лишениям» и пришла к выводу о том, что рост низкооплачиваемых рабочих мест произошел из-за процессов деиндустриализации [3]. Н. Римашевская задает вопрос: за счет чего выживают неработающие пенсионеры в России? Отвечает на него следующим образом – люди существуют благодаря продовольственному самообеспечению [4]. Но такова была ситуация в 2007 г. Положение существенно изменилось в 2013 г. В аналитическом докладе Российской Академии наук Института социологии отмечалось, что численность бедных «по доходу», имеющих дачные, садово-огородные участки сократилось в три раза за период 2003-2013 гг. Имели землю в собственности 28% бедных по доходу в 2003 г., а в 2013 г. только 20%.

К 2013 г. заметно расширился ассортимент предметов длительного пользования бедных, включив в качестве необходимых мобильный телефон, компьютер, в том числе ноутбук, кондиционер, микроволновую печь. Причем между имущественным потенциалом бедных и приобретением товаров длительного пользования наблюдается прямо пропорциональная взаимосвязь. «Процесс наращивания своего домашнего имущества сопровождался у бедных сокращением объёма их недвижимого имущества» [1, с. 33].

Единственными типом доступного для бедных значимого имущества было наличие у них приватизированной квартиры или собственного дома. Однако за 10 лет ухудшились жилищные условия бедных. В 2003 г. отсутствие отдельного

жилья было у 17% бедных «по доходам», а в 2013 г. уже у 39% бедных. Начиная с 90-х годов XX века и по настоящее время возрастает разрыв между богатыми слоями населения и его наиболее обездоленной частью: в 4,5 раза в 1991 году, в 9 раз в 1994 году, в 13 раз в 2000 году и в 20 раз в настоящее время. С учетом того, что в большинстве случаев представители богатых слоев населения в ходе опросов занижают свои доходы, этот разрыв еще значительней.

У бедных обнаруживается тенденция накопления долгов, третья часть бедных регулярно занимает деньги (в 2003 г.). А в 2013 г. долги уже были у половины бедных. Острая нехватка у бедных материальных ресурсов приводит к тому, что каждый второй не в состоянии пользоваться никакими платными услугами. В 2008 г. число способных оплатить медицинскую помощь составляло 31%, к 2013 г. – только 16 %. человека.

Для сокращения количества бедных необходимо повысить ВВП. За счет сырьевой экономики невозможно повысить ВВП. С 1993 года прирост запасов газа стал отставать от его производства, так как сократилось централизованное финансирование геологоразведочных работ. А нефтедобывающая отрасль больше других пострадала в ходе приватизации. Добыча нефти сократилась в 1,5 раза. Машиностроение также может дать лишь жалкие крохи повышения ВВП. Таким образом, состояние бедности в России в ближайшее время ликвидировать невозможно. Правительство России вступило в Международный Валютный Фонд и взяло обязательство внедрять программы, законы, кодексы, разработанные только экспертами США, ЕС. Введено внешнее управление экономикой России.

В настоящее время завершается ликвидация промышленности, сельского хозяйства, всех сфер жизнеобеспечения, функционируют только отрасли, поставляющие ресурсы США, ЕС.

США, ЕС, приватизировав нефтяную промышленность России, используют ресурсы почти бесплатно. ТНК США, ЕС теперь продают российские нефтепродукты российским потребителям по ценам уже выше, чем в США. Механизмами изъятия США бюджетных средств, предусмотренных соцпрограммами России является свободное ценообразование, введенное по программе США. Заменив по требованию США натуральные льготы населению на денежные компенсации, правительство России тем самым передает США, ЕС бюджетные деньги на социальные программы. Таким образом, глобализация в России, протекающая по американскому сценарию, способствует развитию бедности в ближайшее время не исчезнет, социально-экономическое расслоение будет увеличиваться. Россия должна учитывать позитивные моменты развития различных экономических моделей, однако ее «задача на современном этапе ее эволюции заключается в качественном продвижении в направлении выработки самобытного, в полной мере синтезного пути развития» [5, с. 59].

Большинство россиян считают, что именно смешанная экономика с ведущим государственным сектором должна лежать в основе развития России. [6]. Только такие кардинальные изменения помогут приостановить рост

бедности.

Литература:

1. Бедность и неравенство в современной России: 10 лет спустя. Аналитический доклад Российской Академии наук. Институт социологии / руков. исслед. акад. РАН М.К. Горшков. – М.: 2013. – 167 с.
2. Бобков В. Реальные масштабы бедности в России значительно больше, чем принято считать // Человек и труд. – 2007. - № 5. – С. 4-11.
3. Тихонова Н.Е. Структурные предпосылки и основные типы российской бедности // Общественные науки и современность. – 2014. - № 2. – С. 5-16.
4. Римашевская Н. За границей бедности // Социальная защита. – 2002. № 6. – С. 3-7.
5. ЦИТ: Ларионова И.Л. Методологические основания стратегии модернизации России в условиях перехода к информационному обществу // Сборник научных трудов SWorld. – Выпуск 4. Том 39. – Одесса: КУПРИЕНКО, 2012. – С. 48-60.
6. Горшков М.К. Россия: двадцать лет спустя (некоторые аспекты социологического анализа реформирования общества) // Власть. – 2011. - № 12. – С. 11-22.

Article sent: 5.11.2015
© Shipelik O.V.

ЦИТ: m215-255
УДК 316.772.5

Крупеникова Л.Ш., Курбатов В.И.

ФОРМАТЫ СОЦИАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА В ГРАЖДАНСКОМ ОБЩЕСТВЕ

Южный федеральный университет
Ростов-на-Дону, Большая Садовая, 105

Krupenikova L.Sh., Kurbatov V.I.

THE FORMATS SOCIAL PARTNERSHIP IN THE CIVIL SOCIETY

Rostov-on-Don, Bolshaia Sadovaia, 105

Аннотация. В работе рассматривается социальное партнерство в гражданском обществе: в политическом, корпоративном, агентском партнерстве, как обеспечение согласования интересов различных социальных групп для достижения консенсуса.

Ключевые слова: социальное партнерство, структуры гражданского общества, интересы, ценности, социальная активность.

Annotation: In the the civil society social partnership – is system of the social relations of different social groups for social consensus and for reach of social-economical and political development. Social partnership is elso political. corporative agency and social dialog.

Keywords: social partnership, structures of civil society, the interests, values, social activity.

Одно из наиболее обоснованных определений «информационного общества» постиндустриального общества дано Д. Беллом, как характеристику того, что новое общество будет определяться в своих главных чертах, прежде всего, развитием науки, развитием знания [1]. Существенный вклад в развитие теории информационного общества внесли Маршалл Маклюэн, Элин Тоффлер и Мануэль Кастельс.

Социальное партнерство - это система цивилизованных общественных отношений, обеспечивающая согласование и защиту интересов работников, работодателей, предпринимателей, различных социальных групп, слоев, их общественных объединений, органов государственной власти, местного самоуправления на основе договоров, соглашений, достижения консенсуса по важнейшим направлениям социально-экономического и политического развития.

Важнейшими целями социального партнерства являются согласование и защита интересов различных социальных групп, слоев и классов, содействие решению актуальных экономических, социальных и политических задач, углублению демократии, формированию социального правового государства, открытого демократического гражданского общества.

Социальное партнерство – это форма социального взаимодействия. Социальное взаимодействие необходимо, чтобы совместными усилиями решать значимые социальные проблемы, такие как бедность, бездомность, сиротство, разгул преступности, загрязнение окружающей среды. Представители каждой из сторон треугольника по-разному осознают собственную ответственность за эти человеческие беды, имеют разные возможности и ресурсы для помощи, и, наконец, разные представления о самой природе социальных проблем.

Социальное партнерство - это не только перераспределение ресурсов для решения социальных проблем. Объектом общей ответственности оказываются не только социальные проблемы сами по себе, но и способы их решения. Это гражданские действия, предполагающие инициативу народа, действия в рамках гражданского общества.

Механизмы социального партнерства, консолидирующие государство, предпринимателей и народ вокруг главных целей в принципе выглядит следующим образом:

- по отношению к обществу государство берет на себя осознанную ответственность за социальные гарантии, получая взамен легитимность власти и общественную поддержку;

- по отношению к предпринимателям государство обеспечивает гарантии прав собственности, благоприятный предпринимательский климат, поддержку российского бизнеса во внешнем мире, получая взамен поддержку со стороны национального капитала, строгое соблюдение установленных государством норм и правил;

- баланс между обществом и капиталом строится по принципу: социально ответственное поведение предпринимателей в обмен на общественную поддержку его интересов, целей и действий [2].

Успех социального партнерства определяется многими условиями. Однако

есть условия, без которых оно просто не работает. Важнейшим участником треугольника социального партнерства является институт гражданского общества: совокупность добровольных общественных объединений, профессиональных союзов, благотворительных и др. организаций.

Литература

1. Белл Д. Социальные рамки информационного общества // Новая технократическая волна на Западе. М.: Прогресс, 1986. - С.330-342.
2. Шишкарев С. Социальное партнерство в России / С. Шишкарев // Российский журнал. – 2003. – 3 апреля. Режим доступа: http://www.russ.ru/politics/20030403-shishkarev.html

ЦИТ: m215-056

Сорокопуд М. Є.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ТЕОРІЇ РИС ПОЛІТИЧНОГО ЛІДЕРСТВА

Львівський національний університет ім. Івана Франка
Львів, Унвіверситетська 1, 79000

Sorokopud M. E.

CONCEPTUAL ASPECTS TRAITS THERORY OF POLITICAL LEADERSHIP

Ivan Franko National University of Lviv,
Lviv, Unviversytetska 1, 79000

Аннотація. В роботі визначено поняття політичного лідерства та політичного лідера. Визначено, що риси політичного лідера є вродженими і передаються по спадковості, тому не можуть набуватися у будь-який спосіб. Проаналізовано концептуальні засади відродження теорії рис наприкінці XX ст. – на початку XXI ст.

Ключові слова: політичний лідер, політичне лідерство, теорія «Великої людини», теорія рис, риса.

Abstract. The concepts of political leadership and political leader were defenited. That the political leader traits are innate and transmitted by heredity, and therefore can not be acquired in any other way was defenited. The conceptual basis of the Trait theory rebirth XX-XXI centuries was analyzed.

Key words: political leader, political leadership, "Great Man" theory, traits theory, trait.

Проблема лідерства перебуває у центрі уваги дослідників упродовж багатьох століть. Визначено, що політичне лідерство притаманне різноманітним формам соціально-політичної організації. Виникає питання: чому одні люди стають лідерами, а інші задовольняються роллю послідовників? Шукаючи відповіді на ці запитання вчені та дослідники створили низку теорій, що з'ясовують суть цього явища.

Першою і домінуючою від середини XIX ст. до 50-х рр. XX ст. теорією лідерства була теорія рис. ЇЇ прихильники розглядають лідера як сукупність

певних психологічних якостей, наявність яких сприяє набуттю індивіда статусу лідера, і наділяють його здатністю приймати владні рішення відносно інших людей. Вчені припускали, що якщо справді існують певні якості, які відрізняють лідера від послідовників, тоді існує можливість їх виявлення. Відповідно прихильники цього підходу вивчали, які саме інтегровані моделі особистісних характеристик, що відображають широкий спектр індивідуальних відмінностей, сприяють набуттю статусу лідера. Вони стверджували: що лідерство є унікальною властивістю окремих особистостей, вибраних з великої кількості людей; ці окремі особистості володіють певними вродженими рисами, яких неможливо набути. Хоча ця теорія була піддана критиці у минулому столітті, вчені досі продовжують вивчати риси та характеристики особистості, які збільшують вірогідність набуття лідерського статусу особою, сприяють ефективній лідерській діяльності та виконанню лідерських функцій.

Психолог К. Бірд, проаналізувавши 20 досліджень, у своїй праці «Соціальна психологія» (1940) склав список з 79 лідерських рис. Вчений виявив:«51 риса, тобто 65%, змінних згадувалась лише один раз, 16 рис, або 20% - двічі, 4 риси, чи 5% були виявлені в трьох дослідженнях, ще 4 - в чотирьох, 2 були згадані в п'яти, 1 виявлена в шести, і 1 в десяти дослідженнях»[2]. Риси, які згадувалися у трьох дослідженнях були: сміливість, оригінальність, тактовність та впевненість у собі. Ентузіазм, справедливість і співчуття - згадувались в чотирьох дослідженнях. Дві риси, які виявлені в п'яти дослідженнях були: екстраверстивність і почуття гумору. Ініціативність згадувалась в шести розвідках, а інтелект в десяти.

Ідеї К. Бірда розвинув американський психолог Ральф Стогділл. Остновні свої думки вчений написав у статті «Особисті чинники, які асоціюються з лідерством» (1948) та праці «Довідник по лідерству: огляд теорій та досліджень» (1974). Вчений проаналізував 24 дослідження теорії рис, які були проведені вченими з 1904 року по 1947 рік і запропонував власне визначення лідера: «Лідер це той, хто займає відповідальну посаду та координує діяльність всіх членів групи, для виконання поставлених перед ними завдань для досягнення спільної мети. Якщо людина бере участь у груповій дяльності та демонструє свою здатність збільшувати інтенсивність та ефективність роботи групи, ця людина набуває статусу лідера»[4].

Також Р. Стогділл запропонував свою класифікацію лідерських рис, яка передбачала п'ять характеристик: «Фактори, які пов'язані з лідерством це: розумові здібності, потужності, досягнення, відповідальність, участь і статус. До розумових здібностей відносяться: інтелект, жвавість, мовні здібності, оригінальність, здатність до прийняття рішень. Досягнення включають в себе:освіту, знання, спортивні досягнення. Відповідальність, в свою чергу, включає: надійність, ініціативність, наполегливість, впевненість у собі, агресивність. До участі слід віднести: активність, комунікабельність, вміння адаптуватися, кооперативність, почуття гумору. До статусу відносяться: соціально-економічне становище та популярність»[4]. Особисті риси лідера і послідовників, в порівнянні з ситуацією, є стабільними. Збереження індивідуальних рис лідера, а відповідно – стилю його поведінки, в умовах

постійної зміни ситуації, є основною перешкодою збереженню статусу лідера і реалізації лідерських функцій. Знайти лідера, не є надто складним завданням. Складність полягає в тому, що людина в різних ситуаціях повинна завжди поводитись як лідер.

В результаті, Р. Стогділл доходить висновку, після якого теорія рис втатила своє домінуюче положення серед підходів до пояснення феномену лідерства, і її місце зайняла ситуативна теорія лідерства: «Справді якісний аналіз лідерства, передбачає не лише вивчення ліера, але і ситуації, в якій він перебуває. Докази свідчать про те, що лідерство це відношення, яке існує між людьми в соціальній ситуації, і що особи, які є лідерами в одній ситуації, не обов'язково будуть лідерами в інших ситуаціях»[4].

Після дослідження Р. Стогділла, теорія рис поступово втрачала домінуючі позиції, в результаті чого ситуаційна теорія та поведінковий аналіз набули панівного статусу серед досліджень лідерства. Лише наприкінці XX – початку XXI століть дослідники в повній мірі піднесли її до рівня розвитку інших теорій лідерства, які прогресували протягом другої половини XX століття. Одним із таких дослідників є американський психолог Стівен Заккаро. Вчений у своїх працях «Перспективи досліджень лідерства на основі теорії рис» (2007) і «Лідерські риси та атрибути» (2004) дає ґрунтовне визначення лідерських рис: «Лідерські риси це відносо стабільні та та пов’язані об’єднання особистісних характеристик, які сприяють виконанню лідером своїх функцій, в різних організаційних і групових ситуаціях»[6].

Вчений, як і Р. Стогділл, наголошує на тому, що лише лідерських рис недостатньо для цілісного аналізу феномену політичного лідерства, також необхідно брати інші аспекти, такі як послідовники, вплив ситуації тощо.У своїй праці «Перспективи досліджень лідерства на основі теорії рис» С. Заккаро доходить схожих п’яти висновків: «По-перше, відмова від теорії рис не була заснована на емпіричних дослідженнях. По-друге, значна і зростаюча база емпіричних досліджень підтверджує вплив лідерських рис на ефективність лідерства. По-третє, лідерство є результатом комбінації, взаємодії та взаємовпливу рис та атрибутів особистості, а не набором незалежних рис. По-четверте, домінуючими лідерськими рисами, можуть бути ті, які відображають стійку тенденцію індивіда діяти різними способами в різних організаційних ситуаціях. По-п’яте, деякі риси лідера детально впливають на лідерський процес та його продуктивність, в той час, як інші риси мають безпосередній вплив, хоча його сила залежить від ситуації»[5].

Теорія рис є першою повноцінною теорією, яка пояснює феномен політичного лідерства, відповідно вона має довгу історію, зі злетами та падіннями. Даний підхід домінував протягом першої половини XX ст. Згодом вчені розробили нові підходи, та розкритикували теорію, через її нездатність відповісти на питання: «В чому відмінність між лідерами та не лідерами?» та неврахування впливу ситуативних чинників на лідерський процес. Тому вона втратила своє домінантне положення. у кінці XX ст. - на початку XXI ст., відповідаючи на критику, прихильник теорії рис ускладнили її концептуальні положення, методологічну базу та емпіричні дані. Таким чином, вона досягла

рівня інших теорій, які розвивалися з середини XX століття, та пропоную власний науковий підхід до феномену політичного лідерства.

Література:

1. Bolden R., Gosling J., Marturano A. and Dennison P. A Review of Leadership Theory and Competency Frameworks / R. Bolden, J. Gosling, A. Marturano, P. Dennison. –Centre for Leadership Studies, 2003. – 44 p.
2. Lashbrook V. A Theoretical and Methodological Evaluation of Leadership Research / Lashbrook Velma. - Honolulu: Western States Speech Communication, 1972. - 23 p.
4. Stogdill R. Personal factors associated with leadership: A survey of the literature / Ralph Stogdill // The Journal of Psychology 1948.-№ 25.P. 35-71.
5. Zaccaro S. Trait-based perspectives in leadership/Stephen Zaccaro//American Psychologist 2007. - №62.P. 6-16.
6. Zaccaro, S. J., Kemp, C., &Bader, P. (2004). Leader traits and attributes. In J. Antonakis, A. T. Cianciolo, and R. J. Sternberg (Eds.), The nature of leadership (pp. 101–124). Thousand Oaks, CA: Sage.

Стаття відправлена: 20. 10. 2015 г.
© Сорокопуд М.Є.

ЦИТ: m215-203
УДК 349

Давыдов А. Ю.

К ВОПРОСУ О СООТНОШЕНИИ ИМУЩЕСТВЕННЫХ И НЕИМУЩЕСТВЕННЫХ ПРАВ В АВТОРСКОМ ПРАВЕ

Национальный исследовательский университет
«Высшая школа экономики»,
Москва, ул. Мечникова, 20, 101000

Davydov A. Yu.

ON THE QUESTION OF AUTHOR'S RIGHTS: PROPERTY AND NON- PROPERTY ELEMENTS

Higher School of Economics,
Moscow, Myasnitskaya St., 20, 101000

Аннотация. В работе рассматривается соотношение имущественных и неимущественных прав в авторском праве с точки зрения различных доктрин. Делается предположение, что обособление интеллектуальных прав в отдельную категорию даёт возможность проводить фундаментальные сравнительно-правовые исследования и способствует гармонизации законодательства различных правовых систем.

Ключевые слова: интеллектуальные права, лично-имущественные права, гармонизация права.

Abstract. In this paper we describe the concept of property and non-property rights in the context of various doctrines. We suggest a notion of intellectual rights

sui generis to be a prerequisite for fundamental comparative studies and harmonization of law between various legal systems.

Key words: intellectual rights, personal property rights, harmonization of law.

Правовое регулирование произведений творчества разнится во всём мире. Нормативные системы в этой области принято делить на латинскую (континентальную) и англо-саксонскую (copyright). Данные порядки обоснованы разными доктринами – интеллектуальной *собственности* и *личности* автора. Такое деление обусловлено в частности видом прав (имущественных или неимущественных), получающих наибольшую правовую защиту. Неизбежная схоластичность такого деления становится поводом для обоснованной критики.

Первым нормативным текстом, признающим за автором его право (copyright) в качестве индивидуального права, рассматриваемого как право собственности, был английский закон от 10 апреля 1710г., известный под названием «Статут королевы Анны».

Приравнивание авторского права к праву собственности окончательно закрепляется в последнем десятилетии XVIII в. Преамбула к закону штата Массачусетс от 17 марта 1789 г. гласит следующее: «Нет иной собственности, принадлежащей человеку в большей мере, чем та, что является результатом его умственного труда». «Наиболее священная, самая личная собственность из всех видов собственности», такими словами Ле Шапелье охарактеризовал авторское право в докладе, предшествовавшем принятию декрета от 13 и 19 января 1791 г., в соответствии с которым Учредительное собрание Французской революции предоставило защиту праву автора на публичное представление своих произведений.

Признание права собственности автора на его произведение, которое приравнивали к праву собственности на материальные ценности (движимые и недвижимые), было направлено на удовлетворение справедливых устремлений создателей произведений и обеспечивало их основное право в четкой и определенной форме. Именно благодаря влиянию вышеупомянутых революционных декретов, а также доктрины, в соответствии с которой авторское право должно рассматривать в качестве права собственности, оно получило широкое признание в законодательстве многих стран.

Однако со временем стали проявляться особые черты авторского права, а его приравнивание к праву собственности на материальные ценности (jus in rem) оказалось под серьезным сомнением в силу различий, существующих между этими двумя видами прав. В авторском праве отсутствует значительная часть тех или иных элементов собственности, характерных для материальных ценностей. Так, права здесь возникают в связи с творческим процессом создания произведения, а не на основе существующих способов использования полученного при этом результата (присвоение, спецификация, традиция, получение доходов от имущества и т. д.). К тому же, длительность действия имущественного права автора ограничена (как правило, сроком жизни автора и определенным числом лет после его смерти), тогда как длительность действия права собственности не имеет сроков действия. Более того, никогда не

происходит полная передача всех авторских прав, поскольку произведение никогда не выходит полностью из сферы влияния индивидуальности его создателя, хотя бы по причине обязательного упоминания фамилии последнего каждый раз, когда произведение используется, и уважения его неприкосновенности.

Поэтому некоторые авторы выступают против приравнивания авторского права к праву собственности. Со временем во Франции была разработана теория личных прав, а в Германии возникли теории нематериальных ценностей. Их приверженцам, однако, не удавалось учесть аргументы сторонников исключительной защиты имущественной части авторского права [1].

По нашему мнению, наиболее полный охват явлений, относимых к области результатов творчества, обеспечивают теории конвергенции имущественных и неимущественных прав. Авторское право здесь рассматривают как право sui generis, чтобы подчеркнуть его юридическую особенность. Для сторонников этих теорий право имеет двойственную природу, поскольку, будучи всецело связанным с личностью, оно при этом содержит правовые нормы имущественного характера [2, 3]. Имея при этом двойную функцию охраны интересов личности и имущественных интересов, оно не может быть отнесено только к какой-то одной из этих двух категорий права.

Это направление не только избегает схоластичности, но и позволяет рассматривать современные правовые режимы авторского права наравне – в рамках единой гибкой доктрины. В частности, становится возможным изучать соотношение имущественных и неимущественных прав на протяжении истории в разных странах. Сравнительные и исторические исследования в данной области полезны для гармонизации законодательства.

Литература:

1. Delia Lipszyc, Droit d'auteur et droits voisins, UNESCO, 1999

2. Piola Caselli 1927 – Piola Caselli E. Fradado del deritto di autore. Naples: E. Mazghieril Turih: Unione Tipografico-Editrice Torinese, 1927.

3. Satanowsky 1954 – Satanowsky J. Derecho intellectual. En 2t. Byenos Aires: TEA, 1954. T. 1-II.

Статья отправлена: 5.11.2015 г.

© Давыдов А.Ю.

ЦИТ: m215-095
УДК 004.056

Замотаев Е.Д., Чвалюк А.Н.

ПРОБЛЕМА КОНФИДЕНЦИАЛЬНОСТИ ЛИЧНЫХ ДАННЫХ ПРИ ИСПОЛЬЗОВАНИИ WINDOWS 10

Селидовская общеобразовательная гимназия
Селидово, Маяковского, 18, 85400

Zamotaev E.D., Chvalyuk A.N.

THE PROBLEM OF PERSONAL DATA PRIVACY WHEN USING WINDOWS 10

Selidovskaya Comprehensive High School
Selidovo, Mayakovsky, 18, 85400

Аннотация. В работе рассматриваются проблема тотального сбора компанией Microsoft персональных данных пользователей установивших операционную систему Windows 10. Автором показана опасность таких действий для частного и государственного сектора и предложены пути выхода из возникшей ситуации.

Ключевые слова: персональные данные, операционная система, пользовательское соглашение, кибершпионаж, сбор информации, реклама.

Abstract. This paper discusses the problem of the total collection of personal data by Microsoft users to install the operating system Windows 10. The author illustrates the danger of such actions for the private and public sector, and suggested a way out of the situation.

Keywords: personal data, operating system, user agreement, cyber espionage, information gathering, advertising.

29-го июня 2015 года компания Microsoft выпустила очередную версию своей операционной системы для персональных компьютеров Windows 10, вызвавшую большое количество возмущений со стороны пользователей. Такую бурную реакцию вызвали пункты пользовательского соглашения, регламентирующие вопросы конфиденциальности, на основании которых компания получает право собирать широкий перечень персональных данных пользователей новой операционной системы.

Примерами собираемых данных служат имя пользователя, адрес электронной почты, предпочтения и интересы, местоположение, журнал браузера, журнал поиска и история файлов, данные телефонных звонков и SMS-сообщений, конфигурация устройств и данные с датчиков, введенные голосовые, текстовые и рукописные данные, а также данные об использовании приложений [1]. Другими словами, в случае установки Windows 10 на свой персональный компьютер пользователь дает компании Microsoft право собирать и хранить у себя абсолютно любую информацию, какую только можно собрать средствами этого компьютера. Причем одним только сбором дело не ограничивается. Уже анонсировано, что бесплатность операционной системы объясняется введением в скором времени в неё рекламных баннеров, которые будут отображать рекламу той сферы, в которой находится пользователь. «Каждому пользователю будет присваиваться уникальный идентификационный номер (advertising ID) и доступ к этому номеру получат рекламодатели» [2], которые смогут отслеживать поведение пользователей, мониторить виды товаров и услуг, вызывающих интерес, и, используя целевой маркетинг навязывать определенную рекламную продукцию.

Важно обратить внимание на то, что Windows установлена почти на 90% персональных компьютеров [3], как в частной сфере, так и в органах государственного управления. А учитывая то, что операционная система собирает абсолютно любые данные, то тексты всех законопроектов и других нормативных актов и правительственных документов будут доступны третьим лицам сразу же после набора текста данного документа на клавиатуре. Не стоит исключать и возможность систематического прослушивания и видеонаблюдения через стационарные встроенные в ПК устройства, что создает

угрозу национальной безопасности и может серьезно подорвать обороноспособность и экономику страны.

Исходя из этого, можно сделать вывод, что Microsoft установила полный контроль над пользователями, обосновывая его нормами пользовательского соглашения, без подтверждения которого, невозможно установить операционную систему. Получается, что каждый пользователь добровольно соглашается на ущемление своей конфиденциальности. А так как в ст. 11 Закона Украины «О защите персональных данных» сказано, что «основанием на обработку персональных данных является соглашение субъекта на использование персональных данных» [4], то компания Microsoft не нарушает норм национального законодательства, связанных с личной информацией.

Пользователей, работающих на более старых версиях Windows, подобные нововведения тоже не обошли стороной. По данным многих экспертов, компания Microsoft решила добавить средство сбора телеметрии в операционные системы Windows 7 и 8/8.1, которые установятся вместе с обновлениями [5]. Первые такие обновления были выпущены 23 августа 2015 года.

Мы видим несколько путей решения данной проблемы. Первый и самый банальный – отказ от программного обеспечения. Но это не является полноценным решением, так как достойную альтернативу подобному программному обеспечению найти либо сложно (Linux), либо дорого (os X). Второй способ – создание собственной операционной системы, что тоже маловероятно учитывая уровень развития компьютерных технологий в стране и недостаточность средств выделяемых на сферу высоких технологий. Третий вариант представляет собой внесение в операционную систему особых настроек, которые позволят управлять сбором данных пользователя. Компания Microsoft не однократно заявляла на обвинения в свой адрес, что пользователь управляет всеми данными, которые собирает система, и может отключить эти функции в настройках. Однако, на самом деле, пользователь имеет возможность отключить лишь отправку геоположения и четыре ещё менее важных параметра. Поэтому, есть смысл проведения диалога с компанией Microsoft на межгосударственном уровне, на тему внедрения дополнительных настроек с параллельным внесением изменений в национальное законодательство, с целью защитить персональные данные и предпочтения граждан от посягательств.

Литература:

1. Заявление о конфиденциальности [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://windows.microsoft.com/ru-ru/windows/preview-privacy-statement.

2. В Windows 10 Microsoft и спецслужбы узаконили кибершпионаж [Электронный ресурс]. – режим доступа: http://newdaynews.ru/technology/539941.html.

3. Статистика операционных систем за январь 2015 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.oszone.net/26312/January_2015_OS_and_browsers_stats.

4. О защите персональных данных : Закон Украины от 1 июня 2010 г. № 2297-VI // Ведомости Верховной Рады Украины – 2010. – № 34. – Ст. 481.

5. Составлен список подозрительных апдейтов для Windows 7 и 8 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://xakep.ru/2015/08/25/windows-7-8-telemetry/.

Научный руководитель: Чвалюк А.Н., к.ю.н.
Статья отправлена 29.10.2015 г.
© Замотаев Е.Д.

ЦИТ: m215-209
УДК 346.6

Баширова З.З., Скворцова Т.А.

СУЩНОСТЬ ЗАЕМНЫХ И КРЕДИТНЫХ ОБЯЗАТЕЛЬСТВ

Ростовский государственный экономический университет (РИНХ),
Ростов-на-Дону, Б. Садовая 69, 344012

Bashirova Z. Z., Skvortsova T. A.

THE NATURE OF DEBT AND CREDIT OBLIGATIONS

Rostov State Economic University (RINH),
Rostov-on-Don, B. Sadovaya 69, 344012

Аннотация. В работе рассматривается правовая сущность заемных и кредитных обязательств. Определяются отличия заемных и кредитных обязательств от иных гражданско-правовых обязательств.

Ключевые слова: заемные правоотношения, заемные обязательства, кредитные обязательства, займ, договор займа.

Abstract. This paper considers the legal nature of debt and credit obligations. Define the differences between debt and loan obligations from other civil-law obligations.

Key words: borrowing relationship, loan commitments, loan commitments, loan, loan agreement.

Исследование правового регулирования заемных и кредитных обязательств актуально, поскольку отношения займа составляют неотъемлемую часть любой экономической системы. Как справедливо отмечается в научной литературе, заемные отношения позволяют обеспечить сбалансированное экономическое развитие общества за счет направления «неработающих» имущественных благ нуждающимся в них лицам и возвратного движения аналогичных объектов лицу, предоставившему заем [1].

Обращаясь к истории возникновения заемных правоотношений следует сказать, что среди исследователей римского права преобладает мнение, что в древнейшем римском праве для целей регулирования займа использовалась сначала формальная сделка nexum (заключалась в виде особого обряда), а затем – стипуляция (устный договор).

Вместе с тем, требования растущей хозяйственной жизни привели к тому, что в римском праве появилась другая форма займа - mutuum, реальный договор, для юридической силы которого не требовалось облекать согласие

сторон в какие-либо торжественные формы, а достаточно было лишь передать на основании этого соглашения так называемую валюту займа, т.е. деньги или иные заменимые вещи [2]. И.А. Покровский отмечает: «Юридическая сущность mutuum состоит в том, что одна сторона (кредитор) дает другой (должнику) известное количество денег или других заменимых вещей... в собственность с тем, чтобы в назначенный срок (или по востребованию) кредитору было возвращено такое же количество таких же самых вещей...» [3].

Характеризуя современный взгляд на правовую природу заемных обязательств следует указать на то, что они оформляют экономические отношения, единые по своей природе, по передаче одним участником товарного оборота другому денег (по договору займа - также и вещей) с условием возврата их эквивалента и, как правило, уплаты вознаграждения, т.е. о предоставлении кредита в экономическом смысле [4].

Глава 42 Гражданского кодекса РФ [5] (далее – ГК РФ) различает несколько правовых форм, опосредующих единые по своей экономической сути заемные отношения: договор займа, кредитный договор, товарный и коммерческий кредит. Однако в отличие от других глав ГК РФ (например, глава 30 «Купля-продажа»), в главе 42 ГК РФ нет отдельного параграфа, содержащего общие положения, применимые ко всем упомянутым отношениям. Данное обстоятельство дало ученым повод считать заем и кредит самостоятельными и равновесными категориями. Так, С.К. Соломин считает, что основанная на наличии нормы пункта 2 ст. 819 ГК РФ квалификация кредитного договора как разновидности займа - ошибка, кочующая из одной научной работы в другую без какого-либо разумного обоснования [6].

Мы не поддерживаем указанную выше точку зрения и считаем верной позицию авторов, полагающих, что наличие общих правил, применимых почти ко всем заемным и кредитным обязательствам (в виде правил о займе, которые применяются к другим кредитным обязательствам согласно п. 2 ст. 819, ч. 1 ст. 822 и п. 2 ст. 823 ГК РФ), позволяет говорить о существовании общей категории заемных и кредитных обязательств, наиболее типичным из которых является обязательство из договора займа [7].

Для наиболее полной характеристики заемных отношений проведем сравнительный анализ рассматриваемых отношений с некоторыми другими.

По своей правовой природе заемные и кредитные отношения отличаются от арендных. Так, по договору аренды в пользование передается индивидуально-определенная вещь, которая, соответственно, и должна быть возвращена арендодателю по истечении срока договора. В случае наличия заемных отношений передаются деньги либо вещи, определяемые родовыми признаками, а по окончании срока договора подлежат возврату не те же самые вещи, а такое же количество однородных вещей.

Наиболее характерным представляется отграничение заемных обязательств от договоров, направленных на передачу имущества в собственность. Договоры обеих групп предусматривают передачу имущества в собственность, однако их цели различны. Договор купли-продажи направлен на возмездную передачу имущества в собственность другому лицу. Для договора

займа передача имущества в собственность заемщику не конечная цель обязательства, а лишь средство ее достижения. Поэтому, несмотря на то, что в обоих договорах происходит передача имущества в собственность, их регулирование принципиально различно. Нормы института займа направлены главным образом на регламентацию предоставляемой отсрочки [8].

По признаку направленности заемные и кредитные обязательства отличаются и от обязательств, направленных на выполнение работ (оказание услуг), на что указывалось в Постановлении Президиума ВАС РФ от 3 августа 2004 г. № 3009/2004.

Следует также отличать заемные и кредитные обязательства от расчетных. Возникающие при осуществлении различных форм безналичных расчетов расчетные правоотношения сходны с заемными и кредитными тем, что носят денежный характер, но существенно отличаются по своей правовой природе тем, что не предусматривают возврата указанных средств, а направлены на совершение действий, направленных на исполнение основного обязательства. По мнению исследователей расчетные обязательства, обязательства кредитной организации перед клиентом связаны с оказанием особого рода услуг [9], что существенно отличает их от заемных.

Заемные и кредитные обязательства по целевой направленности входят в одну группу с договорами банковского счета и банковского вклада. Но, несмотря на общую цель указанных обязательств необходимо указать и на их различия. Так, Н.Н. Дерюга справедливо отмечает, что несмотря на то, что характер отношений по договору банковского счета напоминает отношения договора займа денег, предоставленных до востребования: банк является должником, а клиент - кредитором банка, подобная аналогия с договором займа допускаема только с позиции того, что в данных видах правоотношений мы наблюдаем обязательственно-правовые отношения. По договору банковского счета, помимо обязанности банка возвратить клиенту денежные средства, на него возлагаются обязанности выполнять и другие поручения клиента, что отличает его от заемных обязательств [10].

Таким образом, в результате проведенного исследования мы пришли к выводу о существовании особой группы заемных и кредитных обязательств, отличных от арендных обязательств, обязательств по купле-продаже, выполнению работ, оказанию услуг, расчетных обязательств, а также от обязательств по договору банковского счета и банковского вклада.

Заемные и кредитные обязательства представляют собой правоотношения, в силу которых одна сторона передает другой деньги (вещи, определяемые родовыми признаками), а другая сторона обязуется вернуть такое же количество денег (вещей такого же рода и качества).

Литература:

1. Микрюков В.А., Микрюкова Г.А. Общие положения о заемных обязательствах // Законодательство и экономика. 2014. № 10.

2. Брагинский М.И., Витрянский В.В. Договорное право. Договоры о займе, банковском кредите и факторинге. Договоры, направленные на создание

коллективных образований: в 5 томах. - М.: Статут, 2006. Т. 1.

3. Покровский И.А. История римского права. - СПб., 1998.

4. Российское гражданское право: учебник: в 2 т. / В.В. Витрянский, В.С. Ем, Н.В. Козлова и др.; отв. ред. Е.А. Суханов. 2-е изд., стереотип. - М.: Статут, 2011. Т. 2: Обязательственное право.

5. Гражданский кодекс РФ (часть вторая) от 26 января 1996 г. № 14-ФЗ (в актуальной редакции) // Собрание законодательства РФ. 1996. № 5. Ст. 410.

6. Соломин С.К. Банковский кредит: проблемы теории и практики. М.: Юстицинформ, 2009.

7. Хохлов С.А. Заем и кредит (гл. 42) // Гражданский кодекс Российской Федерации / Под ред. О.М. Козырь, А.Л. Маковского, С.А. Хохлова. - М., 1996. Часть вторая: Текст, комментарии, алфавитно-предметный указатель.

8. Романец Ю.В. Система договоров в гражданском праве России: монография. 2-е изд., перераб. и доп. - М.: Норма, Инфра-М, 2013.

9. Курбатов А.Я. Правовое регулирование расчетов в Российской Федерации // Подготовлен для системы КонсультантПлюс, 2006.

10. Дерюга Н.Н. Правовая природа договора банковского счета // Юридический мир. 2014. № 8.

Статья отправлена: 05.11.2015г.

© Баширова З.З., Скворцова Т.А.

ЦИТ: m215-241
УДК 347

Серегина О.Л.

ПРЕДМЕТ И ОСНОВАНИЕ ИСКА О ПРИЗНАНИИ ПРАВА СОБСТВЕННОСТИ С ПОЗИЦИИ ТЕОРИИ И СУДЕБНОЙ ПРАКТИКИ

Волгоградский государственный университет
400064 Россия, Волгоград, пр. Университетский, 100

Seregina O.L.

A SUBJECT AND A BASIS OF THE CLAIM ON RECOGNITION OF OWNERSHIP FROM THE THEORETICAL AND JUDICIAL PRACTICE'S POSITION

Volgograd State University
400064 Russia, Volgograd, pr. Universitetskiy, 100

Аннотация. В работе рассматриваются понятия предмета и основания иска о признании права собственности, раскрывается их содержание. Анализируются разные подходы.

Ключевые слова: Признание, право собственности, неопределенность, правовое положение, обстоятельства.

Abstract. In this paper it is described the idea of subject and basis of the claim on recognition of ownership, uncovered their substance. Different approaches are analized.

Key words: recognition, law of property, ambiguity, legal location, circumstances testing, code modulator, generator of functions.

Предметом иска о признании права собственности является констатация факта принадлежности истцу права собственности, но не выполнение ответчиком каких-либо конкретных обязанностей. Решение по иску о признании права собственности устраняет сомнение в праве, обеспечивает необходимую уверенность в наличии права, придает определенность взаимоотношениям сторон и служит основой для осуществления конкретных правомочий по владению, пользованию и распоряжению имуществом [1].

Признание наличия определенного права устраняет неопределенность, неизвестность в правовом положении субъектов в отношении спорного имущества. Отметим, что действительно благодаря признанию наличия права устраняется неопределенность, однако, «автоматически» редко устраняются нарушения во владении или пользовании.

Относительно основания такого требования как признание права собственности в литературе нет единства мнений.

В литературе указывается, что основанием иска о признании является правонарушение, выражающееся в оспаривании вещного права или права титульного владения, последствием чего является невозможность нормально владеть, пользоваться и распоряжаться имуществом. Вовсе не всегда основанием требования о признании права собственности будет являться нарушение в виде активного оспаривания права. Это может быть вполне законное (до момента признания такого права судом) пассивное непризнание, отрицание наличия права собственности.

Хотя нам видится также неверным мнение, согласно которому для признания вообще не имеет значения, существует ли уже нарушение или нет. Важен сам факт признания. Однако, это не так. Все равно должно быть само нарушение, выражаемое в противоправном действии или пассивном непризнании-бездействии. Последнее также должно в момент применения способа защиты, если не прямо нарушать, то хотя бы являться преградой в осуществлении своих правомочий собственником. При этом среди других способов защиты наиболее близким к так называемому понятию защиты права от опасности его нарушения нам видится как раз иск о признании права собственности. Ведь его предметом является сама констатация наличия права собственности на вещь.

Однако, такое понятие само по себе вызывает споры в науке. Рассматривается факт возможности допущения защиты, например, негаторным иском не только от уже существующего нарушения, но и от опасности нарушения, исходя из ее реальности.

Обсуждается также, что предлагаемая защита от опасности правонарушения отвечает интересам охраны прав граждан и организаций. Однако, гражданско-правовая ответственность за создание опасности нарушения прав требует серьезной предварительной теоретической разработки и анализа практической стороны вопроса.

Руководствуясь таким подходом, приходим к выводу, что вообще иск о защите от правонарушения без самого правонарушения беспредметен.

Аналогичной логикой, касающейся беспредметности иска без

правонарушения, объясняется требование Президиума Высшего Арбитражного суда об обязательном наличии спора при подаче иска о признании права собственности, то есть наличие прямого непризнания в виде оспаривания или нарушения права собственности ответчиком. В своих рекомендациях Президиум указывает, что требование о признании права может быть заявлено только путем предъявления иска и должно рассматриваться в порядке искового производства, а никак не особого [2].

Итак, вернемся к тому, что необходимо считать основанием для признания права собственности. Основанием иска о признании является правонарушение, выражающееся в оспаривании права. Кроме того, основание составляют обстоятельства, подтверждающие наличие у истца права собственности или иного права на имущество. Помимо этого подтверждение истцом своих прав на имущество иногда называют необходимым условием защиты права собственности путем его признания.

Необходимо отметить, что законодатель не дает нормативного определения понятию «основание иска». По своей природе оно более близко к процессуальной науке. Однако и Гражданский процессуальный кодекс РФ не содержит четкой формулировки данного понятия. Проанализируем содержание ст. 126 ГПК РФ, отражающей содержание искового заявления. Лишь из нее (и то не наверняка) представляется возможным выяснить, чем руководствуется судебная практика, когда определяет основание иска.

В данной статье закреплено, что в исковом заявлении должны быть указаны само требование, а также обстоятельства, на которых истец основывает свое требование.

Таким образом, с точки зрения процессуальной науки и судебной практики, требование – это предмет иска, а обстоятельства, на которых истец основывает это требование – и есть основание иска.

Литература:

1. Клишин А.А. Право собственности некоммерческих организаций: Дис. … докт. юр. наук. Спб., 2001. – 640 с.

2. Информационное письмо Президиума Высшего Арбитражного Суда РФ №76 от 17 февраля 2004 г. // Вестник Высшего Арбитражного Суда Российской Федерации, 2004 г., N 4.

Статья отправлена: 06.11.2015г.

© Серегина О.Л.

ЦИТ: m215-021
УДК 342

Кокоша Д. Ю.

КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМ І ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА ЯК ЗАПОРУКА ДЕМОКРАТИЧНОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Чернігівський національний технологічний університет
Чернігів, Шевченка, 95, 14027

Kokosha D. Y.

CONSTITUTIONALISM AND RULE OF LAW AS A GUARANTEE OF DEMOCRATIC DEVELOPMENT OF SOCIETY

Chernihiv National Technological University
Chernigov, Shevchenko, 95, 14027

Анотація: У цій статті розкривається сутність принципів конституціоналізму та верховенства права як гарантій забезпечення демократичного розвитку суспільства, а також особливості їх співвідношення з метою реформування конституційного процесу і розвитку правової держави.

Ключові слова: конституціоналізм, лібералізм, неолібералізм, верховенство права.

Abstract: In this paper we describe the essence of the principles of constitutionalism and the rule of law as guarantees of democratic development of society, and especially their relationship to reform the constitutional process and the development of law.

Key words: constitutionalism, liberalism, neoliberalizm, rule of law.

Незважаючи на те, що відповідно до Основного Закону Україна є правовою державою, де кожен її елемент повинен перебувати під регулюванням виключно закону, ми можемо спостерігати значні порушення при реалізації принципів конституційного права, зокрема принципу верховенства права. Становлення конституціоналізму в державі забезпечує панування права. В такому випадку цей принцип не спрямовується на обмеження прав чи можливостей людини, а навпаки – він має установлювати та гарантувати мінімальну й невідчужувану міру свободи і формальну рівність всіх учасників соціального спілкування.

Правова основа існування громадянського суспільства полягає у тому, що держава визначає загальні правила його життєдіяльності, а все інше – саме суспільство [3, с. 67].

Проблему співвідношення конституціоналізму та верховенства права досліджували у своїх працях різні вчені. В сучасних політико-правових розвідках домінує точка зору про те, що конституціоналізм і верховенство права є взаємно пов’язаними принципами, які спрямовують діяльність держави і, в свою чергу, визначають роль народу як основного регулятора у формуванні політичної діяльності. Так, Л. Федоренко відзначає, що конституціоналізм є унікальним явищем, під яким розуміється сукупність усіх процесів, своєрідна система конституційних явищ, між якими існують певні взаємозв’язки. С. Шевчук ототожнює сучасний конституціоналізм з ідеологією лібералізму, тому головною ознакою даного принципу є обмеження державної влади та її контроль з боку народу. С. Погребняк вважає, що ключовими положеннями принципу верховенства права є законність, порядок, передбачуваність, а також справедливість, рівність, свобода та гуманізм. На нашу думку, ці дві категорії мають, насамперед, забезпечувати досконале правове регулювання та законність в усіх сферах суспільного життя в Україні, засноване на загальнолюдських цінностях та ідеалах.

Теоретико-практичні аспекти конституціоналізму зароджувалися ще в давньогрецькій та давньоримській політико-правовій думці та інститутах. В епоху Середньовіччя обґрунтування конституціоналізму відбувалося й розвивалося за обставин боротьби проти королівського абсолютизму за утвердження конституційної монархії або демократичної республіки. Одним із джерел цієї концепції стали ідеї та практика середньовічного республіканізму у сфері відстоювання феодальних "вольностей", місцевої адміністративної автономії, конкретних привілеїв (наприклад, Велика хартія вольностей 1215 р., Магдебурзьке право тощо). З часів Великої французької революції починається просування ідей демократії, свободи народу від постійних обмежень влади і закону. Усім нам відоме гасло: "Свобода, рівність братерство" яскраво ілюструє прояви того справжнього, ідеального конституціоналізму [8].

Найбільш повно і виразно конституціоналізм проявляється у Сполучених Штатах Америки. Саме тут у 80-і р.р. XVIII ст. вперше з'являється історичний зразок конституціоналізму в його виключно республіканській формі з визнанням писаної конституції як вищого закону, якому не можуть протидіяти звичайні закони, з досконалою системою розподілу влад, "стримувань та противаг", "білей про права" і т.д. [5].

Формування американської конституційної моделі від початку відбувалося під впливом ідеології лібералізму. Якщо у Західній Європі конституційними пріоритетами ще й сьогодні вважають рівність і солідарність, то північно-американці вище від усього іншого поціновують людську свободу [6].

Лібералізм як політична течія з'явився у 30-40-х. р. р. XIX ст. Його методологічну основу складало вчення німецької класичної філософії, родоначальником і основоположником якої став Іммануїл Кант. За його вченням про правову державу, центральним інститутом публічного права є прерогатива народу вимагати своєї участі у встановленні правопорядку шляхом прийняття конституції, що виражає його свободу [1].

Ідеї лібералізму з плином часу та різних історичних подій розвивалися, удосконалювалися і врешті-решт виник своєрідний похідний напрям – неолібералізм, або "соціальний" лібералізм. Неолібералізм виходить із необхідності партнерства між урядом, бізнесом і працею на всіх рівнях господарського механізму [2]. Найбільш яскраво ці ідеї знайшли своє втілення у політичній практиці "нового курсу" американського президента Франкліна Делано Рузвельта. Він продемонстрував усьому світові справжні ідеали демократизму, свободи та індивідуалізації особистості, верховенства прав людини і сім'ї над інтересами соціальних груп і держави.

С. Шевчук зазначає, що сучасний конституціоналізм може бути певним чином ототожнений з ідеологією лібералізму, яка набула широкого розвитку в сучасних країнах західних демократій. Вона наполягає на тому, що "вільні від природи, аполітичні індивіди, які є носіями фундаментальних прав, потребують і тому створюють державу, якою вони можуть та повинні контролювати. Цей контроль є необхідним, оскільки історичний досвід свідчить про те, що існує постійна тенденція до перетворення держави на свавільну та деспотичну; тенденція, що походить від людської природи та є наслідком незмінної логіки

діяльності державних інститутів" [7, с. 59].

Головна ідея доктрини конституціоналізму – це правове обмеження державної влади, що досягається, перш за все, шляхом реалізації принципу верховенства права. Він являє собою похідну всіх загальних засад права; як ціннісний сплав ідей справедливості, рівності, свободи та гуманізму верховенство права формує відповідний образ правової системи і визначає ті умови, що дозволяють перетворити цей образ на реальність.

З формальної точки зору верховенство права полягає в тому, що в суспільстві мають існувати правові норми, яких дотримуються всі суб'єкти, в тому числі й держава. У цьому випадку право обмежує державу самим фактом існування правил і процедур. Основні цінності, які асоціюються з цим аспектом верховенства права, - порядок, передбачуваність, упевненість, законність, правова безпека [4, с. 44].

Проте найважливішою є не формальна характеристика принципу верховенства права, а його органічна (матеріальна) характеристика як сукупність вимог, що прямо пов'язані з природним правом. Вони, у свою чергу, унеможливлюють прояви свавілля державної влади. Принцип верховенства права набуває самостійного значення, відмінного від традиційної теорії та практики принципу верховенства закону, коли право не ототожнюється із системою встановлених або санкціонованих державою загальнообов'язкових норм поведінки, тобто коли має місце теоретичне і практичне розрізнення права і закону, коли право розглядається як соціальний феномен, тобто явище, безпосередньо пов'язане з такими фундаментальними категоріями, як справедливість, свобода, гуманізм [7, с. 54].

Звідси і випливає той взаємозв'язок між конституціоналізмом і верховенством права як двома керівними принципами. Конституціоналізм, який базується на ліберальних цінностях, і верховенство права, в основі якого лежить принцип урегулювання суспільних відносин на засадах демократичності, рівності, а головне – свободи, - це і є той аспект, в якому вони мають бути пов'язані. Проте, на жаль, далеко не завжди верховенство права сповідує і користується саме тими ціннісними ідеалами, що їх уособлює конституціоналізм. Часто цей принцип спрямований виключно на обмеження прав і свобод людини, на зменшення її можливостей як у суспільній, так і в державній діяльності, що здійснюється в результаті повноважень законодавчих і виконавчих органів держави. Тому, задля збереження пріоритету людської особистості і значення її соціальної цінності й існує принцип конституціоналізму, головна мета якого полягає в існуванні правових засобів обмеження державної влади та унеможливлення її свавільних проявів.

Справжня, історично детермінована доктрина конституціоналізму завжди пов'язана з природним правом і фундаментальними (природними) правами та свободами. Тому головна функція Конституції полягає в такій організації державної влади, яка унеможливлює прояв державного свавілля, а також у забороні перетворення державної влади на інструмент пригнічення адресатів державно-владних приписів [7, с. 57].

Правильне застосування принципів конституціоналізму й верховенства

права є запорукою успішного розвитку країни в усіх сферах, узгодження інтересів і відносин між суспільством і державою. Будемо сподіватися, що в майбутньому Україна досягне тих ідеалів і базових цінностей справжньої демократії, і стане високорозвиненою європейською державою.

Література:

1. Кормич А. І. Історія вчень про державу і право. [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://westudents.com.ua.

2. Лібералізм і неолібералізм. [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://www.info-library.com.ua.

3. Олефіренко Е. О. Конституційно-правові основи формування в Україні громадянського суспільства // Сборник научных трудов SWorld. – Выпуск 2. Том 30. – Иваново: МАРКОВА АД, 2014. – С. 65-68.

4. Погребняк С. Принцип верховенства права: сутність структура // Актуальні проблеми тлумачення і застосування юридичних норм : зб. ст. учасн. Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті проф. П. О. Недбайла, 2008. - 228 с. - С. 44-45.

5. Теоретичні засади конституціоналізму // Вісник Національного університету внутрішніх справ. – 2002. Спецвипуск. До 10-річчя утворення Національного університету внутрішніх справ. [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://www.pravo.vuzllib.su.

6. Формування американського конституціоналізму та його риси. [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://www.khpg.org/index.

7. Шевчук С. Доктрина верховенства права та конституціоналізму: історична ґенеза і співвідношення // Право України. – 2010. - № 3. – С. 52-61.

8. Шевчук С. Основи конституційної юриспруденції. [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://www.pravo.vuzlib.su.

Науковий керівник: канд. юрид. наук Олефіренко Ельвіра Олексіївна

Стаття відправлена: 16. 10. 2015 р.

© Кокоша Д. Ю.

ЦИТ: m215-027
УДК 342.34:321.7

Шегай Н.М.

ДЕМОКРАТІЯ ТА ДЕМОКРАТИЧНИЙ ПРОЦЕС

Чернігівський Національний Технологічний Університет,
Чернігів, Шевченко, 95, 14000

Shegay N.M.

DEMOCRACY AND THE DEMOCRATIC PROCESS

Chernigiv National Technological University
Chernigiv, Shevchenko,95,14000

Анотація. У роботі розглядається налагодження зв'язку громадянина і народу як єдиний шлях до демократії.

Ключові слова: демократія, децентралізація, взаємодія.

Annotation. In this paper we describe the use of the citizen and of the people as the only way to democracy.

Key words: democracy, decentralization, interaction.

На протязі довгих років багато країн світу намагається перейти на режим демократії. Песимісти завжди вважали, що процес демократії стосується тільки західної частини Європи, тобто це як їх особистий тотем. Але, як ми бачимо, на практиці це не зовсім так. Країни східної Європи борються за демократію відмовившись від тоталітарних режимів правління, які довго панували на їх землях. Практика показує нам, що такі країни як Японія, Венесуела, Італія заслуговують на повагу щодо становлення демократії, свободи самоуправління народом. «Незгасний інтерес до Японії в наш час дістає новий імпульс в усвідомленні її ролі як єдиної в східному регіоні високорозвинутої капіталістичної країни, котра змушує рахуватися із собою дієвістю свого традиційного культурного комплексу» [1, с. 96].

Ця тема була і залишається актуальною. Суспільству треба визначитись із розумінням і роз'ясненням демократії. Найчастіше її вважають вищою і кінцевою формою, яка забезпечує впевнене і благополучне існування. Тобто недосконале розуміння змісту демократії призводить до хаосу, безладдя, непорозуміння. У Конституції України зазначається «утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави» та «громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом. Повинен бути між ними спільний зв'язок для втілення єдиної цілі. Напрямок один «до Європи» - ліберальної демократії. Ці зв'язки, які виникають між народом та державою є мостом до шляху демократизації.

Регулююча роль держави зводиться до необхідного мінімуму: охорони правопорядку, боротьби зі злочинністю, створення нормальних умов для розвитку різних форм власності та господарювання, реалізації прав і свобод особи [2, с. 67].

Для стабільного розвитку треба визначити єдиний вектор. Під час взаємодії між громадянами усієї країни, між основними політичними силами, між державними органами та інститутами громадянського суспільства, потрібен постійний пошук напрямку розвитку досягнення компромісних рішень. Політиків це змушує шукати взаємні дії для суспільного розвитку, вчених та науковців – нові шляхи винайдення елементів механізму. Адже «Щодо політичних пріоритетів, то ключовими є демократизація та децентралізація. Ми не просто зберегли Україну, під час війни ми зберегли її демократичною, хоча на обмеження прав і свобод мали повне моральне і, до речі, юридичне право у вигляді закону про воєнний стан» [3].

Взаємодія уповноважених органів з державою та інститутами громадянського суспільства на сьогоднішній день передбачає не тільки пошук компромісних рішень, а й досягнення консенсусів. І, як зазначається в Указі Президента України «Про Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та першочергові заходи щодо її реалізації», «позитивні приклади налагодження ефективної співпраці між органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та інститутами

громадянського суспільства є поодинокими, а не системною практикою. Рівень взаємної довіри між владою, підприємницькими колами та інститутами громадянського суспільства є низьким, що проявляється у відчуженості замість солідарної відповідальності за стан суспільного розвитку».

Згідно статті 5 Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 1 липня 2010 року «Основними засадами внутрішньої політики у сфері формування інститутів громадянського суспільства є утвердження громадянського суспільства як гарантії демократичного розвитку держави».

У Щорічному посланні Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє і зовнішнє становище України в 2015 році» зазначено: «Тому я й залишаюся на платформі парламентсько-президентської республіки і стану першим Президентом, який не збирає повноваження під себе, а ділиться ними з громадами в рамках стратегічного курсу на децентралізацію».

Очевидно, Президент вибрав чітку позицію «стратегічного курсу на децентралізацію» зазначаючи співпрацю з громадами та постійну взаємодію для спільної мети – розвиток та вдосконалення суспільного діалогу. Так, відповідно до статті 1 Закону України «Про соціальний діалог в Україні» «Соціальний діалог - процес визначення та зближення позицій, досягнення спільних домовленостей та прийняття узгоджених рішень сторонами соціального діалогу, які представляють інтереси працівників, роботодавців та органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування, з питань формування та реалізації державної соціальної та економічної політики, регулювання трудових, соціальних, економічних відносин».

Глава держави вважає, що передумовою демократичних процесів і прозорості ухвалення рішень є повноцінне залучення громадських об'єднань до контролю над владою та участі у формуванні та реалізації державної політики. Цей факт вкотре підтверджує стратегічний курс Президента як гаранта державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина.

Значна частина населення вбачає в державі чужу, корумповану силу, не довіряє державній владі хоча й дотримується ілюзії, ніби винятково державними засобами можна створити нове громадянське суспільство. Між іншим це типова утопія, поєднана з надією на мудрого вождя, авторитетного правителя, який, прийшовши до влади, владнає все правильно і справедливо. Державна влада дійсно повинна сприяти встановленню громадянського суспільства, але без підтримки народу її можливості обмежені [4, с. 50].

У сукупності громада сподівається на легкі зміни без їхньої «великої» участі. Суспільство «живиться» словами, які «втамовують голод» на шляху до демократичний процесів. І ще раз повторюся - держава і суспільство повинно діяти узгоджено, бути готовими до компромісних і вигідним рішенням для обох сторін.

Конституція України зазначає у статті 71 «вибори до органів державної влади та місцевого самоврядування є вільними і відбуваються на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування».

Громадяни України, які є виборцями здійснюють своє право на засадах вільного волевиявлення. Вільні вибори один із елементів, який визнаний людством на міжнародному рівні та є ознакою демократичного режиму.

Принципи загального, рівного і прямого виборчого права при таємному голосуванні визнані загальнозначущими принципами демократичних виборів в Україні.

В. Четвернін зазначає: вибудовуючи теорію демократичної конституційної держави, він спеціально наголошує на системній ролі конституційної юстиції й окремо конституційної скарги у становленні та функціонуванні такої держави. Схожу думку висловлює і суддя Конституційного Суду України у відставці П. Євграфов [5].

Тобто конституційна скарга виступає як гарант прав людини і як інститут демократії. Саме перше, скарга повинна містити правозахисну основу для подальшого розвитку орієнтиру держави, як шлях до демократії.

Розвиток не може здійснюватися без нововведень. Але чим інтенсивніше впроваджуються нововведення, чим більшу частину політичної системи громадянського суспільства вони охоплюють, тим складніше забезпечити ефективність запровадження перетворень. Для того, щоб одночасно і узгоджено вводити інновації, необхідно управляти не тільки кожним окремим нововведенням, а й їх комплексами, а для цього необхідна спеціальна система управління розвитком, яка була б здатна забезпечити перехід функціонування в режим розвитку. Недостатньо тільки досвіду та інтуїції – необхідна опора на фундамент наукового знання.

Література:

1. Спандарьян В.Б. Деловая Япония. М.: Мысль, 1991.- 252 с.

2. Олефіренко Е.О. Конституційно-правові основи формування в Україні громадянського суспільства // Сборник научных трудов SWorld. - Выпуск 2. Том 30.- Иваново: МАРКОВА АД, 2014. - С. 65-68.

3. Новини України [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://seo-top-news.com.ua/

4. Даль Р. Демократия и ее критики / Пер. с англ. под ред. М.В. Ильина. – М.: РОССПЭН, 2003. – 576 с.

5. Гультай М. Конституційна скарга як інститут демократії [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://www.viche.info/

Науковий керівник: канд. юрид. наук Олефіренко Ельвіра Олексіївна

Стаття відправлена: 16. 10. 2015 р.

© Шегай Н. М.

ЦИТ: m215-029
УДК 342.4:352

Олефіренко Е.О.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: ІНТЕГРАЦІЙНИЙ АСПЕКТ

Чернігівський національний технологічний університет
Чернігів, 50 р. ВЛКСМ 1-А, 14037

Olefirenko E.O.

LEGAL REGULATION OF LOCAL GOVERNMENT: INTEGRATION ASPECT

Chernihiv national technological university
Chernihiv, 50 r. VLKSM 1-A, 14037

Анотація. У роботі розглядається реформування правового регулювання місцевого самоврядування. Аналізується європейський досвід, проблеми та можливі ризики його впровадження в Україні.

Ключові слова: місцеве самоврядування, євроінтеграція, європейські стандарти, децентралізація державної влади.

Abstract. In this paper we consider the reform of local government regulation. Analyzes the European experience, problems and risks of its implementation in Ukraine.

Key words: local government, European integration, European standards, decentralization of state power.

Питання вдосконалення місцевого самоврядування, забезпечення сталого розвитку громад актуальні сьогодні для всіх європейських країн. Україна є невід'ємним учасником цього процесу.

Принцип місцевого самоврядування відповідно до статті 2 Європейської хартії місцевого самоврядування визнається в національному законодавстві та, у міру можливості, в конституції. Стаття 7 Основного Закону України вказує, що в Україні визнається і гарантується місцеве самоврядування. Таким чином, визнання і гарантування місцевого самоврядування в Україні на конституційному рівні здебільшого є свідченням сприйняття вітчизняною конституційною теорією та практикою державотворення цінностей світового і європейського конституціоналізму. Разом з тим, на сучасному етапі розвитку української держави і суспільства достатньо актуальним є завдання подальшого удосконалення конституційно-правового регулювання статусу місцевого самоврядування саме як провідного інституту громадянського суспільства, розробки цілісної та ефективної системи його гарантій. З одного боку, це наблизить статус місцевого самоврядування до європейських стандартів, а з другого - слугуватиме засобом забезпечення стабільності конституційного ладу України в цілому [1, с. 35].

Реальні контури нової моделі місцевого самоврядування окреслилися із закріпленням цього інституту в Конституції 1996 року, прийняттям у 1997 р. базового Закону "Про місцеве самоврядування в Україні", ратифікацією Європейської хартії місцевого самоврядування. Далі пішли хвилі очікуваних сподівань реформування та розчарування й відступу від нього [2]. М. Пухтинський, пов'язував ці хвилі з відсутністю у політикуму стратегічного бачення розвитку країни, трансформації системи публічної влади загалом, місцевого самоврядування зокрема; політичної волі та бажання здійснювати не ефемерну, а справжню реформу.

На концептуальному рівні аспекти побудови сучасної моделі місцевого самоврядування знайшли своє відображення у Концепції адміністративної

реформи 1998 р. та кількох концепцій реформування публічної адміністрації. У них вперше прослідковується ідея децентралізації державної влади.

Першого квітня 2014 року уряд України схвалив Концепцію реформування місцевого самоврядування й територіальної організації влади, за якою модернізація системи місцевого самоврядування отримала оновлений концептуальний зміст. У Верховній Раді України на розгляді перебуває внесений Президентом України законопроект про внесення змін до конституції щодо децентралізації влади.

Над проблематикою розвитку місцевого самоврядування працювали чимало вітчизняних та зарубіжних вчених, зокрема, С. Болдирєв, Ю. Битяк, Ж. Буде-Бурдо, Ф. Веніславський, К. Дейвіс, Р. Драго, О. Лялюк, А. Нортон, В.Чиркін. Однак, комплексний аналіз розвитку місцевого самоврядування у контексті інтеграційного та модернізаційного процесу – відсутній.

Французький професор Ж. Буде-Бурдо вважає, що діяльність децентралізована тоді, коли норми, які її визначають розроблені владою того об'єднання, якого вона стосується. Децентралізацію територіальної одиниці характеризує її звільнення від центральної влади в даній діяльності. Преамбула Європейської Хартії місцевого самоврядування вказує, що саме в цьому полягає значний внесок в розбудову Європи, заснованої на принципах демократії і децентралізації влади, захисті і зміцненні місцевого самоврядування.

Болдирєв С. зазначає, що стратегічним курсом політики України є інтеграція до європейського співтовариства, що передбачає здійснення суттєвих інституційних змін, вдосконалення системи місцевого самоврядування, гармонізацію національного законодавства відповідно до сучасних європейських стандартів.

На думку Лялюк Ю. основним напрямком євроінтеграції, є удосконалення національного законодавства у напрямку імплементації вироблених в Європі стандартів розвитку. Такі стандарти являють собою свого роду принципи, що покладені в основу розбудови системи місцевого самоврядування і до яких слід віднести: самостійність вирішення населенням усіх питань місцевого значення; організаційну відокремленість місцевого самоврядування в системі управління суспільством та державою; багатоманітність організаційних форм здійснення місцевого самоврядування; співрозмірність повноважень місцевого самоврядування матеріально-фінансовим ресурсам тощо.

Проте, характеризуючи процес децентралізації влади, формування регіональної політики і удосконалення організації та функціонування системи органів місцевого самоврядування у країнах Центральної та Східної Європи (Польщі, Словаччини, Чехії, Угорщини), Битяк Ю.П. зазначає, що він відбувався не лише і не стільки під впливом внутрішніх чинників (процесу демократизації і розбудови громадянського суспільства), скільки під «тиском» таких європейських міждержавних об'єднань як ОБСЄ, Рада Європи і особливо - Європейського Союзу, умовою членства в якому є приведення національного законодавства країн-кандидатів у відповідність до правових стандартів законодавства ЄС в тому числі і у частині проведення регіональної політики [1,

с. 4].

Безумовно, звернення до європейського досвіду реформ місцевого самоврядування у контексті європейської інтеграції України є надзвичайно важливим. Досвід різних країн засвідчує, що навіть в умовах однакових моделей управління застосовуються відмінні форми та системи організації місцевого самоврядування. Надмірна централізація призводить до пасивності у здійсненні управління, а фінансові кошти, що виділяються "згори", використовуються менш ефективно, без урахування побажань місцевого населення. Водночас надмірна децентралізація, розпорошеність місцевого управління, відсутність зв'язків з державними органами породжують управлінський безлад [3, с. 40].

Отже, єдиної думки щодо розвитку місцевого самоврядування у контексті модернізації та євроінтеграції України серед науковців не існує. Як правило, вчені наголошують на позитивних аспектах європейського досвіду самоврядування, незважаючи на те, що мали місце і деякі негативні.

Для України найбільш прийнятним вважається досвід організації органів місцевого самоврядування країн Східної Європи. Незважаючи на те, що вони, як і Україна, приєдналися до Хартії лише у 90-х роках XX століття, але процес запровадження європейських стандартів місцевого самоврядування в них більш успішний, ніж у нашій державі. Болгарія, Польща, Чехія та ін. країни обрали континентальну модель, для якої характерне поєднання на рівні адміністративно-територіальної одиниці прямого державного управління та місцевого самоврядування, причому агенти центральної влади здійснюють нагляд за діяльністю місцевих представницьких органів.

Деякі науковці висловлюють критику даної моделі місцевого самоврядування, рекомендують ставитись з обережністю до її імпорту. А. Нортон зазначав: "Досвід заходу свідчить, що природа системи є найбільш варійований і проблематичний аспект місцевого самоврядування. Це також найбільш складна сфера для використання уроків інших націй. Технічні проблеми – такі як менеджмент, управління фінансами і особливості роботи служб – значно легші сфери для запозичення чужого досвіду. Але не вони лежать в основі місцевого самоврядування як демократичного інституту. Це потребує проникнення в моделі поведінки і відносин, які ми зазвичай приймаємо як належне" [4, с. 279].

К. Дейвіс вважає, що місцеве самоврядування – це, насамперед, управління, іншими словами, здійснення публічної влади на місцевому рівні. На його думку місцеві органи діють лише тому, що центральний уряд технічно не здатний самостійно здійснювати управління у всіх адміністративно-територіальних одиницях.

Р. Драго зазначає, що місцеві органи частіше формуються для зручності управління державою, бо з моменту досягнення державою певних розмірів неможливо відмовитись від існування місцевих органів.

Національним інститутом стратегічних досліджень при Президентові України було опрацьовано досвід зарубіжних країн, які зіткнулися під час упровадження реформ місцевого самоврядування з певними проблемами. Серед

них проблема регіоналізації, макроекономічного середовища, етнічних меншин, автономізації регіонів із суттєвими етнокультурними, соціально-економічними відмінностями. У зв'язку з неоднозначними наслідками регіоналізації в європейських країнах не була ухвалена Європейська хартія регіонального самоврядування.

У процесі підготовки остаточного варіанту Концепції реформування місцевого самоврядування й територіальної організації влади Національним інститутом стратегічних досліджень при Президентові України визначено такі основні групи ризиків, які можуть виникнути у процесі децентралізації влади в Україні: пов'язані з необхідністю перегляду меж адміністративно-територіальних одиниць (з метою забезпечення їх фінансової спроможності); послаблення державного контролю органів місцевого самоврядування на регіональному та субрегіональному рівнях за реалізацією повноважень, які будуть передані виконавчим органам місцевих рад, в умовах слабкості інститутів громадянського суспільства поза межами великих міст; ризики бюджетної системи країни; зниження якості місцевого управління та легітимності прийнятих рішень; зростання партикуляристських тенденцій в областях.

Таким чином, інтеграційний аспект має суттєвий вплив на реформування правового регулювання місцевого самоврядування в Україні. Місцеве самоврядування – універсальна цінність для всіх європейських держав. Прагнення створити ефективну систему місцевого самоврядування за європейським зразком вимагає ретельного вивчення досвіду країн з давніми традиціями місцевого самоврядування з метою уникнення можливих ризиків, з якими зіткнулися вони. Рухаючись у напрямі, окресленому Європейською хартією місцевого самоврядування, необхідно пам'ятати, що органи місцевого самоврядування виникли і розвивались як антитеза абсолютній владі центру. Інтеграція в єдиний процес публічного управління, що об'єднує усі країни ЄС не повинна нівелювати місцевий характер інтересів і значно посилювати вплив наддержавного регулювання на місцеве самоврядування.

Література:

1. Проблеми реформування місцевого самоврядування в Україні в контексті наближення до європейських стандартів організації місцевої влади в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 28 жовт. 2009 р. / відп. за вип. І. В. Яковюк. - Х.: НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування, 2009 – 223.

2. Пухтинський М. Реформування місцевого самоврядування – це концепція плюс політична воля [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.viche.info/journal/1027

3. Чиркин В. Опыт зарубежного управления (государственное и муниципальное управление): учеб. пособие / В. Е. Чиркин. – М. : Юристъ, 2006. – 184 с.

4. Norton A. What East European Democracies Might Learn From the West // Local Government in Eastern Europe. Establishing democracy at the crossroads.

London, Macmillan, 199. P. 275297.

Статья отправлена: 19.10.2015г.
© Олефіренко Е.О.

ЦИТ: m215-034
УДК 342.4:347.78

Могильна О.В.

ЩОДО ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Чернігівський національний технологічний університет
Чернігів,50 років ВЛКСМ 1-А, 14037

Mogilna O.V.

TO THE PROBLEM OF REALIZING THE INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS

Chernihiv National Technological University
Chernihiv, 50 years VLKSM 1-A, 14037

Анотація. У роботі розглядається поняття права інтелектуальної власності, зміст ст.41 Основного Закону України та аналогічні положення цієї статті в Конституціях іноземних держав.

Ключові слова: право інтелектуальної власності, об'єкти власності, Конституція, положення.

Abstract. In this paper we are studied the notion of the right to intellectual property, the content of the Article 41of the Constitution of Ukraine and the analogical provisions of this Article in the Constitutions of the foreign countries.

Key words: right to the intellectual property, objects of property, Constitution, provision.

Природна потреба людини вдосконалювати своє життя спонукає її до фізичної праці, а також праці розумової, творчої. Адже людині завжди була притаманна творчість – діяльність зі створення якісно нових, оригінальних, невідомих раніше матеріальних і духовних цінностей.

Якщо в процесі творення вона використовує свої розумові здібності, то така діяльність вважається інтелектуальною творчою діяльністю. Її результати поліпшують якість життя не тільки творців, а й суспільства в цілому: нові технологічні й мистецькі блага сприяють прогресивному розвитку держави. Таким чином, в аспекті побудови в Україні сучасної демократичної держави на основі розвинутого громадянського суспільства Конституція України як Основний Закон суспільства і держави не може обходити питань власності. Слід відмітити, що Конституція України достатньо уваги приділяє відносинам власності саме як однієї з основних цінностей сучасної цивілізованої держави – зокрема, це ст.ст. 13-15, 41 та ін. [1, с. 340].

Згідно із принципом гарантованості прав і свобод людини і громадянина закріплення найважливіших з них у Конституції України здійснюється одночасно з фіксацією відповідних гарантій як безпосередньо в статтях Конституції, так і в чинному законодавстві. Гарантії прав та свобод людини і

громадянина не можуть обмежуватись тільки їх закріпленням у Конституції. Їх дійсність потребує багатьох передумов, до яких належить: соціальна стабільність, розвинута економіка, наявність державних установ та інших організацій, орієнтованих на вирішення соціальних проблем [2, с. 107].

На думку окремих вчених, поняття «інтелектуальна власність» коротко можна визначити так: інтелектуальна власність - це власність на будь-які результати творчої діяльності людей, що відповідають встановленим чинним законодавством вимогам.

У найширшому розумінні «інтелектуальна власність» означає «закріплені законом права на результат інтелектуальної діяльності в промисловій, науковій, художній, виробничій та інших сферах».

Загальні засади охорони права громадян на творчу діяльність містяться у ст. 41 Конституції України, яка передбачає, що «кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності…».

Коментована стаття Основного Закону України на політичному рівні закріплює право кожного її громадянина на власність як на важливий атрибут правової держави і демократичного, громадянського суспільства.

Правом власності визначається право особи на річ (майно), яке вона здійснює відповідно до закону, незалежно від волі третіх осіб. Це право передбачає для власника можливість на свій розсуд володіти, користуватися та розпоряджатися належним йому майном [3, С. 302.].

Слід зазначити, що Конституція України не визначає об’єктів приватної власності. Відповідь знаходимо у Цивільному Кодексі України (ст. 420).

Найбільш важливою характеристикою власності є те, що власник має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю на свій розсуд і ніхто інший не може законним шляхом володіти, користуватися чи розпоряджатися його власністю. Звичайно, власник може діяти в межах, встановлених законом.

Власник не може використовувати своє право на шкоду правам, свободам, гідності громадян, інтересам суспільства, погіршувати екологічну ситуацію та природні якості землі. Закон також передбачає, що власність зобов’язує. Саме про це йдеться у статтях 13 і 41 Конституції України, їх сутність полягає у проголошенні рівних можливостей володіння, користування і розпорядження власністю та гарантіях держави щодо забезпечення захисту цих прав. Отже, для реалізації закріпленого в Конституції України права власності потрібні галузеві закони, які встановлюють конкретні норми використання власником належного йому майна з урахуванням інтересів усіх суб’єктів правовідносин.

Згідно ст. 13 Конституції Азербайджану «власність не може бути використана для обмеження прав і свобод людини і громадянина, інтересів суспільства та держави, гідності людини». Згідно ст. 44 Конституції Білорусії « здійснення права власності не повинно суперечити суспільним благам та його безпеці, наносити шкоду навколишньому середовищу, історико-культурним цінностям, обмежувати права і охоронювані законом інтереси інших осіб». Аналогічні положення зустрічаються і в деяких інших конституціях [4, С. 13].

Положення про непорушність права власності: «Ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності. Право приватної власності є непорушним» (ст. 41 Конституції України) та деталізоване іншими законодавчими актами, повною мірою кореспондується із Європейською конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод, ратифікованою Україною 11 вересня 1997 р.

На думку окремих вчених, автор зберігає за собою володіння навіть тоді, коли твір, матеріалізований в певному носії, переходить до третіх осіб. Скульптура, картина, фотографія та інші подібні твори, якщо власниками їх є інші особи, ідеї, символи, бачення, світогляд, закладені в цих творах, завжди залишаються у власності і у володінні їх авторів.

Право користування об'єктом права інтелектуальної власності також належить власнику цього об'єкту чи його правонаступникам. Воно полягає в тому, що суб'єкт цього права має законну підставу вилучати із належного йому результату інтелектуальної діяльності всі корисні якості, що може дати людині цей результат. Якщо мова йде про літературні чи художні твори, то їх, як правило, можуть використовувати шляхом випуску у світ, розмноження і в такий спосіб одержувати прибуток. Право розпорядження реалізується власником шляхом припинення або обмеження належного йому права власності. Власник може передати своє право власності на майно, в тому числі і на об'єкти інтелектуальної власності, іншим особам (продати, подарувати, обміняти тощо). Власник може обмежити своє право власності.

Але примусове відчуження об'єктів права приватної власності може бути застосоване лише як виняток з мотивів суспільної необхідності, на підставі і в порядку, встановлених законом, та за умови попереднього і повного відшкодування їх вартості. Примусове відчуження таких об'єктів з наступним повним відшкодуванням їх вартості допускається лише в умовах воєнного чи надзвичайного стану.

Конфіскація майна може бути застосована виключно за рішенням суду у випадках, обсязі та порядку, встановлених законом. А також цей принцип закріплено і в Конституції Російської Федерації, як зазначає Скриль С. у своїй праці, що Конституція встановлює важливі юридичні гарантії права приватної власності: ніхто не може бути позбавлений свого майна інакше, як за рішенням суду (це, означає, що державні органи не мають права, посилаючись навіть на закон, позбавляти людину майна проти її волі); примусове відчуження майна для державних потреб може бути проведено тільки за умови попереднього і рівноцінного відшкодування [5].

Слід зазначити, що проблеми прав інтелектуальної власності були предметом низки ґрунтовних наукових розвідок (праці О.А. Підопригори та О.О. Підопригори, Ю.Л. Бошицького, О.М. Мельник, Р.Б. Шишки та ін.).

Першою точкою зору вважають, що на результати творчої діяльності людини повинен поширюватися правовий режим власності. У США, Великобританії, Франції, Німеччині, Японії, Іспанії вона знайшла своє втілення у конкретних нормах права, закріпивши, таким чином, в національних законодавчих актах право власності на результати творчої діяльності людини.

Друга точка зору необхідним дотримуватися теорії виключних прав. До числа країн, в яких теорія виключних прав закріплена в законодавчих актах, відносяться: Австрія, Швейцарія, Греція, Бельгія і багато інших країн [6].

Отже, інтелектуальна діяльність відрізняється від творчої тим, що її результати неодмінно стають об'єктами правової охорони. Далеко не всі результати творчої діяльності стають об'єктами інтелектуальної власності і, отже, об'єктами правової охорони.

Таким чином, інтелектуальна власність (результати інтелектуальної діяльності) є результатом інтелектуальної, творчої діяльності, що відповідає вимогам чинного законодавства. Лише в такому разі їй надається правова охорона. В усьому світі інтелектуальна власність є об'єктом цивільного обороту. У міру істотного значення інтелектуальної діяльності, особливо її результатів для соціально-економічного розвитку будь-якого суспільства, попит на неї інтенсивно зростає. Вона часто стає об'єктом неправомірних дій, зловживання, недозволеного використання, тому потребує надійної й ефективної правової охорони.

Література:

1. Ткаченко Ю.В. Конституційні засади регулювання права власності в Україні // Форум права. – 2014. - № 4. – С. 339–343.

2. Олефіренко Е.О. Принцип соціальної справедливості як гарантія забезпечення прав і свобод громадян в Україні // Захист соціальних та економічних прав людини: міжнародні стандарти і законодавство України: матеріали наук.- практ. конф., (Київ, 12 березня 2004р.). – К., 2004. – С. 107 - 112.

3. Конституція України. Науково-практичний коментар: научное издание / В. Я. Тацій, О. В. Петришин [та ін.]; ред. В. Я. Тацій; Національна академія првових наук України. - 2-е вид., доп. і переробл. - Х.: Право, 2011. – 1128 с.

4. Андреева Г.Н. Институт собственности в конституциях зарубежных стран и Конституции Российской Федерации / Г.Н. Андреева. – М.: Норма, 2009. – 368 с.

5. Скрыль С.М. Конституционно-правовые проблемы институционализации права собственности в Российской Федерации. Автореферат диссертации на соискание ученой степени к.ю.н. – Южно-Уральський государственный университет. - Челябинск, 2010. – 27с.

6. Ульяницька О.В., Лимар Л.М. Охорона авторського права. – 2014. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.rusnauka.com/

Науковий керівник: канд. юрид. наук, Олефіренко Е.О.

Дата відправлення: 19.10.2015

© Могильна О.В.

ЦИТ: m215-072
УДК 328

Смолінська Д.В.

ТРАНСФОРМАЦІЯ ВИБОРЧИХ СИСТЕМ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ

Київський національний торговельно-економічний університет,
Київ, Кіото19, 02000

Smolinska D.V.

TRANSFORMATION OF THE ELECTORAL SYSTEMS IN THE INDEPENDENT UKRAINE

Kyiv National Trade and Economic University,
Kyiv, Kioto 19, 02000

Анотація. В данній роботі аналізується важливе місце, яке посідає виборча система у контексті всієї політичної системи. Розгляд трансформації одного із елементів політичної системи, а саме виборчого, дозволяє отримати інформацію про якісний характер усієї системи. А на прикладі України можна виявити закономірності розвитку посттоталітарного суспільства взагалі, адже проблеми становлення політичних режимів у країнах перехідного типу є ідентичними, – це і несталість демократичних традицій, слабкість демократичних інститутів, наявність суспільних антагоністичних суперечностей, аморфність партійних формувань і врешті-решт непристосованість виборчих систем до нових політичних реалій.

Гострою залишається і проблема оптимізації вітчизняної виборчої моделі. Розгляд різних типів виборчих систем, аналіз позитивів і негативів виборчих моделей, випробуваних в Україні та з'ясування завдань, які покладаються на виборчу систему сучасної України, є вкрай необхідним для реформування вітчизняного виборчого законодавства та упередження можливих негативних наслідків трансформаційних процесів.

Ключові слова: виборча система, виборче законодавство, виборчий процес, трансформація, мажоритарна виборча система, пропорційна виборча система, змішана виборча система.

Abstract. This article analyzes the important place of electoral system in the context of entire political system. Transformation of election system thereby provides information about the quality of the whole system. And the example of Ukraine can identify patterns of post-totalitarian society in general, since the problems of political regimes in transition are identical - instability of democratic traditions, weakness of democratic institutions, availability of social contradictions, and eventually the inability of electoral systems to the new political realities.

Optimizing of the national electoral model remains an acute problem nowadays. Consideration of the various types of electoral systems, analyzing positives and negatives of election models tested in Ukraine, clarifying the tasks assigned to the electoral system of modern Ukraine – all these are essential elements in reform of the national electoral legislation.

Key words: electoral system, electoral legislation, the election process,

transformation, majoritarian electoral system, proportional electoral system, mixed electoral system.

За роки незалежності України відбулося чимало експериментувань з електоральними системами, але жодна з них не дала бажаних ефектів. Одна з них, паралельна система, де одна частина депутатів обиралась за мажоритарною системою відносної більшості, а інша – за пропорційною системою з партійними списками в загальнонаціональному окрузі – не давала стимулів для розвитку політичних партій, спричинила значну фрагментацію політичного поля, а відносини у парламенті характеризувалися патронажно-клієнтелістськими рисами.

Інша, пропорційна система з партійними списками (закриті списки) в сполученні з загальнонаціональним округом, розірвала зв'язки виборців з депутатським корпусом, блокувала роботу парламенту та стала одним з факторів неефективності напівпрезидентської системи в Україні.

Так як попередні виборчі системи не призвели до бажаних наслідків – не сприяли розвитку партійного поля та ефективній роботі політичної системи в цілому, – то залишається необхідним пошук оптимального формату виборчої системи. Наразі існують різні дискусії щодо усунення недоліків існуючої електоральної системи. Наприклад, за одним із варіантів пропонується перейти до пропорційної системи з відкритими регіональним списками, за іншим – введення змішаної паралельної системи. Щодо змішаної виборчої системи, то вона є результатом комбінування попередньо названих систем і має на меті поєднання їх переваг. Разом з тим вона отримує у спадок і всі їх недоліки [4].

Як показує світова практика, універсальної виборчої системи не існує. В залежності від ситуації недоліки можуть стати перевагами і навпаки, оскільки одна й та ж сама система може діяти по-різному в різних політичних умовах і ситуаціях [5].

Якщо говорити про прийнятні для України варіанти трансформації пропорційної виборчої системи, то слід зазначити, що уваги в цьому контексті заслуговують підходи політолога В. Чумака, який розглядає три напрями вдосконалення виборчої системи для обрання депутатів Верховної Ради: змішування пропорційної системи з мажоритарною, з домінуванням пропорційного принципу (запровадження змішаної компенсаційної системи німецького зразка); «відкриття» партійних списків (коли виборець, окрім голосування за окрему партію, зможе вибрати одного або кількох депутатів з виборчого списку); регіоналізація виборчих списків, тобто збільшення кількості округів і зменшення кількості депутатів, що обираються в одному окрузі.

Схожі підходи до зміни виборчої системи відображені в Концепції змін до Закону «Про вибори народних депутатів України» в частині виборчої системи запропонованій експертами Громадського консорціуму виборчих ініціатив. Такі пропозиції досить тісно переплітаються з положеннями проекту Виборчого кодексу.

На думку народного депутата Ю. Ключковського, вдосконалювати виборчу систему для обрання складу Верховної Ради України потрібно у такий спосіб, щоб зберегти позитивні риси пропорційної виборчої системи – простоту

і стимулювання концентрації політичного спектра, але водночас підвищувати ступінь зв'язку депутатів з виборцями та ступінь впливу самих виборців, а не лише суб'єктів висування кандидатів, на персональний склад майбутнього парламенту [1; с.136].

Відповідно до оцінки за названими критеріями, найоптимальнішою виборчою системою є пропорційна система з відкритими регіональними списками. Як засвідчує досвід, досить низькими є показники пропорційної системи з закритими загальнонаціональними виборчими списками, а також змішаних виборчих систем вказують на те, у якому напрямку потрібно вдосконалювати виборче законодавство України в частині функціонування виборчих систем [3; с.46].

Натомість відкриті виборчі списки є прямим ворогом корупції всередині партій та ведуть до демократизації політичних сил. Вже самі результати голосування здатні провокувати подальший перегляд формальної структури впливів всередині партій та в їхніх регіональних організаціях, якщо офіційні керівники не отримують достатньої підтримки з боку виборців за результатами виборів.

Водночас, відомо що більшість діючих депутатів, які обирались за закритими партійними списками, побоюються відкритих списків через партійну конкуренцію, яка обов'язково виникне. Фахівці вказують на те, що недоліком відкритих списків може стати дестабілізації партійних організацій, посилення конкуренції та взаємне побоювання всередині самих партій.

Використання відкритих партійних списків сприятиме усвідомленню кандидатами того факту, що для свого обрання їм потрібна не лише партійна підтримка, але й політична підтримка виборців. Ґрунтуючись на теоретичних розробках науковців, європейському та вітчизняному практичному досвіді ми вважаємо, що оптимальною виборчою системою для проведення виборів народних депутатів України, яка забезпечать реалізацію прав виборців, сприятиме належному управлінню виборчим процесом є пропорційна система з відкритими регіональними списками в багатомандатних округах, межі яких збігаються з межами 27 адміністративно-територіальних одиниць України. Окрім виборів до парламенту, вважаємо, що дану виборчу модель можна (і спочатку доцільно) застосувати для обрання депутатів обласних, районних і міських рад [4].

Одночасно з тим, ми усвідомлюємо, що питання вдосконалення виборчої системи є питанням політичної доцільності, а тому лише в разі порозуміння і спільної підтримки всіх парламентських сил (чого складно домогтися) можливі подальші кроки з вдосконалення виборчого законодавства.

Зі зниженням популярності представлених у парламенті партій, вони будуть готові до прийняття нестандартних та ризикованих рішень, яким для них є впровадження відкритих партійних списків. На такі припущення нас наштовхують висновки британського експерта з питань виборів у країнах Східної Європи Сари Бірч. Відповідно до висновків за результатами її дослідження, правлячі партії схильні до зміни виборчої системи лише у випадку, якщо така зміна веде до збільшення кількості отриманих ними

мандатів у парламенті. На даний час існуюча виборча система, не здатна забезпечити правлячій в Україні партії суттєвий приріст місць у парламенті, а це може дати додаткові шанси для запровадження виборчої системи з відкритими партійними списками у територіальних виборчих округах. В Україні уже склалась традиція, що жодна партія, перебуваючи певний термін при владі (будучи широко представленою в уряді), на наступних виборах не може збільшити своє представництво у парламенті. Успіх, та відповідно приріст мандатів на виборах, зазвичай мають опозиційні політичні сили [2].

Варто також наголосити, що при зміні виборчої системи в Україні потрібно враховувати не лише інтереси домінуючої на цей момент політичної сили, а першочергово мету і завдання, які ставляться перед виборчою системою. При цьому слід зважати, що оптимальна виборча система має забезпечити легітимне формування ефективної виконавчої влади, подальшу інституалізацію політичної системи та еволюційне оновлення політичних еліт, що особливо важливо в сучасних умовах України.

Література:

1. Ключковський Ю. Основні положення проекту виборчого кодексу України / Ю. Ключковський // Вибори та демократія – 2010. – № II–III (24–25). – С. 136–137.

2. Лабораторія законодавчих ініціатив. Загальний аналіз нового закону «Про вибори народних депутатів України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу до джерела: http://parlament.org.ua/index.php?action=news&ar_id=2449&as=0

3. Н.Богашева, Ю.Ключковський. Еволюція виборчої системи в Україні // Вісник Центральної виборчої комісії. – 2005, № 1. – С.42-49.

4. Центр Разумкова. Проблема виборчих систем в контексті реформування виборчого законодавства: критерії вибору, підходи, наслідки. [Електронний ресурс] – Режим доступу до джерела: http://www.uceps.org/ukr/article.php?news_id=844

5. Шаповал Є. Система виборів до Верховної Ради України [Електронний ресурс]// Харківський дискусійний клуб. — 2009. — 21 березня. — http://www.discussionclub.net.

Науковий керівник: д.п.н., проф. Латигіна Н.А.
Стаття відправлена: 27.10.2015 р.
© Смолінська Д.В.

СОДЕРЖАНИЕ

ПЕДАГОГИКА, ПСИХОЛОГИЯ И СОЦИОЛОГИЯ

Интерактивные технологии обучения и инновации в области образования

ЦИТ: m215-005 Герасименко И.В. ОСОБЕННОСТИ ПОВЫШЕНИЯ КВАЛИЦИКАЦИИ ЗА КАТЕГОРИЕЙ «ПРЕПОДАВАТЕЛИ-ТЬЮТОРЫ (ОРГАНИЗАТОРЫ) ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ ВУЗОВ III-IV У. А.»……3

ЦИТ: m215-008 Арефьева Т.С., Лобанова Е.И., Стрижова Е.В., Нисилевич А.Б., Андросова И.Г. ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЭЛЕМЕНТОВ ОТКРЫТОГО И ДИСТАНЦИОННОГО ОБРАЗОВАНИЯ В ЗАОЧНОЙ ФОРМЕ ОБУЧЕНИЯ……..5

ЦИТ: m215-044 Серегина Л.Н. ОПЫТ ОРГАНИЗАЦИИ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА……10

ЦИТ: m215-050 Хворост О.Г. ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ МУЛЬТИМЕДІА ДЛЯ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ІЗ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ ТЕХНОЛОГІЇ РЕМОНТУ АВТОМОБІЛІВ»……..13

ЦИТ: m215-051 Потапюк Л.М., Потапюк І.П. ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ У ТЕХНІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ……17

ЦИТ: m215-069 Марченко Д.Д., Баранова О.В., Корнійчук В.О., Богомол В.І. МОДЕЛЬ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПРОЕКТНО-КОНСТРУКТОРСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-МЕХАНІКІВ В АГРАРНИХ ВНЗ……20

ЦИТ: m215-102 Журавель К.І. ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМ КОМП'ЮТЕРНОЇ МАТЕМАТИКИ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ ТЕОРІЇ НЕЧІТКИХ МНОЖИН……25

ЦИТ: m215-240 Савельева Л.А., Ганиева Л.Ф. КОМПЕТЕНТНОСТНЫЙ ПОДХОД В ПРЕПОДАВАНИИ КУРСА «ИНФОРМАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ОБРАЗОВАНИИ»……..30

Коррекционная и социальная педагогика

ЦИТ: m215-112 Масленникова А.И. ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ ОБУЧЕНИЯ ТРАДИЦИОННОМУ И КЛАВИАТУРНОМУ ПИСЬМУ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ С НЕДОРАЗВИТИЕМ РЕЧИ……...36

ЦИТ: m215-115 Епуре А.В. ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ ПРОБЛЕМЫ ТРАНСФОРМАЦИОННОЙ ПЕРЕРАБОТКИ ТЕКСТОВОГО МАТЕРИАЛА ШКОЛЬНИКОВ С НЕДОРАЗВИТИЕМ РЕЧИ……..38

ЦИТ: m215-116 Саранцева А. С. ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ ИЗУЧЕНИЯ ПРОБЛЕМЫ ОВЛАДЕНИЯ СМЫСЛОВОЙ СТОРОНОЙ ЧТЕНИЯ МЛАДШИМИ ШКОЛЬНИКАМИ С ДИСЛЕКСИЕЙ……..40

ЦИТ: т215-138 Кубрак О.В. ДЕЯКІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ЕВРОПЕЙСЬКОГО ЕТИКЕТУ В ЕПОХУ СЕРЕДНЬНЬОВІЧЧЯ……...42

ЦИТ: т215-166 Одинченко Л.К., Конюшенко І.А. ДО ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ УЧНІВ З ВАДАМИ РОЗУМОВОГО РОЗВИТКУ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ГЕОГРАФІЇ……46

Социальные структуры и социальные отношения

ЦИТ: т215-186 Шипелик О.В. ОТЧУЖДЕНИЕ И ЕГО ВИДЫ……49

ЦИТ: т215-202 Шипелик О.В. ПРЕКАРИАТ: ПРИЧИНЫ ПОЯВЛЕНИЯ, ОСОБЕННОСТИ СУЩЕСТВОВАНИЯ……...52

ЦИТ: т215-225 Шипелик О.В. ДИНАМИКА И ПРИЧИНЫ БЕДНОСТИ В РОССИИ……...54

ЦИТ: т215-255 Крупеникова Л.Ш., Курбатов В.И. ФОРМАТЫ СОЦИАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА В ГРАЖДАНСКОМ ОБЩЕСТВЕ……..57

ЮРИДИЧЕСКИЕ И ПОЛИТИЧЕСКИЕ НАУКИ

Теория и история политической науки

ЦИТ: т215-056 Сорокопуд М. Є. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ТЕОРІЇ РИС ПОЛІТИЧНОГО ЛІДЕРСТВА……...59

Хозяйственное, трудовое, земельное, гражданское, административное право и процесс

ЦИТ: т215-203 Давыдов А. Ю. К ВОПРОСУ О СООТНОШЕНИИ ИМУЩЕСТВЕННЫХ И НЕИМУЩЕСТВЕННЫХ ПРАВ В АВТОРСКОМ ПРАВЕ……62

ЦИТ: т215-095 Замотаев Е.Д., Чвалюк А.Н. ПРОБЛЕМА КОНФИДЕНЦИАЛЬНОСТИ ЛИЧНЫХ ДАННЫХ ПРИ ИСПОЛЬЗОВАНИИ WINDOWS 10……64

ЦИТ: т215-209 Баширова З.З., Скворцова Т.А. СУЩНОСТЬ ЗАЕМНЫХ И КРЕДИТНЫХ ОБЯЗАТЕЛЬСТВ……67

ЦИТ: т215-241 Серегина О.Л. ПРЕДМЕТ И ОСНОВАНИЕ ИСКА О ПРИЗНАНИИ ПРАВА СОБСТВЕННОСТИ С ПОЗИЦИИ ТЕОРИИ И СУДЕБНОЙ ПРАКТИКИ……70

Конституционное и международное право

ЦИТ: т215-021 Кокоша Д. Ю. КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМ І ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА ЯК ЗАПОРУКА ДЕМОКРАТИЧНОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА……72

ЦИТ: т215-027 Шегай Н.М. ДЕМОКРАТІЯ ТА ДЕМОКРАТИЧНИЙ ПРОЦЕС……76

ЦИТ: m215-029 Олефіренко Е.О. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: ІНТЕГРАЦІЙНИЙ АСПЕКТ……..79

ЦИТ: m215-034 Могильна О.В. ЩОДО ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ…….84

Политические институты и процессы

ЦИТ: m215-072 Смолінська Д.В. ТРАНСФОРМАЦІЯ ВИБОРЧИХ СИСТЕМ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ……...88

Научное издание
МИР НАУКИ И ИННОВАЦИЙ
Выпуск 2(2)
Том 7
Педагогика, психология и социология
Юридические и политические науки

На украинском, русском и английском языках

Научные достижения Авторов были также представлены на международной научной конференции «Интеллектуальный потенциал XXI века '2015» (10-20 ноября 2015) на сайте www.sworld.education
Решением международной научной конференции работы, которые получили положительные отзывы, были рекомендованы к изданию в журнале (после рецензирования).

Формат 60x84 1/16.
Тираж 500. Заказ №M15-2.

ООО «НАУЧНЫЙ МИР»
153012, г.Иваново, ул.Садовая 3, 317
e-mail: orgcom@sworld.education
www.sworld.education
Идентификатор субъекта издательского дела №9906509

Издатель не несет ответственности за достоверность информации и научные результаты, представленные в статьях